
**NACIONALNI
KURIKULUM
NASTAVNOGA
PREDMETA**

Geografija

PRIJEDLOG

VELJAČA 2016.

**Cjelovita
kurikularna
reforma** Rani i predškolski,
osnovnoškolski
i srednjoškolski odgoj
i obrazovanje

NACIONALNI KURIKULUM NASTAVNOGA PREDMETA GEOGRAFIJA

Prijedlog

VELJAČA 2016.

ČLANOVI STRUČNE RADNE SKUPINE IZABRANI JAVNIM POZIVOM

mr. sc. Alenka Bujan, Osnovna škola Draganići, Draganić

prof. dr. sc. Josip Faričić, Sveučilište u Zadru, Odjel za geografiju

doc. dr. sc. Martina Jakovčić, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek (voditeljica)

Danijel Jukopila, prof. geografije, Osnovna škola Cvjetno naselje; Nadbiskupska klasična gimnazija, Zagreb

Zoran Ljubić, dipl. geograf, Osnovna škola "Spinut", Split

Suzana Nebeski Hostić, prof. geografije, I. gimnazija, Zagreb

izv. prof. dr. sc. Danijel Orešić, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek

doc. dr. sc. Ana Pejdo, Sveučilište u Zadru, Odjel za geografiju

Krunoslav Rukelj, prof. povijesti i geografije, Prva gimnazija Varaždin, Varaždin

ČLANICE STRUČNE RADNE SKUPINE IZ JEDINICE ZA STRUČNU I ADMINISTRATIVNU PODRŠKU

Vesna Milić, Agencija za odgoj i obrazovanje

Sonja Burčar, Agencija za odgoj i obrazovanje

ČLANICA STRUČNE RADNE SKUPINE IZ EKSPERTNE RADNE SKUPINE

Ružica Vuk

TEHNIČKA KOORDINATORICA STRUČNE RADNE SKUPINE

Ankica Trogrlić, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta

EKSPERTNA RADNA SKUPINA

Boris Jokić (voditelj)

Branislava Baranović

Suzana Hitrec

Tomislav Reškovac

Zrinka Ristić Dedić

Branka Vuk

Ružica Vuk

LEKTURA

Aleksandra Slama

UPUTE ZA ČITANJE

Pred Vama se nalazi **prijedlog nacionalnog kurikuluma nastavnog predmeta**. Nacionalni kurikulum nastavnih predmeta dio su **sustava nacionalnih kurikulumskih dokumenata** koji je *Okvirom nacionalnog kurikuluma (ONK)* određen kao sustav dokumenata kojima se na nacionalnoj razini iskazuju namjere povezane sa svrhom, ciljevima, očekivanjima, ishodima, iskustvima djece i mladih osoba, s organizacijom odgojno-obrazovnog procesa i s vrednovanjem. Sustav nacionalnih kurikulumskih dokumenata prikazan je na Slici A.

Slika A. Sustav nacionalnih kurikulumskih dokumenata izrađenih u okviru Cjelovite kurikularne reforme

Svi nacionalni kurikulumski dokumenti oblikovani su s idejom o djetetu i mladoj osobi kao o središnjem sudioniku odgojno-obrazovnog procesa. Djeci i mladim osobama, roditeljima, odgojno-obrazovnim radnicima kurikulumski dokumenti jasno ukazuju na odgojno-obrazovna očekivanja i ishode koja postavljamo pred djecu i mlade osobe. Razvojni su i otvoreni dokumenti koje je moguće promijeniti kao odgovor na potrebe djece i mladih osoba, odgojno-obrazovnih radnika i ustanova, novih znanstvenih i tehnoloških spoznaja i onih proizašlih iz prakse.

Nacionalnim kurikulumima nastavnih predmeta određuju se svrha, ciljevi, struktura, odgojno-obrazovni ishodi i razine njihove usvojenosti, učenje i poučavanje, povezanost s drugim predmetima, odgojno-obrazovnim područjima i međupredmetnim temama te vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda u predmetu.

Domene/koncepti u organizaciji predmetnog kurikuluma čine gradivnu strukturu određenog predmeta i protežu se kroz cijeli period poučavanja predmeta. Unutar svake domene/koncepta određeni su odgojno-obrazovni ishodi.

Odgojno-obrazovni ishodi predstavljaju jasne i nedvosmislene iskaze o tome što očekujemo od učenika u određenoj domeni/konceptu predmeta na kraju određene godine učenja. Određeni su kao poželjna znanja, vještine i stavovi koji se napredovanjem u odgojno-obrazovnom sustavu usložnjavaju. Kroz godine učenja ishodi čine zaokruženu, logičnu cjelinu učenja i poučavanja u određenoj predmetnoj domeni/konceptu. Kao cjelina kroz sve godine učenja i poučavanja određuju ukupna iskustva učenja u određenom predmetu.

Svaki je ishod oblikovan kao cjelina koja, uz formulaciju ishoda, uključuje i razradu ishoda, preporuke za njegovo ostvarivanje i opis razina usvojenosti. Čitanje ishoda stoga, osim na samu formulaciju ishoda, mora biti usmjereno i na ostale njegove komponente.

Razrada ishoda uključuje preciznije određenje aktivnosti i sadržaja u okviru pojedinog ishoda ili skupine ishoda.

Za veliku većinu ishoda određene su razine njihove usvojenosti. Opisi razina usvojenosti preciznije određuju dubinu i širinu svakog ishoda i opisuju očekivana postignuća učenika na kraju određene godine učenja, čime se olakšava planiranje i provedba vrednovanja. Osim razrade samih odgojno-obrazovnih ishoda, u većini kurikuluma nastavnih predmeta navode se i preporuke za njihovo ostvarivanje.

Od učenika se očekuje ostvarivanje svih odgojno-obrazovnih ishoda.

Sadržaj

- A. OPIS NASTAVNOGA PREDMETA GEOGRAFIJA, **4**
  - B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA GEOGRAFIJE, **5**
  - C. KONCEPTI U ORGANIZACIJI PREDMETNOGA KURIKULUMA GEOGRAFIJE, **5**
  - D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, RAZRADA ISHODA I RAZINE USVOJENOSTI PO RAZREDIMA I KONCEPTIMA, **8**
  - E. POVEZANOST S DRUGIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM PODRUČJIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA, **127**
  - F. UČENJE I POUČAVANJE NASTAVNOGA PREDMETA GEOGRAFIJA, **128**
  - G. VREDNOVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA U NASTAVNOM PREDMETU GEOGRAFIJA, **131**
- DODATAK A - POJMOVNIK, **133**

A. OPIS NASTAVNOGA PREDMETA GEOGRAFIJA

Geografija je znanost koja se bavi proučavanjem odnosa i odraza prirodnih i društvenih elemenata u geografskom prostoru (njihovim distribucijama, obrascima, međudjelovanjima i promjenama, odnosno zakonitostima) radi planiranja funkcionalne i, prema mogućnosti, optimalne prostorne organizacije (na skali od lokalne do globalne) te upravljanja prostorom u skladu s održivim, pametnim i uključivim razvojem. Geografija ima u svojoj biti integrativni karakter te stoga i poseban položaj u sustavu znanosti kao mosna znanost, odnosno kao poveznica između prirodnoga i društvenog područja. Također u svojim istraživanjima koristi i spoznaje humanističkoga i tehničkoga područja znanosti. Geografija stoga jedina u sustavu odgoja i obrazovanja holistički poučava o prostornom kompleksu i njegovoj identitetnoj osnovi. Temelji se na filozofiji i logici prostora, usmjerenima ka kvalitetnom življenju i učinkovitom, ali sunaravnom, dugoročno održivom djelovanju.

Svrha učenja i poučavanja Geografije

Svrha učenja i poučavanja Geografije usvajanje je geografskih znanja i vještina te pozitivnih etičkih stavova (koje kao skup kompetencija možemo nazvati geografskom pismenošću) na razini na kojoj su građani osposobljeni da kao punopravni članovi zajednice, svjesni svoje odgovornosti prema drugim ljudima i prirodi, poštujući načela održivoga razvoja, aktivno sudjeluju u oblikovanju i preoblikovanju funkcionalne prostorne organizacije na različitim razinama, od lokalne preko nacionalne do globalne.

Povezanost s vrijednostima i ostvarivanjem ciljeva određenih ONK-om

Učenje i poučavanje Geografije pridonosi ostvarivanju svih temeljnih vrijednosti odgojno-obrazovnoga sustava. Ono omogućava usvajanje znanja potrebnih za uspješan nastavak školovanja i početak profesionalne karijere. Stečeno znanje omogućava odgovorno ponašanje i djelovanje u zajednici prema drugima i prema prirodi. Stečeni integritet omogućava argumentirano zastupanje vlastitih mišljenja i stavova. Poučavanje Geografije neposredno promiče prostor kao identitetnu osnovu, razvija identitet od osobnoga, lokalnog, regionalnog do nacionalnog građanskog, ali i do nadnacionalnog i globalnog identiteta građanina svijeta. Razvijanjem socijalne osjetljivosti i ekološke svijesti učenici razvijaju solidarnost. Stečene vrijednosti potiču prihvaćanje kulturnih i drugih razlika i uvažavanje potreba drugih, uz međusobno razumijevanje i poštivanje. Usvojena znanja i razvijene kompetencije pogoduju poduzetnom djelovanju uz razumnu procjenu mogućnosti, ograničenja i rizika u svakodnevnom i profesionalnom životu.

Vrijednosti i načela učenja i poučavanja Geografije

Temeljna vrijednost učenja i poučavanja Geografije jest razvijanje znatiželje za svijet te poticanje nadahnuća za građenje bolje i uređenije sadašnjosti i budućnosti Hrvatske, Europe i svijeta. Geografija pruža znanja i vještine koje omogućuju učenicima potpunije razumijevanje vrlo složenoga i promjenjivoga svijeta i njihova položaja u njemu. Učenje i poučavanje Geografije posebno pridonosi razumijevanju održivosti. Suvremeni je svijet suočen s brojnim izazovima, kao što su osiguranje pitke vode, hrane i energije, koji su posljedica intenzivnoga razvoja koji nije usklađen s prirodnim mogućnostima. Pitanje održivoga razvoja i sudjelovanje u odgovornom vrednovanju prirodnih resursa koji neće nepovratno uništiti okoliš, ne mogu se razumjeti bez geografije. U nastavnom predmetu Geografija učenici razvijaju prostorno mišljenje, uče o prostoru, ali i u prostoru. Uče orijentirati se, kretati se, promatrati i prikupljati podatke u prostoru, koristiti geografske karte, nove tehnologije, uključujući i geografske informacijske sustave. Osposobljavaju se za prepoznavanje prostorno relevantnih problema od lokalne ka sve višim prostornim razinama. Potiče ih se na predlaganje rješenja tih problema i na aktivno sudjelovanje u oblikovanju bolje budućnosti. Učenjem i poučavanjem Geografije kod učenika se razvija osjećaj odgovornosti kako bi svaki naraštaj iza sebe ostavio skladniji i uređeniji prostor nego što ga je dobio u nasljeđe.

Mjesto predmeta u cjelokupnome kurikulumu

Geografska znanja i vještine u prvom se i dijelom u drugom odgojno-obrazovnom ciklusu stječu integrirano u predmetu Priroda i društvo. Od kraja drugoga ciklusa, odnosno od petoga razreda, do kraja petoga ciklusa Geografija se uči i poučava kao zaseban i obavezan nastavni predmet.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA GEOGRAFIJE

Učeći nastavni predmet Geografiju učenik će:

- postati osposobljen član zajednice koji, svjestan svoje odgovornosti prema drugim ljudima i prirodi te poštujući načela održivoga razvoja, može sudjelovati u oblikovanju funkcionalne prostorne organizacije na različitim prostornim razinama
- spoznati važnost identiteta u globaliziranom društvu te djelovati na očuvanju i promicanju lokalnoga, regionalnog i nacionalnog identiteta, uz poštivanje različitosti
- koristiti geografsku pismenost, logičko mišljenje, jezično-komunikacijske i socijalne vještine za kritičko promišljanje o prostornim problemima radi pronalaženja kreativnih i inovativnih rješenja u svakodnevnome životu i za cjeloživotno učenje
- samostalno i u skupini planirati i provesti istraživanje, istraživački rad, uključujući terenski rad, radi otkrivanja novih spoznaja o geografskom prostoru.

C. KONCEPTI U ORGANIZACIJI PREDMETNOGA KURIKULUMA GEOGRAFIJE

Geografija je znanstvena disciplina u interdisciplinarnim područjima znanosti. Zbog toga se i njezini koncepti formiraju u odnosu na makrokoncepte prirodoslovnoga područja i društveno-humanističkoga područja. Učenje i poučavanje Geografije temelji se na četiri ključna koncepta: **prostorni identitet**, **prostorne organizacije i procesi**, **održivost** te **prostorni obuhvat** koji ima integrativni karakter i sastavni je dio prethodna tri koncepta.

Koncept prostornoga identiteta temeljni je geografski koncept koji obuhvaća prostor kao glavni objekt geografskih istraživanja, mjesto kao dio prostora kojemu su ljudi svojim aktivnostima ugradili značenja, regiju kao područje koje karakteriziraju određene značajke. Prostorni identitet uključuje i stanovništvo i njegove strukture te kulturne fenomene i način života, koji iz njega proizlaze te, u konačnici, nacionalni identitet i svijest o važnosti izrastanja u odgovornoga i savjesnoga građanina.

Koncept prostorne organizacije i procesi složeni je koncept koji obuhvaća ljudske aktivnosti i njihovu manifestaciju u prostoru. Ključni elementi toga koncepta su prostorna organizacija, međuovisnost, promjena i prostorno međudjelovanje.

Treći aktualni koncept je koncept održivosti koji podrazumijeva razvoj u skladu s ograničenim izvorima energije i sirovina te, općenito, s prirodom u kojoj je čovjek važan čimbenik različitih ekosustava. Koncept održivosti možemo promatrati s tri aspekta. Prvi je aspekt društva, drugi okoliša, a treći ekonomskih aktivnosti. Svi procesi, distribucije, obrasci i međudjelovanja događaju se u određenom prostoru i određenom vremenu te su dio nekoga većeg ciklusa. Zbog toga četvrti koncept prostornoga obuhvata ima integrativni karakter i sastavni je element svih konceptata.

Opisi koncepata

PROSTORNI IDENTITET

Koncept Prostornog identiteta temelji se na geografskom razumijevanju prostora. Geografija definira prostor kao svoju istraživačku sferu, onu koju ljudi nastanjuju i u kojoj djeluju u kauzalnom odnosu s prirodnom osnovom. Toj sferi ljudi pridaju posebnu vrijednost. Identitet prostoru daju zajednice koje u njemu žive, odnosno njihova obilježja, jezik, kultura, religija, tradicija, način življenja i djelatnosti te događaji, suvremeni i povijesni. U tom smislu identitet prostoru daju i administrativne zajednice, države i njihovi građani, različiti gospodarski, pa i vojni savezi. Pojedinci i različite skupine mogu isti prostor doživljavati i vrednovati na različite načine, oblikovati svoje mentalne slike mjesta i u skladu s tim različito djelovati. S druge strane, prostor i njegova obilježja pružaju identitetnu osnovu zajednicama jer različiti krajolici, podneblja i prirodni resursi utječu na razvoj određenih djelatnosti, na način življenja i odnos prema okolišu. Koncept regija upravo proizlazi iz izdvajanja prostora na temelju određenoga skupa obilježja prostornoga identiteta. Opisani povratni identitetni odnos između prostora i zajednica ostvaruje se na svim prostornim razinama.

PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI

Kroz koncept Prostorne organizacije i procesi obrađuju se sadržaji vezani uz elemente prirodne osnove, obilježja globalnih ekosustava, stanovništvo, naselja i naseljenost, gospodarstvo, globalizacijske procese i njihove posljedice, a sve to uz neizostavno razvijanje kartografske i geoinformacijske pismenosti te drugih geografskih vještina. Koncept obuhvaća nekoliko sastavnica: prostorne distribucije i obrasce, prostorna međudjelovanja, procese i promjene. Sve to očituje se u krajoliku i njegovim promjenama.

Distribucije i obrasci predstavljaju uvjetno statične, a prostorna međudjelovanja i procesi dinamične elemente funkcionalnih organizacija prostora. Distribucije obuhvaćaju poznavanje i razumijevanje geografskoga razmještaja elemenata prirodne osnove, naseljenosti i društveno-gospodarskih pojava, procesa i sustava. Pod obrascima podrazumijevamo istraživanje pojave pravilnosti u tim distribucijama, odnosno prepoznavanje svojevrstnih geografskih zakonitosti.

Prostorna međudjelovanja uključuju razumijevanje komunikacije i tokova između različitih društvenih i gospodarskih dionika u određenom prostoru. One, primjerice, pomažu razumijevanju migracijskih tokova ili funkcioniranja ekonomskih sustava poput proizvodnje, prometa i trgovine. Procesu predstavljaju promjenu okoliša, prostora, njegovih obrazaca i raspodjele aktivnosti tijekom vremena. Neizostavni elementi za razumijevanje promjena u prostoru su međuovisnost i međudjelovanje, koji obuhvaćaju povezivanje prostora, okoliša i drugih obrazaca neposrednim i posrednim vezama.

Razumijevanje distribucija, obrazaca, prostornih međudjelovanja i procesa pretpostavka je za funkcionalno oblikovanje i upravljanje prostorom. Koncept Prostorne organizacije i procesi pridonosi razvoju prostornoga mišljenja, a time i stjecanju temeljnih kompetencija.

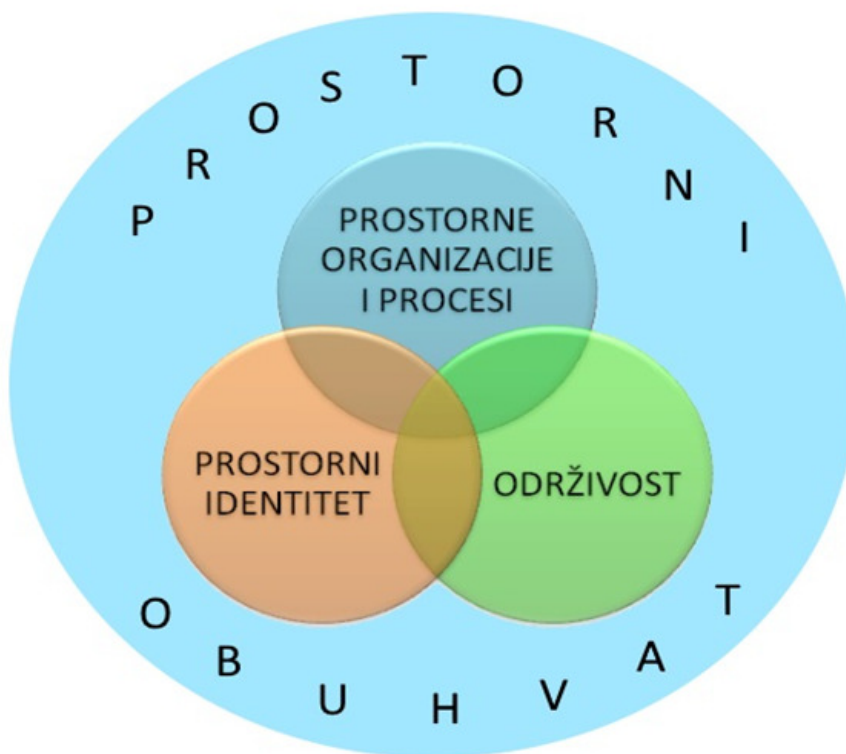
ODRŽIVOST

Geografski pristup temelji se na holističkom pristupu problematici održivosti, koji uključuje međudjelovanje prirodne osnove, stanovništva i gospodarskih djelatnosti u geografskom prostoru. Utjecaj stanovništva je prepoznatljiv u preobrazbi okoliša i smanjenju krajobrazne raznolikosti. Fizionomske i kulturno-geografske promjene u prostoru u konačnici dovode do promjene prostornih identiteta.

Održivost treba osigurati povećanje kvalitete života pojedinca i zajednice, koja neće biti na štetu okoliša i prouzročiti gubitak identiteta prostora i zajednice. Održivi razvoj postao je imperativ današnjega društva i sve više ovisi o političkim odlukama i ekonomskim pritiscima. Poučavanje održivosti počinje u obitelji i traje tijekom svih obrazovnih ciklusa uz stalnu aktualizaciju i stjecanje novih znanja, vještina, vrijednosti i stavova. Taj koncept priprema učenike za održivo razmišljanje i djelovanje s ciljem očuvanja okoliša za buduće generacije.

PROSTORNI OBUHVAT

Prostor je mjesto odvijanja geografske stvarnosti. Povezan je s opažanjem prirodnih pojava i ljudskih tvorevina, koje imaju svoju veličinu, oblik, različite omjere i razmještaj, te s doživljajem kretanja u prostoru, preoblikovanjem i premještanjem objekata u prostoru. Geografija se bavi prostorom određenoga obuhvata koji se može nazvati geografskim prostorom. To je Zemljina površina u užem smislu jer samo na njoj žive ljudi, a u širem smislu Zemljina sfera – ona u kojoj se prožimaju utjecaji i uzročno-posljedične veze između prirodnih pojava i procesa s jedne te društva i društveno-gospodarskih aktivnosti s druge strane. Širi prostorni obuhvat, koji uključuje najbliže svemirske sustave unutar kojih se giba Zemlja, te oblik i geološka struktura Zemlje s geografskog su motrišta relevantni kada su u neposrednoj vezi s različitim ljudskim aktivnostima (u pogledu prostorne i vremenske orijentacije, razumijevanja dugoročnih prirodnih procesa i dr.). Geografija definira geografski prostor kao svoj vanjski objekt istraživanja. Stoga je taj koncept poseban jer integrira sva tri prethodna koncepta. Razumijevanjem ostalih koncepata učenje i poučavanje Geografije ostvaruje se na različitim prostornim obuhvatima, od neposredne životne sredine, pokrajine i države do velikih regija i svijeta u cjelini.

Sl. 1. Koncepti u Geografiji

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, RAZRADA ISHODA I RAZINE USVOJENOSTI PO RAZREDIMA I KONCEPTIMA

Odgojno-obrazovni ishodi po konceptima i razredima

Odgojno-obrazovni ishodi iskazi su očekivanja od učenika u određenom konceptu u pojedinoj godini učenja Geografije. Obuhvaćaju znanja, vještine i stavove/vrijednosti. Tijekom godina i ciklusa učenja i poučavanja Geografije ishodi u konceptima postaju složeniji.

U priloženoj tablici koncepte treba sagledavati cjelovito. Neki su koncepti zastupljeni u svim razredima i svim ciklusima, a neki samo u određenim ciklusima. Složenost odgojno-obrazovnih ishoda razlikuje se unutar četvrtoga ciklusa s obzirom na razliku u nastavnome planu te između četvrtoga i petoga ciklusa.

Pregled odgojno-obrazovnih ishoda po konceptima i razredima osnovne i srednje škole (nastavni plan 280 sati)

KONCEPT	OSNOVNA ŠKOLA				SREDNJA ŠKOLA NASTAVNI PLAN 70 + 70 + 70 + 70 SATI			
	5. RAZRED	6. RAZRED	7. RAZRED	8. RAZRED	1. RAZRED	2. RAZRED	3. RAZRED	4. RAZRED
PROSTORNI IDENTITET	<p>A. 5. 1 Učenik objašnjava važnost geografije u svakodnevnom životu.</p> <p>A. 5. 4 Učenik opisuje oblik, granice i državne simbole Republike Hrvatske, vrednuje aspekte položaja te izdvaja prirodno-geografske i upravne regije koristeći se geografskim kartama.</p> <p>AB. 5. 2 Učenik opisuje osnovna obilježja Zemlje koristeći se globusom.</p> <p>AB. 5. 3 Učenik analizira globalnu raspodjelu kopna i mora te izdvaja prostorne</p>	<p>A. 6. 1 Učenik objašnjava stvaranje suvremene hrvatske države, opisuje političko uređenje i upravno-teritorijalnu organizaciju Republike Hrvatske.</p>	<p>AB. 7. 1 Učenik objašnjava geografski smještaj i utjecaj geografskoga položaja na razvijenost Europe te opisuje utjecaj Europljana na druge dijelove svijeta.</p> <p>AB. 7. 2 Učenik objašnjava nastanak političke karte Europe, procese integriranja te važnost suradnje i poštivanja različitosti.</p> <p>AB. 7. 3 Učenik obrazlaže nastanak, razvoj i značenje Europske unije u Europi i svijetu te analizira utjecaj institucija EU-a na pojedinca i države.</p>	<p>AB. 8. 1 Učenik analizira prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Azije s pomoću geografske karte i različitih grafičkih prikaza.</p> <p>AB. 8. 2 Učenik analizira i objašnjava odabrane probleme suvremenoga razvoja Azije.</p> <p>AB. 8. 3 Učenik analizira prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Afrike s pomoću geografske karte i različitih grafičkih prikaza.</p>		<p>AB. 2. 1 Učenik analizira utjecaj globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama.</p>		<p>A. 4. 1 Učenik analizira utjecaj globalizacije na nacionalni identitet i suverenitet.</p>

	<p>odrednice identiteta na kontinentskoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.</p>		<p>AB. 7. 4 Učenik objašnjava demografske i gospodarske posebnosti europskih država na temelju prikupljenih i obrađenih podataka.</p> <p>AB. 7. 5 Učenik analizira europske regije s obzirom na njihove posebnosti.</p> <p>AB. 7. 6 Učenik analizira specifične uvjete života u velikim prirodnim regijama Srednje Europe te objašnjava utjecaj povijesnih zbivanja na različit stupanj gospodarskoga razvoja pojedinih država.</p> <p>AB. 7. 7 Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih i</p>	<p>AB. 8. 4 Učenik analizira i objašnjava odabrane probleme suvremenoga razvoja Afrike.</p> <p>AB. 8. 5 Učenik analizira prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Amerika s pomoću geografske karte i različitih grafičkih prikaza.</p> <p>ABC. 8. 6 Učenik analizira prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Australije i Oceanije s pomoću geografske karte i različitih grafičkih prikaza.</p> <p>AB. 8. 7 Učenik opisuje globalizaciju i njezin utjecaj na identitet</p>				
--	---	--	---	---	--	--	--	--

			<p>društveno-geografskih posebnosti na oblikovanje mediteranskoga kulturno-civilizacijskog kruga.</p> <p>AB. 7. 8 Učenik analizira specifične uvjete života u državama Jugoistočne Europe te utjecaj povijesnih zbivanja na različit stupanj gospodarskoga razvoja pojedinih država.</p> <p>AB. 7. 10 Učenik objašnjava prirodno-geografske i društveno-geografske posebnosti Istočne Europe te analizira gospodarsku, vojnu i političku ulogu Ruske Federacije u Europi i svijetu.</p>	<p>pojedince i prostora u kojemu živi.</p>				
--	--	--	---	--	--	--	--	--

			ABC. 7. 9 Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih posebnosti na naseljenost i gospodarski razvoj država Sjeverne Europe te uspoređuje baltičke s nordijskim državama Sjeverne Europe.					
PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI	<p>B. 5. 1 Učenik razlikuje vrste geografskih karata prema mjerilu i sadržaju te s pomoću tumača interpretira elemente karte na različitim prostornim razinama.</p> <p>B. 5. 2 Učenik se orijentira u zavičaju s pomoću topografske karte i kompasa.</p> <p>B. 5. 3 Učenik objašnjava mehanizme</p>	<p>B. 6. 5 Učenik prikuplja i analizira podatke o vremenu te obrazlaže važnost vremenske prognoze.</p> <p>B. 6. 6 Učenik objašnjava složene utjecaje na obilježja klime, uspoređuje klimatske dijagrame te čita kartu klasifikacija klima.</p> <p>AB. 6. 1 Učenik interpretira podatke o promjeni broja stanovnika i gustoći naseljenosti na primjerima iz</p>	<p>AB. 7. 1 Učenik analizira prirodno-geografska obilježja Europe i objašnjava njihov utjecaj na naseljenost i gospodarske aktivnosti.</p> <p>AB. 7. 2 Učenik analizira najvažnije čimbenike koji utječu na gospodarski razvoj i urbanizaciju država Zapadne Europe.</p>	<p>B. 8. 1 Učenik određuje geografske koordinate zadanoga mjesta na geografskim kartama, snalazi se i kreće u prostoru s pomoću topografske karte, kompasa i GNSS-a.</p> <p>B. 8. 2 Učenik objašnjava položaj i međudjelovanje Zemlje s drugim nebeskim tijelima u Sunčevu sustavu i svemiru.</p> <p>B. 8. 3 Učenik objašnjava</p>	<p>B. 1. 1 Učenik identificira i predlaže geografsko istraživanje, opisuje način provedbe i predavljanja rezultata geografskoga istraživačkog rada.</p> <p>B. 1. 2 Učenik opisuje osnovna obilježja geoloških razdoblja, objašnjava postanak stijena i fosila, različite metode određivanja starosti stijena,</p>	<p>B. 2. 1 Učenik analizira razmještaj i kretanje broja stanovnika, pokazatelje prirodnoga i prostornog kretanja stanovništva te demografske strukture i procese na lokalnoj, nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.</p> <p>B. 2. 2 Učenik analizira uzroke i posljedice suvremenih</p>	<p>B. 3. 1 Učenik analizira promjene klime te argumentirano objašnjava utjecaj čovjeka na globalno zatopljenje.</p> <p>B. 3. 2 Učenik analizira posljedice globalnoga zatopljenja te aktivnosti međunarodne zajednice u rješavanju toga problema.</p> <p>B. 3. 3 Učenik objašnjava postanak</p>	<p>B. 4. 3 Učenik istražuje utjecaj prometa, interneta i svjetskih trgovinskih i financijskih tokova na povezivanje svijeta.</p> <p>B. 4. 6 Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih i društveno-geografskih čimbenika na pojavu i širenje bolesti te na kvalitetu zdravlja na primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p>

	<p>nastanka i oblikovanja reljefa na Zemlji.</p> <p>BC. 5. 4 Učenik uspoređuje reljefna obilježja panonskoga i dinarskoga prostora Hrvatske te ih vrednuje kao životni prostor.</p>	<p>Hrvatske i svijeta.</p> <p>AB. 6. 2 Učenik analizira sastavnice općega kretanja stanovništva svijeta i Hrvatske te njenih prirodnih cjelina i županija.</p> <p>AB. 6. 3 Učenik objašnjava raznolikost svjetskoga stanovništva analizirajući pojedine strukture, identificira probleme koji iz toga proizlaze te izgrađuje pozitivan i tolerantan odnos prema drugim kulturnim zajednicama poštujući raznolikost.</p> <p>AB. 6. 4 Učenik razlikuje ruralna i urbana naselja, prepoznaje funkcije i njihov prostorni raspored te objašnjava hijerarhiju gradskih</p>		<p>gibanja Zemlje i njihov utjecaj na život na Zemlji.</p> <p>B. 8. 4 Učenik objašnjava građu i starost Zemlje, opisuje glavne unutarnje procese oblikovanja reljefa te na primjerima objašnjava uzroke i posljedice pokreta litosfernih ploča.</p> <p>B. 8. 5 Učenik klasificira klimatske tipove, opisuje njihova obilježja i povezuje ih sa živim svijetom.</p> <p>ABC. 8. 6 Učenik analizira i objašnjava problematiku naseljavanja, morfološke i socioekonomske strukture gradova, iskorištavanja šumskih površina te suvremenoga razvoja Amerika.</p>	<p>postanak reljefa i njegovih glavnih genetskih tipova te njihovu međuovisnost s društvom i njegovim aktivnostima na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>B. 1. 3 Učenik objašnjava utjecaj klimatskih modifikatora na određene klimatske elemente koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>B. 1. 4 Učenik objašnjava uzroke i posljedice svih razina cirkulacije atmosfere s primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>B. 1. 5 Učenik se koristi</p>	<p>demografskih procesa na lokalnoj, nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.</p> <p>B. 2. 3 Učenik analizira i uspoređuje morfološku i funkcionalnu strukturu naselja te uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.</p> <p>B. 2. 4 Učenik istražuje nodalno-funkcionalnu organizaciju Hrvatske.</p> <p>B. 2. 5 Učenik analizira razvoj urbanih naselja, promjenu njihove prostorne i socioekonomske strukture.</p>	<p>morskoga dna, glavnih reljefnih oblika u podmorju te opisuje utjecaj tektonike, vulkanizma i živoga svijeta na oblikovanje otoka i obala.</p> <p>B. 3. 4 Učenik analizira obilježja, raspored i mogućnosti održive valorizacije subekumenskih prostora u svijetu i Hrvatskoj s pomoću geografske karte i IKT-a.</p> <p>B. 3. 5 Učenik istražuje suvremene promjene u gradskim naseljima i njihovoj okolini te uspoređuje promjene u gradovima u Hrvatskoj i svijetu.</p> <p>AB. 3. 6 Učenik istražuje</p>	<p>B. 4. 7 Učenik istražuje najnovije spoznaje o svemiru i Sunčevu sustavu.</p> <p>AB. 4. 1 Učenik analizira geopolitičke, gospodarske i kulturno-civilizacijske aspekte podijeljenosti svijeta.</p> <p>AB. 4. 4 Učenik razlikuje i analizira mjesta i prakse provođenja slobodnoga vremena te njihove posljedice u prostoru.</p> <p>BC. 4. 5 Učenik istražuje značenje državnih granica u suvremenom svijetu.</p> <p>ABC. 4. 2 Učenik istražuje pojavu i razvoj turizma u</p>
--	--	--	--	--	---	---	---	---

		naselja na primjeru Hrvatske.			<p>sinoptičkom kartom za razumijevanje prognoze vremena.</p> <p>B. 1. 6 Učenik analizira prirodno-geografska obilježja i društveno-gospodarsko značenje mora koristeći se geografskim kartama i IKT-om</p> <p>B. 1. 7 Učenik objašnjava i uspoređuje pojavu i značenje voda na kopnu i njihova obilježja te navodi primjere iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>BC. 1. 8 Učenik objašnjava utjecaj voda na naseljenost i gospodarski razvoj na primjerima iz svijeta i Hrvatske, koristeći se geografskim</p>	<p>B. 2. 6 Učenik istražuje i analizira promjenu čimbenika lokacije gospodarskih djelatnosti.</p> <p>B. 2. 7 Učenik analizira i uspoređuje različite pokazatelje razvijenosti na svim prostornim razinama.</p> <p>B. 2. 9 Učenik analizira razvoj, obilježja, prostorni raspored i značenje industrije.</p> <p>BC. 2. 8 Učenik analizira strukturu, rezerve i prostorni raspored energetske izvora i mineralnih sirovina, prepoznaje važnost sirovina i energije za gospodarski razvoj.</p>	demografsku sliku Hrvatske, obrazlaže demografsku (ne)održivost te argumentirano iznosi vlastite prijedloge mjera populacijske politike.	Hrvatskoj i svijetu.
--	--	-------------------------------	--	--	--	---	--	----------------------

					<p>kartama i IKT-om.</p> <p>BC. 1. 9 Učenik analizira utjecaj čovjeka na tlo, živi svijet i bioraznolikost na primjerima iz Hrvatske i svijeta koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>			
ODRŽIVOST	<p>C. 5. 1 Učenik objašnjava raspodjelu i kruženje vode na Zemlji, navodi mogućnosti njene valorizacije i istražuje mogućnosti vlastitoga doprinosa u racionalnom korištenju vode.</p> <p>C. 5. 2 Učenik opisuje osnovna obilježja i važnost kopnenih voda na Zemlji i u Hrvatskoj te podržava njihovo održivo iskorištavanje.</p>	<p>C. 6. 3 Učenik objašnjava međuovisnost klime, tla i živoga svijeta te utjecaj čovjeka na promjenu bioraznolikosti na primjerima iz zavičaja i Hrvatske.</p> <p>C. 6. 4 Učenik navodi i opisuje prirodna bogatstva, sirovine i izvore energije, navodi vrste onečišćenja i mjere zaštite te objašnjava važnost selektiranja otpada.</p> <p>AC. 6. 1 Učenik razlikuje kategorije zaštite prirode, navodi</p>		<p>ABC. 8. 1 Učenik analizira prirodno-geografska obilježja polarnih područja, izdvaja specifične uvjete života i prilagodbe živih bića te objašnjava mogućnosti i ograničenja iskorištavanja.</p>	<p>C. 1. 1 Učenik objašnjava vrijednost georaznolikosti i važnost zaštite geobaštine te opisuje primjere iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>C. 1. 2 Učenik analizira uzroke i posljedice ugrožavanja i onečišćenja okoliša od lokalne do globalne razine te opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj koristeći se geografskim</p>	<p>C. 2. 1 Učenik opisuje različite načine korištenja i zbrinjavanja otpada te u njima aktivno sudjeluje.</p> <p>C. 2. 2 Učenik primjenjuje geografska znanja i vještine u rješavanju pitanja iz svakodnevnoga života vezanih uz prostorno planiranje.</p>	<p>C. 3. 3 Učenik istražuje i analizira pozitivne i negativne učinke megaprojekata na okoliš te njihovu održivost.</p> <p>C. 3. 5 Učenik analizira važnost održivoga razvoja na primjerima iz zavičaja i Hrvatske.</p> <p>BC. 3. 1 Učenik analizira održivo upravljanje resursima mora i podmorja s primjerima iz svijeta i Hrvatske.</p>	<p>C. 4. 1 Učenik istražuje važnost poljoprivrede te analizira neravnomjernu dostupnost hrane u svijetu.</p>

	<p>C. 5. 3 Učenik obrazlaže glavna obilježja mora, mogućnosti iskorištavanja mora i podmorja te vrednuje Jadransko more kao bogatstvo Hrvatske.</p>	<p>primjere zaštićene prirodne i kulturne baštine u Hrvatskoj, objašnjava važnost zaštićenih područja i lokaliteta kao gospodarskoga potencijala i elementa identiteta te sudjeluje u aktivnostima čuvanja i adekvatnoga vrednovanja baštine na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.</p> <p>BC. 6. 2 Učenik analizira podatke o gospodarskoj razvijenosti i procjenjuje stupanj razvijenosti države te objašnjava važnost usklađivanja gospodarskoga napretka i održivoga razvoja na primjerima iz zavičaja i Hrvatske.</p>			<p>kartama i IKT-om.</p> <p>C. 1. 3 Učenik se odgovorno odnosi prema okolišu i istražuje stanje okoliša u svom okruženju.</p>		<p>BC. 3. 2 Učenik analizira grad kao organizirani sustav, istražuje uzroke temperaturnih razlika u gradu te predlaže načine i mjere održivoga razvoja gradova.</p> <p>BC. 3. 4 Učenik istražuje uzroke i raspravlja o posljedicama tehnoloških zatajenja na stanovništvo, gospodarstvo i okoliš na primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p>	
--	--	---	--	--	--	--	---	--

Pregled odgojno-obrazovnih ishoda po konceptima i razredima srednje škole

KONCEPT	SREDNJA ŠKOLA								
	NASTAVNI PLAN 70 + 70 + 70 + 70 SATI				NASTAVNI PLAN 70 + 70 SATI		NASTAVNI PLAN 70 + 35 SATI		NASTAVNI PLAN 70 SATI
	1. RAZRED	2. RAZRED	3. RAZRED	4. RAZRED	1. RAZRED	2. RAZRED	1. RAZRED	2. RAZRED	1. ILI 2. RAZRED
PROSTORNI IDENTITET		<p>AB. 2. 1 Učenik analizira utjecaj globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama.</p>		<p>A. 4. 1 Učenik analizira utjecaj globalizacije na nacionalni identitet i suverenitet.</p>		<p>AB. 2. 1 Učenik objašnjava razmještaj i kretanje broja stanovnika, analizira pokazatelje prirodnoga i prostornog kretanja stanovništva te demografske strukture i procese na nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.</p> <p>AB. 2. 2 Učenik analizira uzroke i posljedice suvremenih demografskih procesa na nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.</p>		<p>AB. 1./2. 1 Učenik objašnjava razmještaj i kretanje broja stanovnika, pokazatelje prirodnoga i prostornog kretanja stanovništva te demografske strukture i procese na nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.</p> <p>AB. 1./2. 2 Učenik objašnjava uzroke i posljedice suvremenih demografskih procesa na nacionalnoj i svjetskoj razini s</p>	<p>AB. 1./2. 1 Učenik objašnjava razmještaj i kretanje broja stanovnika, pokazatelje prirodnoga i prostornog kretanja stanovništva, demografske strukture utjecaj demografskih obilježja na gospodarski i prostorni razvoj Hrvatske s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.</p>

								pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.	
PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI	<p>B. 1. 1 Učenik identificira i predlaže geografsko istraživanje, opisuje način provedbe i predstavljanja rezultata geografskoga istraživačkog rada.</p> <p>B. 1. 2 Učenik opisuje osnovna obilježja geoloških razdoblja, objašnjava postanak stijena i fosila, različite metode određivanja starosti stijena, postanak reljefa i njegovih glavnih genetskih tipova te njihovu međuovisnost s društvom i</p>	<p>B. 2. 1 Učenik analizira razmještaj i kretanje broja stanovnika, pokazatelje prirodnoga i prostornog kretanja stanovništva te demografske strukture i procese na lokalnoj, nacionalnoj i svjetskoj razini uz pomoć tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.</p> <p>B. 2. 2 Učenik analizira uzroke i posljedice suvremenih demografskih procesa na</p>	<p>B. 3. 1 Učenik analizira promjene klimate te argumentirano objašnjava utjecaj čovjeka na globalno zatopljenje.</p> <p>B. 3. 2 Učenik analizira posljedice globalnoga zatopljenja te aktivnosti međunarodne zajednice u rješavanju toga problema.</p> <p>B. 3. 3 Učenik objašnjava postanak morskoga dna, glavnih reljefnih oblika u podmorju te opisuje utjecaj tektonike, vulkanizma i živoga svijeta na</p>	<p>AB. 4. 1 Učenik analizira geopolitičke, gospodarske i kulturno-civilizacijske aspekte podijeljenosti svijeta.</p> <p>AB. 4. 4 Učenik razlikuje i analizira mjesta i prakse provođenja slobodnoga vremena te njihove posljedice u prostoru.</p> <p>ABC. 4. 2 Učenik istražuje pojavu i razvoj turizma u Hrvatskoj i svijetu.</p> <p>B. 4. 3 Učenik</p>	<p>B. 1. 1 Učenik identificira i predlaže geografsko istraživanje, opisuje način provedbe i predstavljanja rezultata geografskoga istraživačkog rada.</p> <p>B. 1. 2 Učenik navodi geološka razdoblja, razlikuje vrste stijena, objašnjava postanak reljefa i opisuje utjecaj reljefa na stanovništvo i njegove aktivnosti na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-</p>	<p>B. 2. 1 Učenik objašnjava morfološku, funkcionalnu i socioekonomsku strukturu naselja te uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.</p> <p>B. 2. 2 Učenik uspoređuje različite pokazatelje razvijenosti, čimbenike razvoja i čimbenike lokacije pojedinih gospodarskih djelatnosti na različitim prostornim razinama.</p> <p>AB. 2. 3 Učenik objašnjava utjecaj globalizacije na razvoj gospodarstva i</p>	<p>B. 1. 1 Učenik identificira i predlaže geografsko istraživanje, opisuje način provedbe i predstavljanja rezultata geografskoga istraživačkog rada.</p> <p>B. 1. 2 Učenik navodi geološka razdoblja, razlikuje vrste stijena, objašnjava postanak reljefa i opisuje utjecaje reljefa na stanovništvo i njegove aktivnosti na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-</p>	<p>B. 1./2. 1 Učenik objašnjava morfološku i funkcionalnu strukturu naselja i uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.</p> <p>B. 2. 2 Učenik uspoređuje različite pokazatelje razvijenosti, čimbenike razvoja i čimbenike lokacije pojedinih gospodarskih djelatnosti na različitim prostornim razinama.</p> <p>AB. 2. 3 Učenik objašnjava utjecaj</p>	<p>B. 1./2. 1 Učenik navodi geološka razdoblja, razlikuje vrste stijena, objašnjava postanak reljefa i opisuje utjecaj reljefa na stanovništvo i njegove aktivnosti na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>B. 1./2. 2 Učenik objašnjava glavne uzroke i posljedice svih razina cirkulacije atmosfere i služi se sinoptičkom kartom.</p> <p>B. 1./2. 3 Učenik</p>

<p>njegovim aktivnostima na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>B. 1. 3 Učenik objašnjava utjecaj klimatskih modifikatora na određene klimatske elemente koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>B. 1. 4 Učenik objašnjava uzroke i posljedice svih razina cirkulacije atmosfere s primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-</p>	<p>lokalnoj, nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.</p> <p>B. 2. 3 Učenik analizira i uspoređuje morfološku i funkcionalnu strukturu naselja i uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.</p> <p>B. 2. 4 Učenik istražuje nodalno-funkcionalnu organizaciju Hrvatske.</p> <p>B. 2. 5 Učenik analizira razvoj</p>	<p>oblikovanje otoka i obala.</p> <p>B. 3. 4 Učenik analizira obilježja, raspored i mogućnosti održive valorizacije subekumenskih prostora u svijetu i Hrvatskoj s pomoću geografske karte i IKT-a.</p> <p>B. 3. 5 Učenik istražuje suvremene promjene u gradskim naseljima i njihovoj okolini te uspoređuje promjene u gradovima u Hrvatskoj i svijetu.</p> <p>AB. 3. 6 Učenik istražuje demografsku sliku Hrvatske, obrazlaže demografsku</p>	<p>istražuje utjecaj prometa, interneta i svjetskih trgovinskih i financijskih tokova na povezivanje svijeta.</p> <p>BC. 4. 5 Učenik istražuje značenje državnih granica u suvremenom svijetu.</p> <p>B. 4. 6 Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih i društveno-geografskih čimbenika na pojavu i širenje bolesti te na kvalitetu zdravlja na primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>om.</p> <p>B. 1. 3 Učenik objašnjava utjecaj klimatskih modifikatora na određene klimatske elemente koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>B. 1. 4 Učenik objašnjava glavne uzroke i posljedice svih razina cirkulacije atmosfere i služi se sinoptičkom kartom.</p> <p>B. 1. 5 Učenik analizira prirodno-geografska obilježja i društveno-gospodarsko značenje mora koristeći se geografskim kartama i IKT-</p>	<p>društva na različitim prostornim razinama.</p> <p>BC. 2. 4 Učenik objašnjava strukturu, rezerve i prostorni raspored energetske izvora i mineralnih sirovina, obrazlaže važnost sirovina i energije za gospodarski razvoj te obilježja, prostorni raspored i značenje industrije.</p> <p>ABC. 2. 5 Učenik objašnjava pojavu i razvoj turizma u Hrvatskoj i svijetu.</p>	<p>om.</p> <p>B. 1. 3 Učenik objašnjava utjecaj klimatskih modifikatora na određene klimatske elemente koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>B. 1. 4 Učenik objašnjava glavne uzroke i posljedice svih razina cirkulacije atmosfere i služi se sinoptičkom kartom.</p> <p>BC. 1. 5 Učenik objašnjava utjecaj mora i voda na naseljenost i gospodarski razvoj na primjerima iz svijeta i Hrvatske,</p>	<p>globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama.</p> <p>BC. 2. 4 Učenik objašnjava strukturu, rezerve i prostorni raspored energetske izvora i mineralnih sirovina, obrazlaže važnost sirovina i energije za gospodarski razvoj te obilježja, prostorni raspored i značenje industrije.</p> <p>ABC. 2. 5 Učenik objašnjava pojavu i razvoj turizma u Hrvatskoj i svijetu.</p>	<p>objašnjava morfološku i funkcionalnu strukturu naselja te uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.</p> <p>B. 1./2. 4 Učenik analizira razvijenost gospodarstva i čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti.</p> <p>AB. 1./2. 5 Učenik objašnjava utjecaj globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama.</p> <p>BC. 1./2. 6 Učenik objašnjava utjecaj mora i voda na naseljenost i</p>
--	--	--	---	---	--	--	---	---

	<p>om.</p> <p>B. 1. 5 Učenik se koristi sinoptičkom kartom za razumijevanje prognoze vremena.</p> <p>B. 1. 6 Učenik analizira prirodno-geografska obilježja i društveno-gospodarsko značenje mora koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>B. 1. 7 Učenik objašnjava i uspoređuje pojavu i značenje voda na kopnu i njihova obilježja te navodi primjere iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim</p>	<p>urbanih naselja, promjenu njihove prostorne i socioekonomske strukture.</p> <p>B. 2. 6 Učenik istražuje i analizira promjenu čimbenika lokacije gospodarskih djelatnosti.</p> <p>B. 2. 7 Učenik analizira i uspoređuje različite pokazatelje razvijenosti na svim prostornim razinama.</p> <p>BC. 2. 8 Učenik analizira strukturu, rezerve i prostorni raspored energetske</p>	<p>(ne)održivost te argumentirano iznosi vlastite prijedloge mjera populacijske politike.</p>	<p>B. 4. 7 Učenik istražuje najnovije spoznaje o svemiru i Sunčevu sustavu.</p>	<p>om.</p> <p>B. 1. 6 Učenik objašnjava i uspoređuje pojavu i značenje voda na kopnu i njihova obilježja te navodi primjere iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>BC. 1. 7 Učenik objašnjava utjecaj voda na naseljenost i gospodarski razvoj na primjerima iz svijeta i Hrvatske, koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>BC. 1. 8 Učenik analizira utjecaj čovjeka</p>		<p>koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>BC. 1. 6 Učenik analizira utjecaj čovjeka na tlo, živi svijet i bioraznolikost na primjerima iz Hrvatske i svijeta koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>		<p>gospodarski razvoj na primjerima iz svijeta i Hrvatske, koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>BC. 1./2. 7 Učenik analizira utjecaj čovjeka na tlo, živi svijet i bioraznolikost na primjerima iz Hrvatske i svijeta koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>BC. 1./2. 8 Učenik objašnjava strukturu, rezerve i prostorni raspored energetske izvora i mineralnih sirovina, važnost sirovina i energije za gospodarski razvoj te</p>
--	---	--	---	--	---	--	---	--	--

	<p>kartama i IKT-om.</p> <p>BC. 1. 8 Učenik objašnjava utjecaj voda na naseljenost i gospodarski razvoj na primjerima iz svijeta i Hrvatske, koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>BC. 1. 9 Učenik analizira utjecaj čovjeka na tlo, živi svijet i bioraznolikost na primjerima iz Hrvatske i svijeta koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<p>izvora i mineralnih sirovina, prepoznaje važnost sirovina i energije za gospodarski razvoj.</p> <p>B. 2. 9 Učenik analizira razvoj, obilježja, prostorni raspored i značenje industrije.</p>			<p>na tlo, živi svijet i bioraznolikost na primjerima iz Hrvatske i svijeta koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>				<p>obilježja, prostorni raspored i značenje industrije.</p>
ODRŽIVOST	<p>C. 1. 1 Učenik objašnjava vrijednost georaznolikosti i važnost zaštite geobaštine te opisuje primjere</p>	<p>C. 2. 1 Učenik opisuje različite načine korištenja i zbrinjavanja otpada te u njima aktivno sudjeluje.</p>	<p>BC. 3. 1 Učenik analizira održivo upravljanje resursima mora i podmorja s primjerima iz svijeta i</p>	<p>C. 4. 1 Učenik istražuje važnost poljoprivrede te analizira neravnomjernu u dostupnost</p>	<p>C. 1. 1 Učenik objašnjava uzroke i posljedice ugrožavanja i onečišćenja okoliša od</p>	<p>C. 2. 1 Učenik analizira važnost poljoprivrede i neravnomjernu dostupnost hrane u svijetu.</p>	<p>C. 1. 1 Učenik objašnjava uzroke i posljedice ugrožavanja i onečišćenja okoliša od</p>	<p>C. 2. 1 Učenik analizira važnost poljoprivrede i neravnomjernu dostupnost hrane u svijetu.</p>	<p>C. 1./2. 1 Učenik objašnjava uzroke i posljedice ugrožavanja i onečišćenja okoliša od</p>

<p>iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>C. 1. 2 Učenik analizira uzroke i posljedice ugrožavanja i onečišćenja okoliša od lokalne do globalne razine te opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>C. 1. 3 Učenik se odgovorno odnosi prema okolišu i istražuje stanje okoliša u svom okruženju.</p>	<p>C. 2. 2 Učenik primjenjuje geografska znanja i vještine u rješavanju pitanja iz svakodnevnog života vezanih uz prostorno planiranje.</p>	<p>Hrvatske.</p> <p>BC. 3. 2 Učenik analizira grad kao organizirani sustav, istražuje uzroke temperaturnih razlika u gradu te predlaže načine i mjere održivoga razvoja gradova.</p> <p>C. 3. 3 Učenik istražuje i analizira pozitivne i negativne učinke megaprojekata na okoliš te njihovu održivost.</p> <p>BC. 3. 4 Učenik istražuje uzroke i raspravlja o posljedicama tehnoloških zatajenja na stanovništvo, gospodarstvo i okoliš na primjerima iz</p>	<p>hrane u svijetu.</p>	<p>lokalne do globalne razine te opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<p>BC. 2. 2 Učenik objašnjava utjecaj prirodno-geografskih i društveno-geografskih čimbenika na pojavu i širenje bolesti te na kvalitetu zdravlja na primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p> <p>C. 2. 3 Učenik primjenjuje geografska znanja i vještine u rješavanju pitanja iz svakodnevnoga života vezanih uz prostorno planiranje.</p>	<p>lokalne do globalne razine te opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<p>AC. 2. 2 Učenik primjenjuje geografska znanja i vještine u rješavanju pitanja iz svakodnevnoga života vezanih uz prostorno planiranje.</p>	<p>lokalne do globalne razine te opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p> <p>C. 1./2. 2 Učenik analizira važnost poljoprivrede i neravnomjernu dostupnost hrane u svijetu.</p> <p>AC. 1./2. 3 Učenik primjenjuje geografska znanja i vještine u rješavanju pitanja iz svakodnevnoga života vezanih uz prostorno planiranje.</p>
--	--	--	-------------------------	---	---	---	--	---

			Hrvatske i svijeta. C. 3. 5 Učenik analizira važnost održivoga razvoja na primjerima iz zavičaja i Hrvatske.						
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Razrada ishoda i razine usvojenosti po razredima i konceptima

Odgojno-obrazovni ishodi za osnovnu školu navedeni su po razredima, a za srednju školu prema ukupnom nastavnom planu Geografije (280 sati, 140 sati, 105 sati i 70 sati). Ishodi su **razvrstani prema konceptu** u kojem se ostvaruju. U slučaju da se ishod ostvaruje u više koncepata, razvrstan je prema prevladavajućem konceptu ili konceptu u kojemu dominira. Ishodi **nisu** razvrstani **prema redosljedu poučavanja**. Za lakše razumijevanje slijeda razrade ishoda ispod glavne tablice s ishodima predložen je redosljed čitanja ishoda.

U tablici ispod pojedinih ishoda navedeni su ilustrativni primjeri sadržaja, aktivnosti, okruženja i iskustva učenja te poveznice s nastavnim predmetima i međupredmetnim temama. Povezanost s međupredmetnim temama *Učiti kako učiti*, *Osobni i socijalni razvoj* te *Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije* nije posebno navedena zato što njihova očekivanja treba ostvarivati u sklopu svih odgojno-obrazovnih ishoda i na svim razinama učenja i poučavanja Geografije.

Preporuke ispod pojedinih ishoda predstavljaju dodatnu podršku za lakše orijentiranje u zahtjevima koji se postavljaju učenicima te za planiranje učenja i poučavanja u konkretnoj situaciji. Najveći dio primjera odnosi se na učenički istraživački i terenski rad koji je u ovom Kurikulumu naglašen. Svaki učenik tijekom nastavne godine treba izraditi **najmanje jedan istraživački rad**. Tema istraživanja povezana je sa sadržajem ishoda, a učenik je odabire u suradnji s učiteljem. Učitelj daje upute za istraživanje, kontinuirano prati tijek istraživačkog rada, usmjerava, vrednuje pojedine etape i njegov konačni rezultat prema unaprijed postavljenim elementima i indikatorima. Vrijeme provedbe istraživačkoga rada, oblik te način prezentacije rezultata dogovaraju se unaprijed. Dio aktivnosti provodi se tijekom poučavanja - u školi (upute, obrada podataka, konzultacije, prezentiranje rezultata) i na terenu (prikupljanje podataka), a dio kod kuće. Istraživački rad je opsežniji i dugotrajniji i treba ga razlikovati od **istraživanja** kojemu je cilj poticanje učeničke samostalnosti u pretraživanju relevantnih baza podataka, literature i interneta te kritičkom vrednovanju podataka, njihovoj obradi i predstavljanju argumentiranih zaključaka. Ovakav oblik istraživanja vezuje se uz određeni ishod i odvija se tijekom nastavnoga procesa ili iznimno kod kuće.

U ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, i kada to izrijekom nije navedeno u pojedinom ishodu, učenik koristi informacijsku i komunikacijsku tehnologiju (IKT), geografske grafičke metode te se služi geografskom kartom za sadržaje koji se mogu pokazati na njoj. IKT podrazumijeva uporabu informatičke opreme u integraciji s telekomunikacijskom infrastrukturom te programa i aplikacija koji zajednički omogućuju pohranu, dohvat, manipulaciju i prijenos informacija.

Odgojno-obrazovne ishode treba čitati horizontalno zajedno s razradom ishoda i razinama usvojenosti jer se jedino na taj način dobiva jasan i nedvosmislen iskaz očekivanja od učenika u određenom konceptu u pojedinoj godini učenja i poučavanja nastavnoga predmeta Geografija. Razine usvojenosti opisno određuju opseg znanja, dubinu razumijevanja te stupanj razvijenosti vještina i usvojenosti stavova, a služe učiteljima u unapređivanju procesa poučavanja te u planiranju i provedbi vrednovanja, a učenicima kao jasan iskaz očekivanja i sredstvo samoprocjene napretka. Viša razina usvojenosti podrazumijeva ostvarenost ishoda na nižim razinama.

OSNOVNA ŠKOLA

GEOGRAFIJA 5. RAZRED						
PROSTORNI IDENTITET						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
A. 5.1	Učenik objašnjava važnost geografije u svakodnevnom životu.	<ul style="list-style-type: none"> - navodi definiciju geografije kao znanosti - opisuje geografske sadržaje koji se poučavaju u nastavnome predmetu - objašnjava svrhu učenja geografije 	Navodi definiciju geografije i primjere sadržaja koji se uče u nastavnom predmetu Geografija.	Navodi primjere uporabe geografskih znanja.	Opisuje geografske sadržaje prema granama geografije i svrhu učenja geografije.	Objašnjava važnost geografske pismenosti u svakodnevnome životu.
AB. 5.2	Učenik opisuje osnovna obilježja Zemlje koristeći se globusom.	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje oblik Zemlje navodeći dokaze - opisuje važnost znanstvenoga pristupa u objašnjavanju obilježja Zemlje - rabi globus kao model Zemlje - pokazuje ekvator i polove na globusu i uspoređuje ih s prikazom na geografskoj karti - demonstrira rotaciju Zemlje s pomoću globusa i navodi glavnu posljedicu rotacije 	Opisuje oblik Zemlje s pomoću globusa, na njemu pokazuje ekvator i polove te demonstrira rotaciju Zemlje i navodi glavnu posljedicu rotacije.	Opisuje Zemlju kao kuglu i navodi dokaze o njezinu obliku.	Opisuje oblik Zemlje i navodi razlike u odnosu na kuglu te uspoređuje prikaz ekvatora i polova na geografskoj karti i globusu.	Opisuje važnost znanstvenoga pristupa u objašnjavanju obilježja Zemlje.
AB. 5.3	Učenik analizira globalnu raspodjelu kopna i mora te izdvaja prostorne odrednice identiteta na kontinentskoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.	<ul style="list-style-type: none"> - pokazuje i uspoređuje kontinente i oceane na globusu i geografskoj karti te ih imenuje na slijepoj karti - razlikuje kontinente Staroga i Novog svijeta - obrazlaže kako se određuje geografski položaj - opisuje položaj Europe među kontinentima - imenuje europske regije i Hrvatsku kao članicu Europske unije s pomoću tematske karte - analizira različite prostorne identitete 	Pokazuje kontinente i oceane na globusu i geografskoj karti te ih imenuje na slijepoj karti, navodi Europu kao kontinent na kojem živi i Hrvatsku kao članicu Europske unije.	Uspoređuje kontinente i oceane prema veličini te razlikuje kontinente Staroga i Novog svijeta.	Objašnjava geografski položaj, opisuje položaj Europe u globalnoj raspodjeli kopna i mora te navodi njezine regije s pomoću tematske karte.	Analizira različite prostorne identitete Hrvatske od razine europskih regija, preko Europske unije, Europe i Staroga svijeta do globalne razine.

		Hrvatske				
Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetima Povijest i Matematika (A. 5. 4).						
A. 5. 4	Učenik opisuje oblik, granice i državne simbole Republike Hrvatske, vrednuje aspekte položaja te izdvaja prirodno-geografske i upravne regije koristeći se geografskim kartama.	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje državne granice, oblik teritorija i državne simbole - opisuje posebnosti položaja Hrvatske (srednjoeuropska i južnoeuropska država, prometno-geografski položaj) - izdvaja i uspoređuje prirodno-geografske i upravne regije Hrvatske - objašnjava prirodna obilježja kao identitetsku osnovu Hrvatske (panonska, dinarska, jadranska) 	Opisuje državne granice, oblik teritorija i državne simbole te izdvaja prirodno-geografske i upravne regije Hrvatske s pomoću geografske karte.	Opisuje položaj Hrvatske, izdvaja i pokazuje na karti prirodno-geografske i upravne regije Hrvatske smještajući u njih svoj zavičaj.	Opisuje posebnosti položaja Hrvatske koristeći se geografskom kartom te uspoređuje prirodno-geografske i upravne regije Hrvatske.	Vrednuje aspekte položaja Hrvatske i objašnjava elemente identiteta.

PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI				
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA	
B. 5. 1	Učenik razlikuje vrste geografskih karata prema mjerilu i sadržaju te s pomoću tumača interpretira elemente karte na različitim prostornim razinama.	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje geografske karte prema mjerilu i sadržaju - opisuje nastanak geografske karte i probleme prilikom izrade - čita geografsku kartu s pomoću tumača - razlikuje elemente geografske mreže i koristi ih za određivanje smještaja* - služi se atlasom** 	Nabraja i pokazuje elemente geografske mreže na geografskoj karti, s pomoću tumača opisuje osnovne sadržaje karte i služi se atlasom uz učiteljevu pomoć.	Opisuje nastanak geografske karte i probleme koji proizlaze zbog prikazivanja zakrivljene površine na ravnome listu papira, određuje smještaj u odnosu na ekvator i početni meridijan, razlikuje vrste mjerila.	Opisuje elemente geografske mreže, samostalno se služi atlasom, uspoređuje geografske sadržaje na geografskoj karti i globusu te na geografskim kartama različitoga mjerila.	Čita sadržaj različitih geografskih karata i naglašava praktičnu vrijednost služenja kartama na odabranim primjerima (npr. karta službenih vremena).
<p>*Učenik određuje smještaj u geografskoj mreži tako što s pomoću geografske karte određuje nalazi li se zadana točka sjeverno ili južno od ekvatora, odnosno istočno ili zapadno od početnoga meridijana te strani svijeta pridružuje brojku u stupnjevima (npr. 45° sjeverno od ekvatora i 10° istočno od početnoga meridijana).</p> <p>**Služenje atlasom podrazumijeva pronalazak odgovarajuće geografske karte s pomoću sadržaja atlasa, pravilno usmjerenje karte i služenje pripadajućom legendom (tumačem).</p> <p>Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Matematika (A. 5. 4; A. 5. 8; D. 5. 2).</p>						

<p>B. 5. 2</p>	<p>Učenik se orijentira u zavičaju s pomoću topografske karte i kompasa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava pojam orijentacije - određuje glavne i sporedne strane svijeta kompasom - prepoznaje Sjevernjaču na crtežu - nabraja primjere suvremene orijentacije (GNSS) - usjeveruje topografsku kartu s pomoću kompasa - prepoznaje na topografskoj karti osnovne elemente prirodne i društvene osnove svojega zavičaja - koristi se grafičkim mjerilom* - izrađuje jednostavnu skicu kretanja po terenu** - koristi se pravicima u prirodi za orijentaciju*** - radom u skupini razvija toleranciju i odgovornost**** 	<p>Objašnjava pojam orijentacije, navodi glavne i sporedne strane svijeta, koristi se kompasom uz učiteljevu pomoć te prepoznaje na topografskoj karti važnije elemente prirodne i društvene osnove svojega zavičaja.</p>	<p>Određuje glavne i sporedne strane svijeta te usjeveruje topografsku kartu s pomoću kompasa.</p>	<p>Nabraja primjere suvremene orijentacije, koristi se grafičkim mjerilom, izrađuje jednostavnu skicu kretanja po terenu te opisuje na topografskoj karti elemente prirodne i društvene osnove svojega zavičaja.</p>	<p>Koristi se kartom, kompasom i pravicima u prirodi za samostalnu orijentaciju u prostoru te prepoznaje Sjevernjaču na crtežu.</p>
<p>* Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Matematika (C. 5. 1; C. 5. 4; D. 5. 1).</p> <p>**Za razumijevanje geografske karte i problematike prikazivanja njezina sadržaja učenike je važno suočiti s izradom jednostavne karte imaginarnoga prostora. Svaki učenik na papiru s dijagonalno određenom početnom i krajnjom točkom svoga imaginarnog puta (kako bi rad bio zanimljiviji, točke mogu biti označene kao start i cilj, kretanje od kuće do škole, put Ivica i Marice iz šume do kuće ili sl.) crta kartu koristeći se topografskim znakovima i bojama, razmišlja o sadržajima u prostoru i njihovim odnosima, ali i pronalazi vlastite načine prikazivanja sadržaja u prostoru koristeći se vlastitom kreativnošću i shvaćajući teškoće prikazivanja mnogih sadržaja u prostoru te važnost korištenja i poznavanja topografskih znakova.</p> <p>***Učenik u zavičaju vježba određivanje stajališta koristeći se pravicima u prirodi. Taj način određivanja stajališta već stoljećima koriste ribari kako bi mogli, na primjer, upamtiti mjesto na kojemu su ostavili vršu u moru. Ta vještina može se koristiti i na moru i na kopnu. Vrlo je jednostavna i ne treba nikakva sredstva, osim dobrog zapažanja u prostoru. Da bismo učenika tome poučili, on treba odrediti tri pravca koja su okrenuta prema različitim stranama svijeta, a sjecište tih pravaca je njegovo stajalište. Na svakom pravcu treba odabrati dvije istaknute točke koje trebaju biti što više razmaknute jedna od druge. Te markantne točke mogu biti, na primjer, vrh brda, crkveni zvonik, usamljeno stablo, stup dalekovoda ili dimnjak. Na Visu taj način određivanja stajališta zovu "vazest morke", a u ostatku Dalmacije "uzet sinjale".</p> <p>Vježbanje određivanja stajališta s pomoću pravaca u prirodi (primjer igre "Potraga za skrivenim blagom"):</p> <p>Svaka učenička skupina na određenome mjestu u školskom okolišu „zakopa blago“. Potom opiše mjesto gdje je blago zakopano, koristeći se pravicima s pripadajućim orijentirima. Zadatak je druge skupine da s pomoću toga opisa pronađe "blago".</p> <p>****Ostvaruju se očekivanja međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj (2. ciklus, B. 2. 2 i B. 2. 3).</p>						
<p>B. 5. 3</p>	<p>Učenik objašnjava mehanizme nastanka i oblikovanja reljefa na Zemlji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje građu Zemlje - opisuje pomicanje razlomljenih dijelova Zemljine kore - objašnjava promjenjivost reljefa pod utjecajem unutarnjih i vanjskih 	<p>Imenuje tri osnovna dijela Zemlje s pomoću crteža, navodi najmanje jedan unutarnji i vanjski proces te opisuje njihov</p>	<p>Opisuje građu Zemlje, razlikuje unutarnje od vanjskih procesa, opisuje pomicanje</p>	<p>Opisuje djelovanje unutarnjih i vanjskih procesa na nastanak i oblikovanje reljefa.</p>	<p>Objašnjava na primjerima procese nastanka reljefa unutarnjim procesima te preoblikovanje</p>

		<p>processa*</p> <p>- razlikuje relativnu od nadmorske visine</p>	<p>utjecaj na promjenjivost reljefa.</p>	<p>razlomljenih dijelova Zemljine kore s pomoću crteža te razlikuje nadmorsku od relativne visine.</p>		<p>reljefa djelovanjem vanjskih procesa.</p>
<p>* Unutarnji procesi: pokreti dijelova kore, potresi i vulkanizam. Vanjski procesi: trošenje, padinski, fluvijalni, marinski, krški, glacijalni, eolski, biogeni i antropogeni procesi.</p>						
<p>BC. 5. 4</p>	<p>Učenik uspoređuje reljefna obilježja panonskoga i dinarskoga prostora Hrvatske te ih vrednuje kao životni prostor.</p>	<p>- opisuje pojedine reljefne oblike uz pomoć grafičkih prikaza</p> <p>- navodi primjere reljefnih oblika* i pokazuje ih na geografskoj karti</p> <p>- uspoređuje reljefna obilježja panonskoga i dinarskoga prostora</p> <p>- opisuje međuovisnost reljefa te naseljenosti i djelatnosti**</p>	<p>Navodi vrste reljefnih oblika u panonskom i dinarskom prostoru te primjere pokazuje na geografskoj karti.</p>	<p>Opisuje pojedine reljefne oblike s pomoću grafičkih prikaza i fotografija.</p>	<p>Uspoređuje reljefne oblike panonskoga i dinarskoga prostora prema fizionomskim obilježjima s pomoću geografske karte i fotografija.</p>	<p>Vrednuje reljefne oblike s obzirom na mogućnost iskorištavanja.</p>
<p>*Reljefni oblici: planina, brdo, pobrđe, lesne/praporne zaravni, ravnice, doline, položi, riječna terasa, zavale (npr. Crna mlaka), kotline (npr. Požeška kotlina), polja u kršu, zaravni u kršu, klanac (npr. Velika i Mala Paklenica), uvala, ponikva, špilje, jame.</p> <p>**Međuovisnost prirodnih obilježja, naseljenosti i tradicionalnih djelatnosti može se poučavati radom u skupinama. Učenike treba podijeliti u tri skupine. Za svaku skupinu pripremiti fotografiju jedne prirodne cjeline Hrvatske (nizinski, gorski i primorski prostor), koja će sadržavati krajolik, ali i elemente naseljenosti i ljudskih aktivnosti. Zadati svakoj skupini da promotri fotografiju i na temelju nje odredi dio Hrvatske gdje je mogla biti snimljena te imenuje prirodnu cjelinu. Pripremiti radni listić sa zadacima usklađenima s fotografijama s pomoću kojih se od učenika traži uočavanje reljefnih obilježja prostora, pretpostavljanje na temelju vlastitih iskustava klimatskih obilježja, opisivanje vegetacije koju mogu vidjeti, opisivanje izgleda naselja (raspored kuća, način gradnje i sl.) te prepoznavanje djelatnosti karakterističnih za taj prostor. Zatražiti određivanje prednosti i nedostataka života u prikazanome prostoru te obrazlaganje odgovora na pitanje bi li htjeli živjeti u prikazanom prostoru.</p>						

ODRŽIVOST						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
<p>C. 5. 1</p>	<p>Učenik objašnjava raspodjelu i kruženje vode na Zemlji, navodi mogućnosti njezine valorizacije i istražuje mogućnosti vlastitoga doprinosa u racionalnom korištenju vode.</p>	<p>- opisuje osnovne pojavne oblike vode na Zemlji</p> <p>- uspoređuje zastupljenost slatke i slane vode</p> <p>- opisuje kruženje vode u prirodi</p> <p>- objašnjava važnost vode za život</p> <p>- istražuje mogućnosti vlastitoga doprinosa u racionalnom korištenju</p>	<p>Navodi osnovne pojavne oblike vode na Zemlji i nekoliko primjera upotrebe vode u svakodnevnome životu te opisuje kruženje vode u prirodi s pomoću crteža.</p>	<p>Uspoređuje zastupljenost slatke i slane vode na Zemlji te objašnjava njihovu važnost za život na Zemlji.</p>	<p>Opisuje pojavne oblike vode u prirodi i mehanizme promjene agregacijskih stanja vode.</p>	<p>Objašnjava važnost očuvanja kakvoće vode na primjerima iz svakodnevnoga života te svoj doprinos u tome.</p>

		vode u školi/domu*				
	<p>*Učenik može provesti istraživanje o potrošnji vode u svojoj obitelji (ili na nekome drugom primjeru). Može, na primjer, izmjeriti količinu vode koja izlazi iz tuša u određenom vremenu (npr. 10 sekundi) i pomnožiti taj podatak s prosječnim trajanjem jednog tuširanja ili kupanja (npr. 10 minuta). Potom može izmjeriti koliko je minimalno potrebno vode za jedno tuširanje. Usporedbom dobivenih podataka osvijestiti će koliko se vode ponekad nepotrebno troši. Učenik može dobivene podatke pomnožiti s brojem ukućana i/ili cijenom prostornoga metra vode kako bi dobio podatke o potrošnji. U istraživanje se na isti način može uključiti potrošnja sanitarne vode (npr. WC), potrošnja vode za pranje automobila, zalijevanje cvijeća, pranje posuđa i drugo. Dobivene podatke učenik može prikazati tablično, a svoje istraživanje predstaviti u obliku izvješća do 200 riječi. U zaključku će učenik predložiti mjere za smanjenje potrošnje vode u kućanstvu te osvijestiti sebe i članove svoje obitelji o potrebi racionalnijega korištenja vode. Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Matematika (B. 5. 1; E. 5. 1).</p>					
c. 5. 2	<p>Učenik opisuje osnovna obilježja i važnost kopnenih voda na Zemlji i u Hrvatskoj te podržava njihovo održivo iskorištavanje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje koncept održivosti (održivi razvoj) - opisuje osnovna obilježja i važnost voda na kopnu - izdvaja i opisuje osnovne elemente tekućice i porječja na primjeru velike rijeke koristeći se geografskom kartom* - navodi i pokazuje na geografskoj karti veće svjetske i hrvatske rijeke - razlikuje prirodna jezera od umjetnih te navodi i na geografskoj karti pokazuje primjere iz Republike Hrvatske i svijeta - opisuje načine iskorištavanja kopnenih voda na primjerima iz svijeta i Hrvatske - istražuje na terenu obilježja dijela lokalne tekućice ** 	<p>Opisuje osnovna obilježja i važnost voda na kopnu, navodi i pokazuje na geografskoj karti nekoliko većih svjetskih i hrvatskih rijeka i jezera, navodi najmanje jedan način njihova iskorištavanja te aktivno sudjeluje u terenskom istraživanju.***</p>	<p>Opisuje koncept održivosti, izdvaja i opisuje osnovne elemente tekućice i porječja na primjeru velike rijeke koristeći se geografskom kartom, razlikuje prirodna jezera od umjetnih te navodi i na geografskoj karti pokazuje primjere iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>Navodi i pokazuje na geografskoj karti više primjera većih svjetskih i hrvatskih kopnenih voda, klasificira hrvatske rijeke prema sljevovima te opisuje načine iskorištavanja kopnenih voda na primjerima iz svijeta i Hrvatske.</p>	<p>Objašnjava važnost voda na kopnu za život stanovništva na primjerima iz Hrvatske, s posebnim osvrtom na važnost i utjecaj hidroelektrana na okoliš, te se ističe samostalnim aktivnim radom na terenskom istraživanju.</p>
<p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (2. ciklus, A. 3).</p> <p>*Elementi tekućice mogu se upoznati radom na geografskoj karti. Treba odabrati veliku rijeku, npr. Dunav, koja je učenicima poznata. Dok jedan učenik radi na preglednoj zidnoj karti, ostali učenici rade na svojim kartama u atlasima. Kreće se od hrvatske luke Vukovar. Prateći uzvodno tok Dunava, učenici pronalaze izvor, utvrđuju u kakvom se reljefnom području nalazi i u kojoj je državi. Prateći tok Dunava nizvodno do ušća učenici imenuju veće rijeke koje se u njega ulijevaju, a pritom učitelj definira pojam pritoka i način razlikovanja lijevih i desnih pritoka. Na primjeru pritoka Save učenicima može objasniti pojam porječja te zatražiti da usporede porječje Save s porječjem Dunava kako bi mogli uočiti složenost riječne mreže. Prateći dalje tok Dunava, učenici pronalaze ušće. Učitelj definira pojam slijeva i imenuje ga objašnjavajući način na koji sljevovi dobivaju imena. Tijekom ponavljanja učenici određuju sve navedene elemente njima najbliže tekućice.</p> <p>**Učenik sudjeluje u terenskom istraživačkom radu. Za lokalitet istraživanja preporuča se odabrati lokalnu tekućicu (potok, rijeka) u blizini škole.</p> <p><u>Primjeri aktivnosti u pripremnom dijelu sata:</u> odrediti i imenovati pomoću TK-a (1:25 000) vode u zavičaju; razvrstati vode zavičaja na tekućice i stajačice, a tekućicama odrediti slijev i porječje; odrediti lokalitet istraživanja na TK-a i udaljenost od škole do lokaliteta; odrediti cilj istraživanja i postaviti istraživačka pitanja; pripremiti mjerne instrumente i ostali pribor potreban za istraživanje.</p>						

	<p><u>Primjeri aktivnosti na terenu:</u> odrediti na TK-a svoje stajalište i odredište; izraditi jednostavnu skicu kretanja po terenu; odrediti lijevu i desnu obalu tekućice u prirodi te ih opisati; izmjeriti temperaturu zraka i temperaturu vode te ih usporediti; izmjeriti brzinu toka; uzorkovati i fotografirati na terenu biljne vrste; opisati utjecaj čovjeka na tekućicu i načine njezina iskorištavanja nekad i danas...</p> <p><u>Aktivnosti nakon terenskoga izlaska:</u> s pomoću interneta saznati stručne nazive uzorkovanih biljaka te istražiti lokalne nazive; usporediti skicu kretanja po terenu s TK-om; opisati tijek istraživanja od postavljenih istraživačkih pitanja do zaključaka; ako je škola u GLOBE programu i obavlja mjerenja temperature tekućice, moguće su usporedbe i analiza kretanja godišnjega hoda temperature vode.</p> <p>Ishod se ostvaruje samostalno ili u suradnji s nastavnim predmetima Priroda (C. 5. 1) i Matematika (D. 5. 5).</p> <p>***Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj (2. ciklus, B. 2. 2 i B. 2. 3).</p>					
<p>C. 5. 3</p>	<p>Učenik obrazlaže glavna obilježja mora, mogućnosti iskorištavanja mora i podmorja te vrednuje Jadransko more kao bogatstvo Hrvatske.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uspoređuje glavna svojstva i gibanja Jadranskoga i svjetskog mora - navodi primjere iskorištavanja mora, obala i podmorja - prepoznaje vrijednost primorskoga položaja Hrvatske 	<p>Pokazuje na geografskoj karti Jadransko i Sredozemno more, navodi osnovna gibanja i fizikalna svojstva mora te nekoliko primjera iskorištavanja mora i podmorja.</p>	<p>Objašnjava gibanja i fizikalna svojstva mora na primjerima Jadranskoga mora te opisuje njegova glavna obilježja.</p>	<p>Uspoređuje gibanja i fizikalna svojstva Jadranskoga mora sa svjetskim morem te opisuje više primjera iskorištavanja mora i podmorja.</p>	<p>Povezuje fizikalna svojstva mora s mogućnostima valorizacije te objašnjava mogućnosti održivo iskorištavanja resursa mora na primjerima iz svijeta i Hrvatske.</p>

PRIJEDLOG REDOSLIJEDA ČITANJA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

5. RAZRED

R.B.	ŠIFRA ISHODA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD
1.	A. 5. 1	Učenik objašnjava važnost geografije u svakodnevnom životu.
2.	AB. 5. 2	Učenik opisuje osnovna obilježja Zemlje koristeći se globusom.
3.	AB. 5. 3	Učenik analizira globalnu raspodjelu kopna i mora te izdvaja prostorne odrednice identiteta na kontinentskoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.
4.	A. 5. 4	Učenik opisuje oblik, granice i državne simbole Republike Hrvatske, vrednuje aspekte položaja te izdvaja prirodno-geografske i upravne regije koristeći se geografskim kartama.
5.	B. 5. 1	Učenik razlikuje vrste geografskih karata prema mjerilu i sadržaju te s pomoću tumača interpretira elemente karte na različitim prostornim razinama.
6.	B. 5. 2	Učenik se orijentira u zavičaju s pomoću topografske karte i kompasa.
7.	B. 5. 3	Učenik objašnjava mehanizme nastanka i oblikovanja reljefa na Zemlji.
8.	BC. 5. 4	Učenik uspoređuje reljefna obilježja panonskoga i dinarskog prostora Hrvatske te ih vrednuje kao životni prostor.
9.	C. 5. 1	Učenik objašnjava raspodjelu i kruženje vode na Zemlji, navodi mogućnosti njezine valorizacije i istražuje mogućnosti vlastitog doprinosa u racionalnom korištenju vode.
10.	C. 5. 2	Učenik opisuje osnovna obilježja i važnost kopnenih voda na Zemlji i u Hrvatskoj te podržava njihovo održivo iskorištavanje.
11.	C. 5. 3	Učenik obrazlaže glavna obilježja mora, mogućnosti iskorištavanja mora i podmorja te vrednuje Jadransko more kao bogatstvo Hrvatske.

GEOGRAFIJA 6. RAZRED						
PROSTORNI IDENTITET						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
A. 6.1	Učenik objašnjava stvaranje suvremene hrvatske države, opisuje političko uređenje i upravno-teritorijalnu organizaciju Republike Hrvatske.	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje razvoj hrvatske države te utjecaje susjednih prostora na oblikovanje identiteta - objašnjava pojam republike i trodiobu vlasti - objašnjava vrijednosti demokracije i građanskih prava s naglaskom na pravima djece - opisuje upravno-teritorijalnu organizaciju Hrvatske 	Opisuje razvoj hrvatske države i navodi susjedne kulturno-civilizacijske krugove koji su utjecali na oblikovanje hrvatskoga identiteta, navodi primjere građanskih prava, odnosno prava djece te navodi s pomoću geografske karte ime svoje županije i imena županija s kojima ona graniči.	Opisuje utjecaje susjednih prostora na oblikovanje hrvatskoga identiteta, navodi s pomoću političke karte hrvatske županije te objašnjava pojam republike, trodiobu vlasti i vrijednosti demokracije.	Objašnjava upravno-teritorijalnu organizaciju hrvatskoga prostora (županije, gradovi i općine) te imenuje županije na slijepoj karti.	Objašnjava stvaranje suvremene hrvatske države te važnost upravno-političke organizacije na razini Hrvatske.
Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Povijest . Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje (3. ciklus, B. 3. 3).						

PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
AB. 6.1	Učenik interpretira podatke o promjeni broja stanovnika i gustoći naseljenosti na primjerima iz Hrvatske i svijeta.	<ul style="list-style-type: none"> - navodi približan broj stanovnika u Hrvatskoj i svijetu - opisuje postupak popisa stanovništva Hrvatske - analizira linijski dijagram kretanja broja stanovnika - s pomoću dobivenih podataka 	Navodi približan broj stanovnika u Hrvatskoj i svijetu, opisuje postupak popisa stanovništva, a na linijskom dijagramu očitava promjenu broja stanovnika Hrvatske i svijeta.	Razlikuje apsolutnu i relativnu naseljenost, izračunava gustoću naseljenosti (uz uporabu džepnog računala) te opisuje	Analizira tematske karte i linijski dijagram kretanja broja stanovnika, navodi uzroke neravnomjerne naseljenosti te identificira	S pomoću dobivenih podataka izrađuje linijski dijagram te samostalno interpretira podatke.

		<p>izrađuje linijski dijagram</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikuje apsolutnu i relativnu naseljenost te izračunava gustoću naseljenosti* - analizira tematske karte i navodi uzroke neravnomjerne naseljenosti - s pomoću tematskih karata opisuje razmještaj stanovništva i gustoću naseljenosti u Hrvatskoj i svijetu - identificira depopulaciju kao dominantan demografski proces u Hrvatskoj 		<p>s pomoću tematskih karata razmještaj stanovništva i gustoću naseljenosti u Hrvatskoj i svijetu.</p>	<p>depopulaciju kao dominantan demografski proces u Hrvatskoj.</p>	
<p>*Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetima Priroda (A. 6. 1) i Matematika (A. 6. 9; D. 6. 1; E. 6. 1).</p>						
<p>AB. 6. 2</p>	<p>Učenik analizira sastavnice općega kretanja stanovništva svijeta i Hrvatske te njezinih prirodnih cjelina i županija.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje prirodnu promjenu broja stanovnika - objašnjava odrednice prirodnoga kretanja (rodnost, smrtnost) - navodi uzroke i posljedice prirodne promjene na primjerima iz Hrvatske i svijeta - objašnjava pojam, vrste te uzroke i posljedice migracija - objašnjava prirodno i prostorno kretanje stanovništva Hrvatske - analizira opće kretanje stanovništva koristeći se jednostavnim dijagramima (linijskim, stupčastim) i tematskim kartama 	<p>Opisuje prirodnu promjenu broja stanovnika i migracije te navodi vrste migracija.</p>	<p>Objašnjava odrednice prirodnoga kretanja stanovništva (rodnost, smrtnost) te pojam i vrste migracija.</p>	<p>Analizira opće kretanje stanovništva koristeći se jednostavnim dijagramima (linijskim, stupčastim) te navodi uzroke i posljedice migracija i prirodne promjene na primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>Analizira dominantne demografske procese vezane uz opće kretanje stanovništva te ih uspoređuje po prirodnim regijama i županijama Hrvatske s pomoću tematskih karata.</p>
<p>Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetima Povijest i Matematika (A. 6. 3; A. 6. 6; E. 6. 1).</p>						

<p>AB. 6. 3</p>	<p>Učenik objašnjava raznolikost svjetskoga stanovništva analizirajući pojedine strukture, identificira probleme koji iz toga proizlaze te izgrađuje pozitivan i tolerantan odnos prema drugim kulturnim zajednicama poštujući raznolikost.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava s pomoću dijagrama i tematskih karata jezičnu, religijsku i vjersku, obrazovnu, gospodarsku, nacionalnu i biološku strukturu stanovništva na primjerima iz svijeta i Hrvatske* - navodi primjere različitih pisama - razlikuje važne jezike međunarodnoga sporazumijevanja od jezika s najvećim brojem govornika - identificira demografske probleme na temelju biološke i gospodarske strukture 	<p>Uz učiteljevu pomoć navodi i opisuje osnovne strukture stanovništva te navodi primjere različitih pisama i jezike važne u međunarodnom sporazumijevanju.</p>	<p>Opisuje osnovne strukture stanovništva s pomoću dijagrama i tematskih karata te navodi jezike s najvećim brojem govornika.</p>	<p>S pomoću dijagrama i tematskih karata objašnjava strukture stanovništva Hrvatske te ih uspoređuje s primjerima iz svijeta.</p>	<p>Identificira demografske probleme Hrvatske i svijeta na temelju biološke i gospodarske strukture.</p>
<p>Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetima Povijest i Matematika (A. 6. 3; E. 6. 1). Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje (3. ciklus, C. 3. 2). *Učenik razlikuje pojmove religija, vjerovanje i vjeroispovijest, pri čemu religiju poistovjećuje s organiziranim sustavom vjerovanja, vjerovanje s osobnim činom prihvaćanja istina, a vjeroispovijest s razlikama u vršenju bogoslužja. U kršćanstvu (kršćanskoj religiji) razlikuje sljedeće vjeroispovijesti: katoličanstvo, pravoslavlje i protestantizam.</p>						
<p>AB. 6. 4</p>	<p>Učenik razlikuje ruralna i urbana naselja, prepoznaje funkcije i njihov prostorni raspored te objašnjava hijerarhiju gradskih naselja na primjeru Hrvatske.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje urbana i ruralna naselja te način života u njima - prepoznaje gradske funkcije i objašnjava njihov utjecaj na prostor (rad, stanovanje, školovanje, turizam, trgovina, kultura...) i s njima povezane migracije - identificira sustav naselja kao oblik prostorne organizacije i hijerarhijsku ulogu gradova - razlikuje i pokazuje na geografskoj karti makroregionalne i regionalne centre u Hrvatskoj 	<p>Razlikuje urbana i ruralna naselja te opisuje način života u njima, razlikuje i pokazuje na geografskoj karti makroregionalne i regionalne centre u Hrvatskoj i navodi nekoliko gradskih funkcija.</p>	<p>Nabraja i opisuje više gradskih funkcija, identificira sustav naselja kao oblik prostorne organizacije te na sljepoj karti imenuje makroregionalne i regionalne centre u Hrvatskoj.</p>	<p>Objašnjava utjecaj gradskih funkcija na prostor i migracije te hijerarhiju gradskih naselja na primjeru Hrvatske služeći se geografskom kartom.</p>	<p>Identificira i kartira funkcije na primjeru (dijela) najbližeg urbanog ili ruralnog naselja, skicira prostorni raspored funkcija te objašnjava utjecaj naselja na prostor i migracije u zavičaju.</p>
<p>Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Povijest.</p>						

<p>B. 6. 5</p>	<p>Učenik prikuplja i analizira podatke o vremenu te obrazlaže važnost vremenske prognoze.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje atmosferu te položaj i važnost troposfere - opisuje vrijeme subjektivno i objektivno - obrazlaže važnost prikupljanja podataka o vremenu i važnost vremenske prognoze * - opisuje način zagrijavanja atmosfere, promjenu temperature u troposferi s promjenom nadmorske visine - povezuje tlak zraka s nastankom vjetra i stabilnošću vremena** - razlikuje vrste padalina i opisuje njihov nastanak 	<p>Opisuje atmosferu, položaj i važnost troposfere, subjektivni doživljaj vremena, navodi najvažnije klimatske elemente te razlikuje vrste padalina.</p>	<p>Objašnjava najvažnije klimatske elemente navodeći mjerne instrumente i mjerne jedinice, služi se termometrom, opisuje nastanak padalina te obrazlaže važnost prikupljanja podataka o vremenu i važnost vremenske prognoze.</p>	<p>Opisuje način zagrijavanja atmosfere, promjenu temperature u troposferi s promjenom nadmorske visine te povezuje tlak zraka s nastankom vjetra i stabilnošću vremena.</p>	<p>Samostalno prikuplja podatke o vremenu, analizira ih i objektivno opisuje vrijeme.</p>
<p>Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Matematika (A. 6. 5; A. 6. 9; D. 6. 1; E. 6. 1). Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (3. ciklus, A. 2).</p> <p>*Učenik će tijekom određenoga razdoblja (mjesec dana) svakodnevno prikupljati i bilježiti podatke o temperaturi zraka u svojem zavičaju služeći se podacima DHMZ-a s njemu najbliže službene meteorološke postaje (podatci se svakodnevno objavljuju na službenoj web stranici DHMZ-a). Temeljem podataka o temperaturi zraka u 7, 14, i 21 sat izračunavat će srednje dnevne temperature zraka tijekom mjesec dana kako bi se na kraju mogla izračunati i srednja mjesečna temperatura zraka. Formula za izračunavanje srednje dnevne temperature zraka prema službenome meteorološkom protokolu glasi: $(T_{7h} + T_{14h} + 2T_{21h}) : 4$.</p> <p>Npr., ako je u 7:00 sati zabilježena temperatura od 12 °C, u 14:00 sati od 30 °C, a u 21:00 sat temperatura od 17 °C, tada račun glasi: $(12 + 30 + 17 + 17) : 4 = 76 : 4 = 19$ °C (prosječna dnevna temperatura zraka iznosi 19 °C.) Srednja mjesečna temperatura izračunava se tako da se zbroje sve srednje dnevne temperature i podijele s brojem dana u mjesecu.</p> <p>U istom razdoblju učenik će bilježiti i podatke o količini i vrsti padalina, služeći se podacima DHMZ-a s njemu najbliže službene meteorološke postaje. Na kraju mjeseca zbrojit će podatke svakodnevnih mjerenja kako bi dobio vrijednost ukupne mjesečne količine padalina.</p> <p>Dobivene podatke učenik treba prikazati tablično, analizirati ih i ukratko predstaviti u pisanom izvješću. Istraživanje će imati još veću vrijednost ako se podatci iz zavičaja usporede s podacima ostalih odabranih krajeva Hrvatske (npr., onih koji se nalaze u drugačijoj klimi).</p> <p>Učenici iz škola uključenih u GLOBE program trebaju se koristiti svojim mjernim podacima, računati srednjake prema GLOBE protokolima te ih uspoređivati s drugim GLOBE školama.</p> <p>**Poznavanje tlaka zraka ima presudno značenje za analizu i prognozu vremena pa se kao klimatski element ovdje ne može izbjeći, ali valja imati na umu da učenici nemaju predznanje iz fizike potrebno za razumijevanje mehanizama povezanih s tlakom zraka. Stoga s učenicima ne treba ulaziti u problematiku nastanka i globalne raspodjele tlaka zraka, nego ostati na razini prepoznavanja vrijednosti normalnog tlaka zraka kao granice između visokoga i niskog tlaka kako bi mogli povezati tlak zraka i vjerojatnost padalina (pad tlaka zraka obično znači veću vjerojatnost padalina i obratno) te opisati vjetar kao strujanje zraka iz polja višega u polje nižeg tlaka zraka.</p>						

<p>B. 6. 6</p>	<p>Učenik objašnjava složene utjecaje na obilježja klime, uspoređuje klimatske dijagrame te čita kartu klasifikacija klima.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje obilježja godišnjih doba prostora u kojemu živi - pokazuje na geografskoj karti obratnice i polarnice - imenuje na crtežu i određuje na geografskoj karti i globusu toplinske pojaseve te navodi njihove specifičnosti - razlikuje vrijeme i klimu - objašnjava utjecaj klimatskih čimbenika na obilježja klime - analizira i uspoređuje klimatske dijagrame - razlikuje klimatske razrede i na klimatskoj karti analizira njihov prostorni raspored - analizira i uspoređuje tipove klima u Hrvatskoj s pomoću klimatskih dijagrama i geografske karte 	<p>Opisuje obilježja godišnjih doba prostora u kojemu živi, navodi datume početaka godišnjih doba na sjevernoj hemisferi, pokazuje na geografskoj karti obratnice i polarnice, imenuje na crtežu toplinske pojaseve i navodi njihove specifičnosti. te opisuje razliku između vremena i klime.</p>	<p>Određuje na geografskoj karti toplinske pojaseve, objašnjava razliku između vremena i klime te očitava klimatske dijagrame.</p>	<p>Razlikuje klimatske razrede i na klimatskoj karti analizira njihov prostorni raspored, izdvaja umjerene klime kao dominantne u Hrvatskoj te analizira klimatske dijagrame.</p>	<p>Analizira i uspoređuje tipove klima u Hrvatskoj s pomoću klimatskih dijagrama i tematske karte te objašnjava važnost dugotrajnoga prikupljanja podataka o vremenu za utvrđivanje tipova klime.</p>
<p>Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Matematika (E. 6. 1). Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (3. ciklus, A.1.).</p>						

ODRŽIVOST						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
AC. 6.1	Učenik razlikuje kategorije zaštite prirode, navodi primjere zaštićene prirodne i kulturne baštine u Hrvatskoj, objašnjava važnost zaštićenih područja i lokaliteta kao gospodarskoga potencijala i elementa identiteta te sudjeluje u aktivnostima čuvanja i adekvatnoga vrednovanja baštine na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.	<ul style="list-style-type: none"> - obrazlaže potrebu zaštite prirode na primjerima iz Hrvatske - razlikuje oblike zaštite prirode i imenuje na slijepoj karti stroge rezervate (SR), nacionalne parkove (NP), parkove prirode (PP) i regionalne parkove (RP) u Hrvatskoj - objašnjava pojam i važnost baštine - navodi primjere kulturne materijalne i nematerijalne baštine u Hrvatskoj - pokazuje na geografskoj karti i prepoznaje na fotografijama hrvatske lokalitete s UNESCO-ova popisa svjetske baštine 	Objašnjava pojam baštine, razlikuje prirodnu od kulturne baštine i prepoznaje na fotografijama nekoliko hrvatskih NP-a, PP-a i lokaliteta s UNESCO-ova popisa svjetske baštine.	Objazlaže potrebu zaštite prirode na primjerima iz Hrvatske i zavičaja, navodi oblike zaštite (SR, NP, PP, RP) na tematskoj karti i za svaku pokazuje na geografskoj karti više primjera iz Hrvatske te navodi primjere kulturne materijalne i nematerijalne baštine u Hrvatskoj.	Imenuje na slijepoj karti sve SR-e i NP-e u Hrvatskoj te pokazuje smještaj na geografskoj karti i prepoznaje na fotografijama sve hrvatske lokalitete s UNESCO-ova popisa svjetske baštine.	Objašnjava važnost baštine kao gospodarskoga potencijala i elementa identiteta, imenuje na slijepoj karti PP-e i RP-e u Hrvatskoj.
BC. 6.2	Učenik analizira podatke o gospodarskoj razvijenosti i procjenjuje stupanj razvijenosti države te objašnjava važnost usklađivanja gospodarskoga napretka i održivoga razvoja na primjerima iz zavičaja i Hrvatske.	<ul style="list-style-type: none"> - analizira pokazatelje gospodarske razvijenosti (BNP, udio sektora djelatnosti, kategorije World Bank)* - objašnjava važnost pojedinih djelatnosti za gospodarstvo zavičaja i Hrvatske u okvirima održivoga razvoja 	Opisuje gospodarsku razvijenost, nabraja osnovne pokazatelje razvijenosti te povezuje djelatnost sa sektorom kojemu pripada.	Objašnjava održivi razvoj i najvažnije pokazatelje razvoja gospodarstva te opisuje važnost pojedinih djelatnosti za gospodarstvo Hrvatske i zavičaja.	Objašnjava važnost pojedinih djelatnosti za gospodarstvo zavičaja i Hrvatske (turizam, promet, trgovina, industrija, energetika, proizvodni obrti, poljoprivreda, ribarstvo, šumarstvo) u okvirima održivoga razvoja.	Analizira podatke i procjenjuje stupanj gospodarske razvijenosti te s pomoću tematske karte i grafičkih prikaza uspoređuje Hrvatsku prema pokazateljima gospodarske razvijenosti s drugim državama.

	<p>Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Matematika (D. 6. 3; E. 6. 1). Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (3.ciklus, A. 4 i C. 2).</p> <p>*Učenik uspoređuje udio zaposlenih u četiri sektora djelatnosti s udjelom sektora u ukupnom BNP-u. Pritom treba voditi računa da statistika prati tri sektora djelatnosti: primarni (poljoprivreda i gospodarenje sirovinama), sekundarni (proizvodni) i tercijarni (uslužni), pri čemu se u tercijarni pribraja i kvartarni sektor (istraživanje i ekonomije temeljene na znanju).</p> <p>Učenik analizira vrijednosti bruto nacionalnoga proizvoda po državama, objašnjavajući BNP kao ukupnu tržišnu vrijednost finalnih dobara i usluga proizvedenih u nekoj zemlji tijekom godine koje proizvode domaći čimbenici, bez obzira na to nalaze li se u zemlji ili inozemstvu.</p> <p>Učenik analizira odabrane pokazatelje gospodarske razvijenosti koristeći se dostupnim podacima Svjetske banke. Indeksi svjetskoga razvoja obuhvaćaju više od 800 indikatora podijeljenih u 20 kategorija. Kao posebno bitna kategorija izdvaja se HDI (human development index ili indeks ljudskoga razvoja) koji je agregirani indeks nastao zbrajanjem očekivanoga trajanja života prilikom rođenja, prosječnoga broja godina obrazovanja (osoba u dobi od 25 godina), očekivanoga trajanja školovanja (za djecu koja ulaze u sustav obrazovanja) te BNP-a po stanovniku (prema paritetu kupovne moći).</p>					
<p>c. 6. 3</p>	<p>Učenik objašnjava međuovisnost klime, tla i živoga svijeta te utjecaj čovjeka na promjenu bioraznolikosti na primjerima iz zavičaja i Hrvatske.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - navodi definiciju tla te navodi i opisuje najčešće vrste tala u Hrvatskoj - objašnjava međusobnu povezanost klime, tla, biljnoga i životinjskog svijeta na primjerima iz Hrvatske - objašnjava na temelju terenskog istraživanja u zavičaju antropogeni utjecaj na tlo i živi svijet* - navodi načine očuvanja bioraznolikosti 	<p>Navodi definiciju tla, prepoznaje i opisuje najzastupljenije tlo, vegetaciju i životinjski svijet zavičaja te opisuje na temelju terenskog istraživanja u zavičaju antropogeni utjecaj na tlo i živi svijet.</p>	<p>Klasificira tlo, biljke i životinje prema pripadnosti prostoru umjereno tople i sredozemne klime.</p>	<p>Objašnjava međusobnu povezanost klime, tla, biljnoga i životinjskog svijeta na primjerima iz Hrvatske.</p>	<p>Objašnjava antropogeni utjecaj na tlo i živi svijet zavičaja te navodi načine očuvanja bioraznolikosti.</p>
<p>*Učenik sudjeluje u terenskom istraživačkom radu. Za lokalitet istraživanja preporuča se odabrati prostor u zavičaju koji je doživio znatniju transformaciju tla i/ili živog svijeta antropogenim utjecajem (npr. šumski prostor transformiran u poljoprivredni, livada transformirana u stambenu četvrt ili park i sl.). Prije terenskoga istraživanja učenici trebaju postaviti istraživačka pitanja (npr. <i>Kako je čovjek utjecao na promjenu tla i živoga svijeta u mojem zavičaju?</i>) na koja će istraživanjem odgovoriti.</p> <p>Ishod se ostvaruje samostalno ili u suradnji s nastavnim predmetom Priroda.</p> <p>Ostvaruju se očekivanja međupredmetnih tema Osobni i socijalni razvoj (3. ciklus, B. 3. 3 i C. 3. 3) te Održivi razvoj (3. ciklus, A. 2 i C. 1).</p>						
<p>c. 6. 4</p>	<p>Učenik navodi i opisuje prirodna bogatstva, sirovine i izvore energije, navodi vrste onečišćenja i mjere zaštite te objašnjava važnost selektiranja otpada.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - navodi i opisuje prirodna bogatstva, sirovine i izvore energije - razlikuje obnovljive od neobnovljivih izvora energije i objašnjava utjecaj njihova korištenja na okoliš - navodi primjere onečišćenja okoliša na lokalnoj i globalnoj razini - opisuje važnost selektiranja i recikliranja otpada 	<p>Navodi izvore energije, prirodna bogatstva i sirovine te opisuje njihovu važnost i navodi primjere onečišćenja okoliša u prostoru u kojemu živi do kojih je došao istraživanjem.</p>	<p>Razlikuje obnovljive od neobnovljivih izvora energije i objašnjava njihov utjecaj na okoliš te opisuje različite vrste onečišćenja na nacionalnoj razini.</p>	<p>Navodi primjere onečišćenja na globalnoj razini, opisuje njihov utjecaj na okoliš, navodi moguće mjere zaštite od onečišćenja te objašnjava važnost selektiranja i recikliranja otpada.</p>	<p>Istražuje i prikuplja podatke o onečišćenju prostora u kojemu živi, provodi jednostavnije analize prikupljenih podataka,</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - navodi moguće mjere zaštite od onečišćenja - samostalno ili u skupini istražuje u zavičaju vrste onečišćenja, analizira i prezentira prikupljene podatke te raspravlja o mogućim mjerama zaštite 				<p>prezentira ih te raspravlja o mogućim mjerama zaštite.</p>
<p>Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Matematika (E. 6. 1). Ostvaruju se očekivanja međupredmetnih tema Održivi razvoj (3. ciklus, A. 1, A. 3, B. 1) te Osobni i socijalni razvoj (3. ciklus, B. 3. 2).</p>						

PRIJEDLOG REDOSLIJEDA ČITANJA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

6. RAZRED

R.B.	ŠIFRA ISHODA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD
1.	B. 6. 5	Učenik prikuplja i analizira podatke o vremenu te obrazlaže važnost vremenske prognoze.
2.	B. 6. 6	Učenik objašnjava složene utjecaje na obilježja klime, uspoređuje klimatske dijagrame te čita kartu klasifikacija klima.
3.	C. 6. 3	Učenik objašnjava međuovisnost klime, tla i živoga svijeta te utjecaj čovjeka na promjenu bioraznolikosti na primjerima iz zavičaja i Hrvatske.
4.	AB. 6. 1	Učenik interpretira podatke o promjeni broja stanovnika i gustoći naseljenosti na primjerima iz Hrvatske i svijeta.
5.	AB. 6. 2	Učenik analizira sastavnice općega kretanja stanovništva svijeta i Hrvatske te njezinih prirodnih cjelina i županija.
6.	AB. 6. 3	Učenik objašnjava raznolikost svjetskoga stanovništva analizirajući pojedine strukture, identificira probleme koji iz toga proizlaze te izgrađuje pozitivan i tolerantan odnos prema drugim kulturnim zajednicama poštujući raznolikost.
7.	A. 6. 1	Učenik objašnjava stvaranje suvremene hrvatske države, opisuje političko uređenje i upravno-teritorijalnu organizaciju Republike Hrvatske.
8.	AB. 6. 4	Učenik razlikuje ruralna i urbana naselja, prepoznaje funkcije i njihov prostorni raspored te objašnjava hijerarhiju gradskih naselja na primjeru Hrvatske.
9.	BC. 6. 2	Učenik analizira podatke o gospodarskoj razvijenosti i procjenjuje stupanj razvijenosti države te objašnjava važnost usklađivanja gospodarskoga napretka i održivoga razvoja na primjerima iz zavičaja i Hrvatske.
10.	AC. 6. 1	Učenik razlikuje kategorije zaštite prirode, navodi primjere zaštićene prirodne i kulturne baštine u Hrvatskoj, objašnjava važnost zaštićenih područja i lokaliteta kao gospodarskoga potencijala i elementa identiteta te sudjeluje u aktivnostima čuvanja i adekvatnoga vrednovanja baštine na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.
11.	C. 6. 4	Učenik navodi i opisuje prirodna bogatstva, sirovine i izvore energije, navodi vrste onečišćenja i mjere zaštite te objašnjava važnost selektiranja otpada.

GEOGRAFIJA 7. RAZRED						
PROSTORNI IDENTITET						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI				
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA	
AB. 7.1	Učenik objašnjava geografski smještaj i utjecaj geografskoga položaja na razvijenost Europe te opisuje utjecaj Europljana na druge dijelove svijeta.	- opisuje granice i geografski smještaj Europe s pomoću geografske karte - obrazlaže geografski položaj Europe i njegove posljedice	Opisuje uz pomoć učitelja dogovornu granicu Europe i Azije na geografskoj karti te izriče definiciju Euroazije.	Samostalno opisuje geografski smještaj i položaj Europe s pomoću geografske karte.	Objašnjava s pomoću geografske karte smještaj Europe i utjecaj geografskoga položaja na razvijenost Europe.	Objašnjava utjecaj povoljnoga geografskog smještaja i položaja Europe na njezinu razvijenost te opisuje utjecaj Europljana na druge dijelove svijeta.
AB. 7.2	Učenik objašnjava nastanak političke karte Europe, procese integriranja te važnost suradnje i poštivanja različitosti.*	- obrazlaže brojnost država Europe - razlikuje republike i monarhije - analizira razlike u površini i broju stanovnika europskih država - obrazlaže važnost interesnih integracija na razini Europe - imenuje najvažnije europske integracije i navodi njihovo područje djelovanja	Pokazuje europske države s glavnim gradovima na geografskoj karti, uspoređuje države na političkoj karti prema površini i navodi primjere važnijih europskih integracija.	Razlikuje republike i monarhije pokazujući i primjere na geografskoj karti, navodi važnije europske integracije i objašnjava njihovo područje djelovanja.	Imenuje europske države s glavnim gradovima na slijepoj karti, objašnjava na primjerima europskih integracija važnost integriranja na temelju zajedničkih interesa te važnost tolerancije različitosti.	Objašnjava utjecaj povijesnih zbivanja na današnju političku kartu Europe, navodi primjere integriranja u Europi i objašnjava važnost suradnje uz toleranciju različitosti europskih naroda i država.
AB. 7.3	Učenik obrazlaže nastanak, razvoj i značenje Europske unije u Europi i svijetu te analizira utjecaj institucija EU-a na pojedinca i države.*	- obrazlaže nastanak i proširenje Europske unije uz pomoć tematske karte - obrazlaže značenje EU-a u Europi i svijetu - navodi najvažnije institucije EU-a i njihova sjedišta te ih locira na geografskoj karti - analizira utjecaj institucija i glavnih politika EU-a na pojedinca i države	Opisuje s pomoću tematske karte proces širenja EU-a te navodi trenutačne države članice.	Objašnjava važnost EU-a kao integracije, navodi važnije institucije EU-a te na geografskoj karti pokazuje njihova sjedišta.	Obrazlaže značaj EU-a u svijetu te analizira utjecaj institucija EU-a za pojedinca i države.	Prikuplja statističke podatke o EU-u, analizira ih i uspoređuje s podacima o vodećim državama svijeta te objašnjava važnost

						EU-a u svjetskome gospodarstvu.
<p>*Učenik može izraditi jedan od predloženih istraživačkih radova:</p> <p>Primjer 1. - "Europski tjedan" Učenici će u sklopu Europskoga tjedna, koji se održava između 5. i 9. svibnja, istražiti i prezentirati posebnosti pojedinih država članica EU. Učenici mogu istražiti i prezentirati društvena obilježja pojedinih država (hrana, običaji, odjeća, glazba, jezik, religija, zastave i drugo) te prirodne posebnosti (reljef, vode, klima). Prezentacija može biti unutar razreda, ali treba potaknuti učenike na javnu prezentaciju, npr. u školskom holu. Pristup istraživanju je vrlo širok i postoji velik broj načina kako ga provesti te se daje velika autonomija i potiče kreativnost učenika uz mentoriranje učitelja. Preporuča se istraživanje u skupinama, ali rad može biti i samostalan ako učenik pokaže zanimanje za to. Ako postoji mogućnost, učenicima se preporuča i sudjelovanje u organiziranim aktivnostima koje provodi Europska komisija u Republici Hrvatskoj (podatci se mogu naći na: http://ec.europa.eu/index_hr.htm).</p> <p>Primjer 2. - "Raznolikost država EU-a i Hrvatska" Cilj je istraživanja usporediti države EU-a prema različitim kriterijima, s posebnim osvrtom na RH. Učenici u skupinama obrađuju neki od aspekata različite problematike, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gospodarska razvijenost - odabire se jedan ili više kriterija razvijenosti, pronalaze se aktualni podatci, izrađuje tematska karta EU-a uz pokušaj određivanja tipova država s obzirom na odabrani kriterij te se RH uspoređuje s ostalim članicama • demografska obilježja - odabire se određena problematika (dominantne etničko-jezične skupine, pismo, oblik vladavine, prirodno kretanje stanovništva, stupanj obrazovanja i sl.) te se na temelju podataka vrši regionalizacija EU-a prema obrađenome kriteriju s naglaskom na položaj RH u takvoj regionalizaciji • elementi životnoga standarda - prosječna plaća, broj liječnika na 1000 stanovnika, prosječna veličina stambenoga prostora, korištenje interneta... Na temelju prikupljenih podataka treba usporediti države EU-a i odrediti rang RH među državama EU <p>Na temelju prikupljenih i obrađenih podataka prezentirati rezultate istraživanja i kritički se osvrnuti na stanje u RH.</p> <p>Primjer 3. - "Utjecaj institucija EU-a na pojedinca i države" Utjecaj institucija EU-a na pojedinca učenik će moći bolje razumjeti ako istraži mogućnosti koje nude razni fondovi EU-a. U tu svrhu valja ga uputiti na službeni portal o fondovima EU-a <i>eu-projekti.info</i> gdje će istražiti koja je namjena toga portala. Zadatak je učitelja pregledati portal prije učenika i usmjeriti ih na one aktualne natječaje koji se mogu povezati s lokalnom zajednicom. Potom će tražiti od učenika da u svojem zavičaju prepoznaju potencijalne investicije koje bi mogli prijaviti na natječaj (npr. gradnja i/ili oprema vatrogasnoga doma, društvenoga doma/kulturnoga centra, planinarskog doma, turističkoga informativnog centra, dječjega igrališta, sportske građevine, rekreacijske zone na rijeci/jezeru, biciklističke staze i trake, tematskoga puta, poučne staze, pješačke staze...). Nakon što su odabrali moguće investicije, zadatak je svakog učenika u pisanom izvješću (do 400 riječi, koje uključuje uvod, opis projekta i zaključak) obrazložiti važnost izabranoga projekta za lokalnu zajednicu i na taj način osvijestiti mogućnosti koje pruža njihov zavičaj. Ovim radom učenici će ostvariti veze s međupredmetnim temama poduzetništva, građanskoga odgoja i obrazovanja te IKT-a, a njihove ideje mogu poslužiti školi ili nekoj drugoj lokalnoj ustanovi/udruzi kao poticaj za apliciranje projekta za fondove EU-a.</p> <p>Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Matematika (A. 7. 1; A. 7. 3; A. 7. 8; D. 7. 5; E. 7. 1) te s očekivanjima međupredmetnih tema Građanski odgoj i obrazovanje (A. 3. 2; B. 3. 3) i Održivi razvoj (3. ciklus, C. 3).</p>						
AB. 7. 4	Učenik objašnjava demografske i gospodarske posebnosti europskih država na temelju prikupljenih i obrađenih podataka.	- opisuju s pomoću linijskoga dijagrama trend promjene broja stanovnika prema popisnim godinama - analizira podatke o gustoći naseljenosti europskih država, prikazuje ih na slijepoj karti te izdvaja prostore najgušće i najrjeđe naseljenosti - analizom odgovarajućih dijagrama obrazlaže strukture europskoga stanovništva - objašnjava opće kretanje stanovništva prema	Objašnjava uz pomoć učitelja kretanje broja stanovnika, razmještaj, osnovne strukture i opće kretanje stanovništva te pokazuje najrazvijenija	Samostalno objašnjava promjenu broja stanovnika, razlike u gustoći naseljenosti, strukture stanovništva, prirodno, prostorno i opće kretanje stanovništva te	Uspoređuje obilježja i na geografskoj karti pokazuje prostorni raspored hrvatskoga iseljeništa.	Prikuplja statističke podatke na razini europskih država, prikazuje ih grafički te s pomoću njih objašnjava i prezentira demografske i gospodarske posebnosti pojedinih europskih država.

		njegovim sastavnicama - uspoređuje obilježja i na geografskoj karti pokazuje prostorni raspored hrvatskoga iseljništva - objašnjava uzroke i posljedice neravnomjernoga gospodarskog razvoja Europe te pokazuje na geografskoj karti prostore najveće razvijenosti i navodi važnije gospodarske djelatnosti	područja Europe služeći se dijagramima i drugim grafičkim prikazima.	razlike u gospodarskom razvoju Europe služeći se dijagramima i drugim grafičkim prikazima.		
Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetima Povijest i Matematika (E. 7. 1).						
AB. 7. 5	Učenik analizira europske regije s obzirom na njihove posebnosti.	- opisuje i uspoređuje geografske posebnosti europskih regija - navodi države prema pripadnosti europskim regijama s pomoću geografske karte	Imenuje s pomoću tematske karte europske regije te s pomoću geografske karte navodi države koje im pripadaju.	Opisuje prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja europskih regija i pokazuje ih na geografskoj karti.	Uspoređuje prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja pojedinih regija i izdvaja posebnosti regija.	Analizira i uspoređuje prirodno-geografske i društveno-geografske posebnosti europskih regija s pomoću geografskih karata i statističkih pokazatelja.
Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetima Povijest i Matematika (A. 7. 1; E. 7. 1).						
AB. 7. 6	Učenik analizira specifične uvjete života u velikim prirodnim regijama Srednje Europe te objašnjava utjecaj povijesnih zbivanja na različit stupanj gospodarskoga razvoja pojedinih država.	- opisuje Alpe i posebnosti života u njima - uspoređuje Pribaltičku i Panonsku nizinu prema prirodnoj osnovi, gospodarskoj valorizaciji i načinu života - objašnjava utjecaj povijesnoga, kulturnog i političkog razvoja na različit razvoj istočnoga i zapadnoga dijela Srednje Europe - analizira posebnosti i značenje Njemačke u Europi i svijetu	Opisuje velike prirodne cjeline Srednje Europe pokazujući ih na geografskoj karti te opisuje značaj Njemačke u Europi.	Objašnjava specifične uvjete života u velikim prirodnim regijama Srednje Europe i u Njemačkoj.	Obrazlaže povezanost prirodnih obilježja s mogućnostima valorizacije prostora na primjeru Njemačke.	Prikuplja, analizira i interpretira statističke podatke o gospodarskoj razvijenosti država Srednje Europe, objašnjava utjecaj povijesnoga, kulturnog i političkog razvoja na različit razvoj istočnoga i zapadnoga dijela Srednje Europe, analizira posebnosti i značenje Njemačke u Europi i svijetu.
Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetima Povijest i Matematika (A. 7. 1).						

<p>AB. 7. 7</p>	<p>Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih i društveno-geografskih posebnosti na oblikovanje mediteranskoga kulturno-civilizacijskog kruga.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje Sredozemlje i Sredozemno more - objašnjava prilagodbu čovjeka životu na mediteranskom kršu i opisuje specifičnosti mediteranskoga kulturno-civilizacijskoga kruga - analizira gospodarsku važnost turizma i utjecaj na preobrazbu prostora u državama Južne Europe - analizira posebnosti Italije i njezinu ulogu u regiji, Europi i svijetu 	<p>Imenuje države Južne Europe, opisuje osnovna obilježja Sredozemnoga mora i mediteranskoga kulturno-civilizacijskog kruga te opisuje značaj Italije u Sredozemlju i Europi.</p>	<p>Objašnjava na primjeru Italije utjecaj prirodno-geografskih čimbenika na naseljavanje i životne navike stanovništva.</p>	<p>Obrazlaže specifične djelatnosti sredozemnih država s naglaskom na turističke potencijale i značenje turizma.</p>	<p>Analizira oblikovanje mediteranskoga kulturno-civilizacijskog kruga i njegov utjecaj na Hrvatsku i svijet.</p>
<p>Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Povijest.</p>						
<p>AB. 7. 8</p>	<p>Učenik analizira specifične uvjete života u državama Jugoistočne Europe te utjecaj povijesnih zbivanja na različit stupanj gospodarskoga razvoja pojedinih država.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - obrazlaže prometnu važnost Jugoistočne Europe - opisuje s pomoću tematske karte etničku i vjersku heterogenost država - obrazlaže utjecaj povijesnih zbivanja na različit stupanj gospodarskoga razvoja pojedinih država - analizira posebnosti Bosne i Hercegovine 	<p>Imenuje države Jugoistočne Europe pokazujući ih na geografskoj karti te objašnjava važnost prometnoga položaja regije.</p>	<p>Obrazlaže povijesne utjecaje na heterogenost etničkoga i vjerskog sastava stanovništva regije, objašnjava važnost tolerancije kao preduvjeta mirnoga suživota te opisuje etnički i vjerski sastav stanovništva Bosne i Hercegovine.</p>	<p>Objašnjava etnički i vjerski sastav stanovništva Bosne i Hercegovine, njezinu unutarnju političko-teritorijalnu organizaciju te obrazlaže povezanost RH i BiH.</p>	<p>Uspoređuje države Jugoistočne Europe na temelju prikupljenih statističkih podataka o razvijenosti te analizira čimbenike koji utječu na gospodarski razvoj regije.</p>
<p>ABC. 7. 9</p>	<p>Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih posebnosti na naseljenost i gospodarski razvoj država Sjeverne Europe te uspoređuje baltičke s nordijskim državama Sjeverne Europe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje utjecaj glacijacije na oblikovanje reljefa - obrazlaže utjecaj prirodno-geografskih obilježja na život stanovništva Sjeverne Europe - navodi specifičnosti geografskoga položaja, prirodnih uvjeta i održivoga gospodarstva država Sjeverne Europe - uspoređuje stupanj gospodarske razvijenosti baltičkih i nordijskih država - analizira posebnosti nordijskoga kulturno-civilizacijskog kruga 	<p>Pokazuje na geografskoj karti države Sjeverne Europe, opisuje njihov položaj te navodi njihova specifična prirodno-geografska obilježja.</p>	<p>Objašnjava utjecaj glacijacije na oblikovanje reljefa te navodi posebnosti nordijskoga kulturno-civilizacijskog kruga.</p>	<p>Prikuplja podatke o površini i broju stanovnika država Sjeverne Europe, izračunava njihovu gustoću naseljenosti te izrađuje tematsku kartu s pomoću koje obrazlaže razlike u naseljenosti pojedinih država.</p>	<p>Prikuplja i analizira podatke o gospodarskoj razvijenosti država Sjeverne Europe, navodi posebnosti njihova gospodarstva te uspoređuje baltičke države s nordijskima.</p>

<p>AB. 7.10</p>	<p>Učenik objašnjava prirodno-geografske i društveno-geografske posebnosti Istočne Europe te analizira gospodarsku, vojnu i političku ulogu Ruske Federacije u Europi i svijetu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje geografski položaj, prostranost i kontinentalnost regije - opisuje veličinu i značenje Istočnoeuropske nizine - navodi i na geografskoj karti pokazuje najvažnije rijeke i jezera te objašnjava njihovo vrednovanje - obrazlaže utjecaj povijesnoga nasljeđa na društveno-gospodarski razvoj - analizira posebnosti Ruske Federacije i njezinu gospodarsku, vojnu i političku ulogu u regiji, Europi i svijetu 	<p>Imenuje države Istočne Europe, opisuje njezina prirodno-geografska obilježja, objašnjava važnost nizinskih prostora za poljoprivredu i Urala za rudarstvo i industriju te opisuje značaj Ruske Federacije u Europi i svijetu.</p>	<p>Imenuje na geografskoj karti najvažnije rijeke i jezera Istočne Europe, navodi primjere hidroenergetskoga iskorištavanja rijeka te opisuje prirodno-geografske i društveno-geografske posebnosti Ruske Federacije.</p>	<p>Obrazlaže povijesni i suvremeni utjecaj Rusije na ostale države Istočne Europe i baltičke države te opisuje probleme specifične za tranzicijske države.</p>	<p>Analizira važnost Ruske Federacije na globalnoj razini kao vojne, gospodarske i političke sile.</p>
<p>Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Povijest.</p>						

<p style="text-align: center;">PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI</p>						
<p>ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD</p>	<p>RAZRADA ISHODA</p>	<p>RAZINE USVOJENOSTI</p>				
		<p>ZADOVOLJAVAJUĆA</p>	<p>DOBRA</p>	<p>VRLO DOBRA</p>	<p>IZNIMNA</p>	
<p>AB. 7.1</p>	<p>Učenik analizira prirodno-geografska obilježja Europe i objašnjava njihov utjecaj na naseljenost i gospodarske aktivnosti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - prepoznaje važnost geologije i navodi nazive eona i geoloških era važnih za oblikovanje reljefa Europe - razlikuje dijelove Europe prema geološkoj starosti s pomoću tematske karte - pokazuje primjere reljefnih cjelina različite starosti s pomoću geografske karte - uspoređuje najvažnija europska mora, opisuje njihova obilježja te na karti razlikuje strme i položene obale - obrazlaže razvedenost europskih obala i razlikuje tipove obalne razvedenosti - navodi i pokazuje na geografskoj karti važnije europske rijeke i klasificira ih prema sljevovima - razlikuje vrste jezera po postanku (tektonska, akumulacijska i erozijska) s primjerima koje pokazuje na geografskoj karti 	<p>Opisuje s pomoću tematske karte velike regije Europe prema geološkoj starosti, navodi i pokazuje na geografskoj karti važnija mora i rijeke Europe te klasificira rijeke prema sljevovima.</p>	<p>Objašnjava osnovna geološka, geomorfološka, hidrološka i klimatsko-vegetacijska obilježja Europe te njihov utjecaj na stanovništvo i gospodarstvo koristeći se tematskim kartama i preglednim geografskim kartama.</p>	<p>Objašnjava geološka, geomorfološka, hidrološka i klimatsko-vegetacijska obilježja Europe te povezanost s društveno-geografskim obilježjima navodeći primjere i koristeći geografsku kartu.</p>	<p>Analizira međuovisnost reljefa, klime, tla i vegetacije te objašnjava važnost prirodno-geografskih obilježja Europe za gospodarske aktivnosti.**</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - obrazlaže utjecaj klimatskih čimbenika na klimu, uspoređuje s pomoću klimatskih dijagrama najzastupljenije tipove klime te navodi i opisuje pripadajuću vegetaciju* - objašnjava s pomoću tematskih karata utjecaj prirodno-geografskih obilježja na naseljenost i gospodarstvo Europe 				
* Ostvaruje se u suradnji s nastavnim predmetom Matematika (E. 7. 1). **Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (3. ciklus, A. 1).						
AB. 7. 2	<p>Učenik analizira najvažnije čimbenike koji utječu na gospodarski razvoj i urbanizaciju država Zapadne Europe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - obrazlaže važnost Sjevernoga mora i podmorja - opisuje obilježja priobalja i obrazlaže njihovu gospodarsku valorizaciju - objašnjava nastanak i tijek industrijalizacije na primjeru UK-a - objašnjava utjecaj industrijalizacije na urbanizaciju i stvaranje urbanih regija - objašnjava utjecaj kolonijalizma na društveno-gospodarska obilježja država Zapadne Europe - uspoređuje posebnosti Ujedinjenoga Kraljevstva i Francuske te ulogu tih država u regiji, Europi i svijetu 	<p>Imenuje države Zapadne Europe, opisuje specifičnosti položaja svake od njih te opisuje značaj UK-a i Francuske u Europi i svijetu.</p>	<p>Objašnjava na primjerima UK-a i Francuske utjecaj kolonijalizma na gospodarski razvoj te objašnjava važnost iskorištavanja bogatstava Sjevernoga mora za gospodarski razvoj država Zapadne Europe.</p>	<p>Uspoređuje posebnosti Ujedinjenoga Kraljevstva i Francuske te ulogu tih država u regiji, Europi i svijetu.</p>	<p>Uspoređuje urbanu mrežu UK-a i Francuske, navodi probleme velikih urbanih regija te navodi mjere za ublažavanje monocentrizma i ujednačavanje regionalnoga razvoja na primjerima UK-a i Francuske.</p>

PRIJEDLOG REDOSLIJEDA ČITANJA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

7. RAZRED

R.B.	ŠIFRA ISHODA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD
1.	AB. 7. 1	Učenik objašnjava geografski smještaj i utjecaj geografskoga položaja na razvijenost Europe te opisuje utjecaj Europljana na druge dijelove svijeta.
2.	AB. 7. 1	Učenik analizira prirodno-geografska obilježja Europe i objašnjava njihov utjecaj na naseljenost i gospodarske aktivnosti.
3.	AB. 7. 2	Učenik objašnjava nastanak političke karte Europe, procese integriranja te važnost suradnje i poštivanja različitosti.
4.	AB. 7. 3	Učenik obrazlaže nastanak, razvoj i značenje Europske unije u Europi i svijetu te analizira utjecaj institucija EU-a na pojedinca i države.
5.	AB. 7. 4	Učenik objašnjava demografske i gospodarske posebnosti europskih država na temelju prikupljenih i obrađenih podataka.
6.	AB. 7. 5	Učenik analizira europske regije s obzirom na njihove posebnosti.
7.	AB. 7. 6	Učenik analizira specifične uvjete života u velikim prirodnim regijama Srednje Europe te objašnjava utjecaj povijesnih zbivanja na različit stupanj gospodarskoga razvoja pojedinih država.
8.	AB. 7. 7	Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih i društveno-geografskih posebnosti na oblikovanje mediteranskoga kulturno-civilizacijskog kruga.
9.	AB. 7. 8	Učenik analizira specifične uvjete života u državama Jugoistočne Europe te utjecaj povijesnih zbivanja na različit stupanj gospodarskoga razvoja pojedinih država.
10.	AB. 7. 2	Učenik analizira najvažnije čimbenike koji utječu na gospodarski razvoj i urbanizaciju država Zapadne Europe.
11.	ABC. 7. 9	Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih posebnosti na naseljenost i gospodarski razvoj država Sjeverne Europe te uspoređuje baltičke s nordijskim državama Sjeverne Europe.
12.	AB. 7. 10	Učenik objašnjava prirodno-geografske i društveno-geografske posebnosti Istočne Europe te analizira gospodarsku, vojnu i političku ulogu Ruske Federacije u Europi i svijetu.

GEOGRAFIJA 8. RAZRED						
PROSTORNI IDENTITET						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI				
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA	
AB. 8. 1	Učenik analizira prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Azije s pomoću geografske karte i različitih grafičkih prikaza.	- uspoređuje geografski smještaj i položaj Azije s drugim kontinentima - objašnjava specifičnosti reljefa, klime, voda i živoga svijeta Azije - objašnjava specifičnosti stanovništva, naselja i gospodarstva Azije - na geografskoj karti pokazuje regije Azije	Uspoređuje geografski smještaj i položaj Azije s drugim kontinentima, opisuje uz pomoć učitelja osnovna prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Azije koristeći se geografskom kartom i grafičkim prikazima.	Navodi imena regija te samostalno objašnjava prirodno-geografske i društveno-geografske posebnosti Azije uz pokazivanje na geografskoj karti.	Povezuje prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Azije s neravnomjernim gospodarskim razvojem i specifičnim načinima života.	Samostalno prikuplja informacije i podatke o uzrocima i posljedicama neravnomjernoga razvoja Azije, analizira ih i donosi argumentirane zaključke.
Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje (3. ciklus, A.3.5.).						
AB. 8. 2	Učenik analizira i objašnjava odabrane probleme suvremenoga razvoja Azije.	- analizira i uspoređuje specifične probleme Jugozapadne i Srednje Azije (aridnost i gospodarenje vodama, važnost nafte i plina, krizna žarišta i migracije) - analizira specifične probleme Monsunske Azije (mehanizam nastanka i posljedice monsuna, prirodne prijetnje i ugroženost okoliša) - analizira i uspoređuje populacijske izazove Kine, Indije i Japana (promjene broja i struktura stanovništva, populacijske politike, brza urbanizacija) - analizira i uspoređuje ulogu Kine, Indije i Japana u svjetskom gospodarstvu	Opisuje uz pomoć učitelja važnost nafte u Aziji, razlikuje ljetni i zimski monsun i njihovu važnost za proizvodnju riže te na geografskoj karti pokazuje Indiju, Kinu i Japan i ukratko navodi njihove posebnosti.	Samostalno objašnjava važnost nafte u Aziji, razlikuje ljetni i zimski monsun i njihovu važnost za proizvodnju riže te na geografskoj karti pokazuje Indiju, Kinu i Japan i ukratko navodi njihove posebnosti.	Analizira i uspoređuje specifične probleme Jugozapadne, Središnje i Monsunske Azije.	Prikuplja informacije i statističke podatke o Indiji, Kini i Japanu te na temelju njih analizira njihove demografske probleme i ulogu navedenih država u svjetskome gospodarstvu.

Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje (3. ciklus, A. 3. 5).						
AB. 8. 3	Učenik analizira prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Afrike s pomoću geografske karte i različitih grafičkih prikaza.	- uspoređuje geografski smještaj i položaj Afrike s drugim kontinentima - objašnjava specifičnosti reljefa, klime, voda i živoga svijeta Afrike - objašnjava specifičnosti stanovništva, naselja i gospodarstva Afrike - na geografskoj karti pokazuje regije Afrike	Uspoređuje geografski smještaj i položaj Afrike s drugim kontinentima, opisuje uz pomoć učitelja osnovna prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Afrike.	Pokazuje na geografskoj karti regije Afrike, samostalno objašnjava prirodno-geografske i društveno-geografske posebnosti Afrike.	Analizira prirodno-geografske i društveno-geografske posebnosti Afrike s pomoću geografske karte i različitih grafičkih prikaza.	Samostalno prikuplja informacije i podatke, analizira ih te povezuje prirodno-geografska obilježja pojedinih regija Afrike s načinom života i gospodarskim iskorištavanjem.
AB. 8. 4	Učenik analizira i objašnjava odabrane probleme suvremenoga razvoja Afrike.	- objašnjava uzroke i posljedice siromaštva (prirodno-geografska uvjetovanost, nagli porast broja stanovnika, utjecaj kolonijalizma i neokolonijalizma, politička nesigurnost, ratovi, migracije) - analizira uzroke, pojavnost, rasprostranjenost (prirodno-geografska uvjetovanost, slaba zdravstvena zaštita, loši higijenski uvjeti, nizak stupanj obrazovanosti) i posljedice bolesti i epidemija - obrazlaže uzroke i posljedice dezertifikacije na primjeru Sahela - obrazlaže nejednaku raspodjelu vodnih resursa i njihovu valorizaciju - analizira strukturu gospodarstva i utjecaj na okoliš (samodostatno gospodarenje, monokulturno gospodarstvo, ovisnost o svjetskom tržištu i prirodnim uvjetima)	Objašnjava uz pomoć učitelja uzroke i posljedice siromaštva i pojavnosti bolesti u Africi te na geografskoj karti pokazuje sušne dijelove Afrike i važnije rijeke i jezera.	Samostalno obrazlaže dezertifikaciju na primjeru Sahela, nejednaku raspodjelu vodnih resursa i njihovu valorizaciju.	Analizira odabrane statističke pokazatelje na temelju kojih izvodi zaključke o gospodarstvu i stanovništvu Afrike i njegovu utjecaju na okoliš.	Analizira i kritički prosuđuje važnije probleme suvremenoga razvoja Afrike.
Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Povijest . Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje (3. ciklus, A. 3. 5).						

<p>AB. 8. 5</p>	<p>Učenik analizira prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Amerika s pomoću geografske karte i različitih grafičkih prikaza.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uspoređuje geografski smještaj i položaj Amerika s drugim kontinentima - objašnjava specifičnosti reljefa, klime, voda i živoga svijeta Amerika - objašnjava specifičnosti stanovništva, naselja i gospodarstava Amerika - objašnjava kriterije regionalizacije, razlikuje Sjevernu i Južnu Ameriku od Angloamerike i Latinske Amerike koristeći se geografskim kartama 	<p>Uspoređuje uz pomoć učitelja geografski smještaj i položaj Amerika s drugim kontinentima, objašnjava s pomoću geografske karte podjelu na kontinente te na Angloameriku i Latinsku Ameriku.</p>	<p>Uspoređuje s pomoću geografske karte prirodno-geografska obilježja Sjeverne i Južne Amerike te društveno-geografska obilježja Angloamerike i Latinske Amerike.</p>	<p>Samostalno obrazlaže i navodi primjere za pojedine prirodno-geografske i/ili društveno-geografske specifičnosti koristeći se geografskom kartom i različitim grafičkim prikazima.</p>	<p>Analizira prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Amerika na temelju prikupljenih statističkih podataka, čitanja tablica i grafičkih prikaza.</p>
<p>ABC. 8. 6</p>	<p>Učenik analizira prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Australije i Oceanije s pomoću geografske karte i različitih grafičkih prikaza.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uspoređuje geografski smještaj i položaj Australije i Oceanije s drugim kontinentima - objašnjava specifičnosti reljefa, klime, voda i živoga svijeta Australije i Oceanije - objašnjava specifičnosti stanovništva, naselja i gospodarstva Australije i Oceanije - istražuje brojnost, strukturu i prostorni raspored hrvatskoga iseljništva u Australiji i na Novom Zelandu te uzroke iseljavanja iz Hrvatske 	<p>Uspoređuje geografski smještaj i položaj Australije i Oceanije s drugim kontinentima koristeći se geografskom kartom te navodi osnovne prirodno-geografske i društveno-geografske posebnosti Australije uz pomoć učitelja.</p>	<p>Samostalno uspoređuje Australiju s Oceanijom te objašnjava utjecaj doseljenika na ugrožavanje ekosustava.</p>	<p>Obrazlaže važnost Australije kao države i kontinenta, objašnjava odnos doseljenoga stanovništva prema domorodačkom stanovništvu i njegovoj kulturi te obrazlaže specifičnosti otočnoga stanovništva i gospodarskoga razvoja Oceanije u kontekstu otočne izoliranosti.</p>	<p>Prikuplja, analizira i prezentira podatke na temelju kojih utvrđuje resurse Australije i Oceanije za naseljavanje i budući gospodarski razvoj te analizira obilježja hrvatskoga iseljništva u Australiji i Novom Zelandu.</p>
<p>AB. 8. 7</p>	<p>Učenik opisuje globalizaciju i njezin utjecaj na identitet pojedinca i prostora u kojemu živi.*</p>	<ul style="list-style-type: none"> - navodi primjere svjetskoga povezivanja (prometnoga, trgovačkog, kulturnog, financijskog, informacijskog) - navodi primjere pozitivnih i negativnih aspekata globalizacije - objašnjava utjecaj globalizacije na gospodarske aktivnosti 	<p>Opisuje globalizaciju i navodi primjere utjecaja globalizacije na svakodnevni život.</p>	<p>Identificira pozitivne i negativne učinke globalizacije, navodi primjere svjetskoga povezivanja te objašnjava utjecaj globalizacije na gospodarske</p>	<p>Objašnjava ulogu multinacionalnih tvrtki u životu pojedinca i svjetskom gospodarstvu te imenuje i objašnjava ulogu važnih svjetskih organizacija.</p>	<p>Iznosi osobne argumentirane stavove o globalizaciji, njezinu utjecaju na gospodarski razvoj i identitet pojedinca i prostora u kojemu živi.</p>

		<p>- opisuje ulogu multinacionalnih kompanija u životu pojedinaca i svjetskome gospodarstvu</p> <p>- istražuje utjecaj globalizacije na svoj život*</p> <p>- imenuje i objašnjava ulogu i značaj važnih svjetskih organizacija (UN, UNESCO, UNICEF, WHO, WTO, FAO, NATO)**</p>		<p>aktivnosti.</p>		
<p>Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetima Povijest i Matematika (8. D. 4).</p> <p>*Učenici istražuju globalizaciju s tri aspekta: glazbe, mode i sporta. Prema vlastitim interesima, samostalno ili u skupinama, učenici istražuju:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. glazbu - iz kojih država dolaze njihove omiljene grupe ili pjevači, na kojim jezicima izvode glazbu i zašto, koje tipove glazbe preferiraju i iz kojih dijelova svijeta potječu, gdje se najviše slušaju, istražuju pojam World music i sl. 2. modu - učenici navode njima važne modne marke, istražuju iz kojih država potječu, uspoređuju državu proizvodnje i državu podrijetla samoga <i>branda</i>, istražuju razloge proizvodnje u slabije razvijenim dijelovima svijeta, uspoređuju cijene proizvoda prema dostupnim <i>online</i> katalozima i utvrđuju razlike u cijenama ako postoje, tj. istražuju tko najviše zarađuje u razlici između uloženi sredstava u proizvodnju i cijene konačnog proizvoda... 3. sport - učenici istražuju međunarodne sportske organizacije, važnost MOO-a, regionalne sportske organizacije, istražuju podrijetlo pojedinih sportova i njihovu popularnost u pojedinim dijelovima svijeta, analiziraju kontinentalne ili regionalne lige pojedinih sportova s aspekta država sudionica, istražuju prodor novih sportova u RH, uključenost RH u međunarodna natjecanja, sportske uspjehe,ostvarene rezultate pojedinih sportova (klubova) i sl. <p>** Ostvaruju se očekivanja međupredmetnih tema Održivi razvoj (3. ciklus, C. 4), Osobni i socijalni razvoj (3. ciklus, C. 3. 4) te Građanski odgoj i obrazovanje (3. ciklus, A. 3. 1).</p>						

PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI				
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA	
B. 8. 1	Učenik određuje geografske koordinate zadanoga mjesta na geografskim kartama, snalazi se i kreće u prostoru s pomoću topografske karte, kompasa i GNSS-a.	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava elemente topografske karte - analizira na topografskoj karti elemente prirodne i društvene osnove - koristi brojčano mjerilo - izrađuje jednostavnu skicu kretanja po azimutu - orijentira se kompasom te koristi satelitsku navigaciju - određuje geografsku širinu i dužinu zadanoga mjesta na geografskim kartama 	Razlikuje matematičke i geografske elemente na topografskoj karti, orijentira se kompasom te određuje geografske koordinate uz učiteljevu pomoć.	Samostalno određuje geografske koordinate koristeći samo nazive strana svijeta te rabi brojčano mjerilo za preračunavanje udaljenosti.	Samostalno određuje geografsku širinu i dužinu koristeći navedene pojmove te izrađuje jednostavnu skicu kretanja po azimutu uz uporabu topografskih znakova.	Analizira na topografskoj karti elemente prirodne i društvene osnove te se kreće u prostoru čitajući kartu i koristeći se satelitskom navigacijom.
Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Matematika (B. 8. 2; D. 8. 3).						
B. 8. 2	Učenik objašnjava položaj i međudjelovanje Zemlje s drugim nebeskim tijelima u Sunčevu sustavu i svemiru.*	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje nastanak svemira, Sunčeva sustava, Zemlje i Mjeseca - razlikuje zvijezde od planeta - opisuje položaj Sunčeva sustava u galaksiji Mliječna staza - navodi planete Sunčeva sustava prema udaljenosti od Sunca - razlikuje planete Zemljine i Jupiterove skupine - navodi osnovna obilježja i značenje Sunca i Mjeseca - objašnjava Mjesečeve mijene - objašnjava pomrčinu Sunca i Mjeseca 	Izriče definiciju svemira, navodi najvažnija svemirska tijela i planete Sunčeva sustava, prepoznaje glavne Mjesečeve mijene (na crtežu/nebu).	Razlikuje zvijezde od planeta i navodi osnovna obilježja i značenje Sunca i Mjeseca za život na Zemlji, objašnjava Mjesečeve mijene.	Opisuje nastanak svemira, Sunčeva sustava, Zemlje i Mjeseca, imenuje planete Sunčeva sustava, razlikuje planete slične Zemlji i planete slične Jupiteru.	Opisuje položaj Sunčeva sustava u galaksiji Mliječna staza te objašnjava pomrčinu Sunca i Mjeseca.
*Učenici mogu pripremiti izložbu na temu položaja i međudjelovanja Zemlje s drugim nebeskim tijelima u Sunčevu sustavu i svemiru. U suradnji s Likovnom kulturom i/ili Tehničkom kulturom mogu izraditi modele planeta, zvijezda (Sunca), pomrčine Sunca i Mjeseca, Mjesečevih mijena, Sunčeva sustava, Mliječne staze i sl. Uz svaki model poželjno je opisati što prikazuje. Izložba se može postaviti u školskom holu, a autori modela mogu imati i usmene prezentacije svojih uradaka pred ostalim učenicima škole.						

	Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Matematika (A. 8. 4).					
B. 8. 3	Učenik objašnjava gibanja Zemlje i njihov utjecaj na život na Zemlji.	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje rotaciju koristeći se globusom te navodi njezino trajanje i objašnjava posljedice - razlikuje mjesno i pojasno vrijeme te objašnjava datumsku granicu - opisuje revoluciju, navodi trajanje i objašnjava posljedice revolucije i nagnutosti Zemljine osi - crta skicu položaja Zemlje prema Suncu na datume početaka godišnjih doba 	Opisuje osnovna gibanja Zemlje, navodi trajanje rotacije i revolucije i njihove posljedice.	Crta skicu te objašnjava položaj Zemlje i Sunca na karakteristične datume početaka godišnjih doba na sjevernoj polutci.	Objašnjava posljedice revolucije i nagnutosti Zemljine osi na trajanje dana i noći te izmjenu godišnjih doba.	Objašnjava na teluriju ili crtežu složenost Zemljinih gibanja i njihove posljedice, razlikuje mjesno i pojasno vrijeme te objašnjava datumsku granicu.
	Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Matematika (C. 8. 1; C. 8. 2).					
B. 8. 4	Učenik objašnjava građu i starost Zemlje, opisuje glavne unutarnje procese oblikovanja reljefa te na primjerima objašnjava uzroke i posljedice pokreta litosfernih ploča.	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava starost i građu Zemlje - opisuje uzrok postojanja i djelovanje Zemljina magnetskog polja* - razlikuje tri osnovne skupine stijena i navodi primjere** - objašnjava osnovna načela teorije globalne tektonike ploča - razlikuje tri osnovna pokreta litosfernih ploča i tipove njihovih granica - objašnjava procese orogeneze, vulkanizma i seizmizma na granicama litosfernih ploča - objašnjava Pacifički vatreni prsten 	Navodi tri osnovna dijela od kojih je građena Zemlja, izriče definiciju litosfere, razlikuje tri osnovne skupine stijena i navodi osnovne pokrete litosfernih ploča.	Pokazuje na tematskoj karti kretanja litosfernih ploča i objašnjava s pomoću skice procese podvlačenja, razmicanja i smicanja te navodi primjer za svaku vrstu stijena.	Objašnjava starost i građu Zemlje, navodi tipove granica litosfernih ploča i objašnjava procese koji se na njima odvijaju.	Pokazuje na geografskoj karti Pacifički vatreni prsten i na njegovu primjeru objašnjava osnovne postavke teorije globalne tektonike ploča te opisuje uzrok postojanja i djelovanje Zemljina magnetskog polja.
	<p>*Ostvaruje se u suradnji s nastavnim predmetom Fizika.</p> <p>**Ostvaruje se u suradnji s nastavnim predmetima Kemija (A. 8. 3) i Biologija (B. 8. 3).</p>					

<p>B. 8. 5</p>	<p>Učenik klasificira klimatske tipove, opisuje njihova obilježja i povezuje ih sa živim svijetom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - analizira i izrađuje klimatske dijagrame - navodi glavne klimatske tipove prema Köppenovoj klasifikaciji - opisuje s pomoću klimatskoga dijagrama njihova obilježja - objašnjava rasprostranjenost tipova klime s pomoću geografske karte - opisuje pripadajući živi svijet 	<p>Navodi glavne tipove klima za svaki klimatski razred te analizira klimatski dijagram uz pomoć učitelja.</p>	<p>Objašnjava rasprostranjenost tipova klime s pomoću geografske karte te navodi pripadajuću vegetaciju.</p>	<p>Analizira klimatski dijagram, prepoznaje tip klime te na geografskoj karti pokazuje njezin prostorni obuhvat.</p>	<p>Izrađuje klimatski dijagram, analizira ga i određuje tip klime te pripadajuću vegetaciju.</p>
<p>ABC. 8. 6</p>	<p>Učenik analizira i objašnjava problematiku naseljavanja, morfološke i socioekonomske strukture gradova, iskorištavanja šumskih površina te suvremenoga razvoja Amerika.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - analizira historijsko-geografske i suvremene migracijske tokove - uspoređuje morfološku i socioekonomsku strukturu angloameričkih i latinskoameričkih gradova - uspoređuje iskorištavanje šumskih površina na primjeru Kanade i Brazila - obrazlaže ulogu SAD-a u suvremenome svijetu - istražuje brojnost, strukturu i prostorni raspored hrvatskoga iseljništva u Sjevernoj i Južnoj Americi te uzroke iseljavanja iz Hrvatske 	<p>Objašnjava na jednostavan način uz pomoć učitelja naseljavanje Amerike, način stvaranja kolonijalnih gradova te opisuje suvremenu ulogu SAD-a u svijetu.</p>	<p>Objašnjava samostalno suvremene migracijske tokove, razlikuje probleme angloameričkih i latinskoameričkih gradova, uspoređuje načine korištenja šumskih površina u Kanadi i Brazilu te navodi primjere utjecaja SAD-a na prostor Amerika i svijeta.</p>	<p>Uspoređuje SAD s važnijim državama Amerike i svijeta te obrazlaže njegovu ulogu u suvremenom svijetu.</p>	<p>Istražuje brojnost, strukturu i prostorni raspored hrvatskoga iseljništva u Sjevernoj i Južnoj Americi te uzroke iseljavanja iz Hrvatske.</p>

ODRŽIVOST						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
ABC. 8.1	Učenik analizira prirodno-geografska obilježja polarnih područja, izdvaja specifične uvjete života i prilagodbe živih bića te objašnjava mogućnosti i ograničenja iskorištavanja.	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje Arktik od Antarktike i pokazuje ih na geografskoj karti i globusu - navodi specifične klimatske uvjete polarnih područja i njihov utjecaj na tlo i živi svijet* - razlikuje pojavne oblike leda na kopnu i u moru - navodi primjere i objašnjava mogućnosti i ograničenja iskorištavanja prirodnih resursa polarnih područja 	Razlikuje Arktik od Antarktike, pokazuje ih na geografskoj karti, opisuje klimatske uvjete te imenuje životinje koje ih naseljavaju.	Objašnjava razlike u klimatskim uvjetima Arktika i Antarktike, objašnjava prilagodbe živoga svijeta uvjetima života u polarnim područjima te razlikuje pojavne oblike leda na kopnu i u moru.	Navodi prirodne resurse polarnih područja te objašnjava mogućnosti i ograničenja njihova iskorištavanja.	Obrazlaže utjecaj globalnog zatopljenja na količinu i rasprostranjenost leda u polarnim područjima i obrazlaže posljedice na globalnoj razini.
*Ostvaruje se u suradnji s nastavnim predmetom Biologija (B. 8. 3).						

PRIJEDLOG REDOSLIJEDA ČITANJA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

8. RAZRED

R.B.	ŠIFRA ISHODA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD
1.	B. 8. 1	Učenik određuje geografske koordinate zadanog mjesta na geografskim kartama, snalazi se i kreće u prostoru s pomoću topografske karte, kompasa i GNSS-a.
2.	B. 8. 2	Učenik objašnjava položaj i međudjelovanje Zemlje s drugim nebeskim tijelima u Sunčevu sustavu i svemiru.
3.	B. 8. 3	Učenik objašnjava gibanja Zemlje i njihov utjecaj na život na Zemlji.
4.	B. 8. 4	Učenik objašnjava građu i starost Zemlje, opisuje glavne unutarnje procese oblikovanja reljefa te na primjerima objašnjava uzroke i posljedice pokreta litosfernih ploča.
5.	B. 8. 5	Učenik klasificira klimatske tipove, opisuje njihova obilježja i povezuje ih sa živim svijetom.
6.	AB. 8. 1	Učenik analizira prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Azije s pomoću geografske karte i različitih grafičkih prikaza.
7.	AB. 8. 2	Učenik analizira i objašnjava odabrane probleme suvremenoga razvoja Azije.
8.	AB. 8. 3	Učenik analizira prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Afrike s pomoću geografske karte i različitih grafičkih prikaza.
9.	AB. 8. 4	Učenik analizira i objašnjava odabrane probleme suvremenoga razvoja Afrike.
10.	AB. 8. 5	Učenik analizira prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Amerika s pomoću geografske karte i različitih grafičkih prikaza.
11.	ABC. 8. 6	Učenik analizira i objašnjava problematiku naseljavanja, morfološke i socioekonomske strukture gradova, iskorištavanja šumskih površina te suvremenoga razvoja Amerika.
12.	ABC. 8. 6	Učenik analizira prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Australije i Oceanije s pomoću geografske karte i različitih grafičkih prikaza.
13.	ABC. 8. 1	Učenik analizira prirodno-geografska obilježja polarnih područja, izdvaja specifične uvjete života i prilagodbe živih bića te objašnjava mogućnosti i ograničenja iskorištavanja.
14.	AB. 8. 7	Učenik opisuje globalizaciju i njezin utjecaj na identitet pojedinca i prostora u kojemu živi.

SREDNJA ŠKOLA

1. NASTAVNI PLAN 70 + 70 + 70 + 70 SATI

GEOGRAFIJA 1. RAZRED ¹						
PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
B. 1. 1.	Učenik identificira i predlaže geografsko istraživanje, opisuje način provedbe i predstavljanja rezultata geografskoga istraživačkog rada.*	- identificira prostorne probleme, predlaže geografska istraživanja i postavlja istraživačka pitanja - opisuje tijek istraživačkog rada i odabire odgovarajuće geografske metode - odabire pouzdane izvore podataka - objašnjava načine korištenja geografskih karata u istraživanju i prezentaciji rezultata - objašnjava primjenu uređaja i IKT-a ** u geografskim istraživanjima	Opisuje tijek istraživačkog rada te objašnjava načine korištenja geografskih karata u istraživanju i prezentaciji rezultata.	Uz pomoć nastavnika identificira prostorne probleme, postavlja geografska istraživačka pitanja i odabire odgovarajuće geografske metode za provođenje predloženoga istraživanja.	Samostalno identificira prostorne probleme, postavlja geografska istraživačka pitanja i odabire pouzdane izvore podataka te objašnjava primjenu uređaja u geografskim istraživanjima, a uz pomoć nastavnika odabire odgovarajuće geografske metode za provođenje predloženoga istraživanja.	Samostalno predlaže i planira geografsko istraživanje, opisuje način provedbe i predstavljanja rezultata geografskoga istraživačkog rada prema svim njegovim fazama i sastavnicama.
<p>*Učenik će tijekom godine provesti terensko istraživanje i pripremiti istraživački rad. Odabrana tema treba biti na lokalnoj razini i vezana uz neki od sadržaja koji se obrađuju tijekom godine. Istraživački terenski rad temelji se na podacima prikupljenima mjerenjem, fotografiranjem, skiciranjem i korištenjem literature. Učenik izrađuje i jednostavnu kartu s elementima (mjerilo, tumač, okvir). Učenici mogu prikupljati podatke u timu, ali svaki od njih samostalno obrađuje podatke, analizira ih te predaje svoj istraživački rad koji se ocjenjuje.</p> <p>Teme se mogu definirati u sklopu sljedećeg:</p> <ul style="list-style-type: none"> • reljefni oblici fluvijalnoga/krškog/marinskog reljefa • padine i padinski procesi • klimatski elementi 						

	<ul style="list-style-type: none"> tlo <p>**Pod informacijsko-komunikacijskim tehnologijama (IKT) podrazumijevamo korištenje informatičke opreme u integraciji s telekomunikacijskom infrastrukturom te programa i aplikacija koji zajednički omogućuju pohranu, dohvat, manipulaciju i prijenos informacija.</p>					
B. 1. 2	<p>Učenik opisuje osnovna obilježja geoloških razdoblja, objašnjava postanak stijena i fosila, različite metode određivanja starosti stijena, postanak reljefa i njegovih glavnih genetskih tipova te njihovu međuovisnost s društvom i njegovim aktivnostima na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - navodi geološku podjelu na eone, podjelu fanerozoika na ere i periode te paleogena, neogena i kvartara na epohe - razlikuje vrste stijena prema nastanku i navodi primjere njihova iskorištavanja* - objašnjava nastanak i značenje fosila - razlikuje metode određivanja starosti stijena - objašnjava endogene pokrete i oblike - objašnjava egzogene procese i oblike - objašnjava geografsku raspodjelu glavnih tipova reljefa i njihov utjecaj na naseljenost, djelatnosti i život u svijetu i Hrvatskoj 	<p>Učenik razlikuje glavne genetske tipove reljefa i daje karakteristične primjere iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>Učenik navodi geološka razdoblja i vrste stijena prema postanku, objašnjava postanak i značenje fosila te opisuje metode određivanja starosti stijena.</p>	<p>Učenik opisuje osnovna obilježja kenozoika, razlikuje vrste stijena prema postanku i navodi primjere te objašnjava geografsku raspodjelu glavnih tipova reljefa u svijetu i Hrvatskoj.</p>	<p>Učenik opisuje osnovna obilježja geoloških razdoblja, prepoznaje karakteristične egzogene oblike reljefa u svojoj okolini te objašnjava utjecaj reljefa na društveno-gospodarsku nadgradnju na primjerima iz svijeta i Hrvatske.</p>
<p>* Ostvaruje se u suradnji s nastavnim predmetom Kemija (A. 1. 3).</p>						
B. 1. 3	<p>Učenik objašnjava utjecaj klimatskih modifikatora na određene klimatske elemente koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava temperaturu zraka, tlak zraka, vjetar, vlagu u zraku, padaline i naoblaku te koristi s njima povezane mjerne jedinice, uređaje i način mjerenja, analizira podatke iz tablica i grafičkih prikaza - obrazlaže utjecaj atmosfere, geografske širine, raspodjele kopna i mora, nadmorske visine, reljefa i morskih struja na klimatske elemente - objašnjava geografsku raspodjelu temperature zraka, tlaka zraka i padalina na Zemlji s pomoću geografskih karata i IKT-a - opisuje efekt staklenika 	<p>Navodi i opisuje klimatske elemente i modifikatore.</p>	<p>Objašnjava klimatske elemente te uz pomoć učitelja obrazlaže utjecaj klimatskih modifikatora na njih.</p>	<p>Samostalno obrazlaže utjecaj klimatskih modifikatora i opisuje efekt staklenika.</p>	<p>S pomoću tematskih karata tumači geografsku rasprostranjenost klimatskih elemenata i razlikuje utjecaj pojedinih klimatskih modifikatora na njih.</p>

<p>B. 1. 4</p>	<p>Učenik objašnjava uzroke i posljedice svih razina cirkulacije atmosfere s primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava uzroke planetarne cirkulacije i objašnjava postanak planetarnih vjetrova - objašnjava postanak monsunskih vjetrova - objašnjava zračne mase i opisuje fronte - objašnjava nastanak, razvoj i obilježja ciklone i anticiklone - opisuje obilježja i kretanje tropskih ciklona - navodi obilježja vremenskih nepogoda - objašnjava tercijarnu cirkulaciju 	<p>Opisuje planetarnu cirkulaciju, navodi planetarne vjetrove te opisuje obilježja ciklone i anticiklone.</p>	<p>Opisuje planetarne vjetrove i monsune, razlikuje zračne mase i fronte, opisuje tropski ciklon i vremenske nepogode.</p>	<p>Objašnjava planetarnu cirkulaciju, planetarne vjetrove i monsune, nastanak i obilježja ciklone i anticiklone, navodi primjere tercijarne cirkulacije.</p>	<p>Objašnjava uzroke i posljedice primarne, sekundarne i tercijarne cirkulacije s primjerima iz svijeta i Hrvatske.</p>
<p>B. 1. 5</p>	<p>Učenik se koristi sinoptičkom kartom za razumijevanje prognoze vremena.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje elemente sinoptičke karte* - analizira geografsku raspodjelu elemenata sinoptičke karte i na temelju njih opisuje vrijeme prikazano na karti - analizira situaciju na sinoptičkoj karti i na temelju nje predviđa vrijeme (eventualnu promjenu tijekom jednoga dana) 	<p>Razlikuje elemente sinoptičke karte.</p>	<p>Analizira geografsku raspodjelu elementa sinoptičke karte i na temelju njih opisuje vrijeme prikazano na karti.</p>	<p>Analizira situaciju na sinoptičkoj karti i na temelju nje uz pomoć učitelja predviđa vrijeme.</p>	<p>Samostalno čita sinoptičke karte te na temelju njih predviđa promjenu meteorološke situacije u Hrvatskoj i Europi.</p>
<p>*Način prikazivanja tlaka zraka izobarama i brojčanom vrijednošću hektopaskala, način prikazivanja fronti te slovne oznake ciklone i anticiklone.</p>						
<p>B. 1. 6</p>	<p>Učenik analizira prirodno-geografska obilježja i društveno-gospodarsko značenje mora koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje pet oceana te otvorena i zatvorena mora za koje navodi primjere - opisuje osnovna obilježja oceana i Sredozemnoga mora - opisuje svojstva mora (temperatura, slanost, boja i prozirnost) - objašnjava geografsku raspodjelu površinske temperature i slanost mora - opisuje postanak, obilježja i utjecaj valova, morskih struja i morskih mijena - analizira gospodarsko značenje mora i podmorja te proces litoralizacije s primjerima iz svijeta i Hrvatske - opisuje osnovna obilježja i važnost Jadranskoga mora 	<p>Uspoređuje pet oceana i pokazuje njihove granice na geografskoj karti, opisuje svojstva i gibanja mora, opisuje gospodarsko značenje mora i podmorja.</p>	<p>Opisuje osnovna obilježja Jadranskoga i Sredozemnog mora, objašnjava obilježja i gibanja mora, gospodarsko značenje mora i podmorja te opisuje proces litoralizacije s primjerima iz svijeta i Hrvatske.</p>	<p>Razlikuje otvorena i zatvorena mora, s pomoću tematskih karata opisuje geografsku raspodjelu površinske temperature i slanost mora.</p>	<p>Objašnjava i analizira prirodno-geografska obilježja te ulogu mora i podmorja u društveno-gospodarskom razvoju, na primjeru svjetskoga i Jadranskoga mora.</p>

<p>B. 1. 7</p>	<p>Učenik objašnjava i uspoređuje pojavu i značenje voda na kopnu i njihova obilježja te navodi primjere iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava količinu, pojavne oblike i raspodjelu voda na kopnu i u podzemlju - objašnjava osnovne tipove protočnih režima (kišni, snježni, ledenjački i kombinirani) - razlikuje egzoreička, endoreička i areička područja te pokazuje primjere na karti svijeta - analizira hrvatske vodne zalihe, opisuje njihovu kakvoću i navodi mjere održivoga gospodarenja i očuvanja kakvoće voda* - opisuje glavna obilježja velikih hrvatskih rijeka te pokazuje i imenuje rijeke na karti - razlikuje jezera prema položaju, postanku, stalnosti, slanoći i organskoj produkciji ** te navodi primjere iz Hrvatske i svijeta i pokazuje ih na geografskoj karti - objašnjava ekološku važnost močvara*** 	<p>Opisuje količinu, pojavne oblike i raspodjelu voda na kopnu te kruženje vode u prirodi, opisuje osnovne tipove protočnih režima, hrvatske vodne zalihe te potrebe njihova očuvanja, razlikuje jezera prema položaju i postanku te navodi primjere iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>Razlikuje egzoreička, endoreička i areička područja te pokazuje primjere na karti svijeta, opisuje hrvatske vodne zalihe i potrebe njihova očuvanja, opisuje glavna obilježja velikih hrvatskih rijeka i pokazuje ih i imenuje na geografskoj karti, razlikuje jezera prema organskoj produkciji, opisuje važnost močvara te navodi primjere iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>Objašnjava količinu, pojavne oblike i raspodjelu voda na kopnu, kruženje vode u prirodi, osnovne tipove protočnih režima, opisuje hrvatske vodne zalihe i njihovu kakvoću te navodi mjere očuvanja voda, objašnjava ekološku važnost močvara.</p>	<p>Uspoređuje pojavu i značenje voda na kopnu i njihova obilježja te navodi primjere iz svijeta i Hrvatske, analizira hrvatske vodne zalihe i navodi mjere održivoga gospodarenja vodom.</p>
<p>*Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. A. 4). **Razlikovati jezera <i>prema položaju</i> na depresije i kriptodepresije; <i>prema postanku</i> na umjetna i prirodna, a prirodna na tektonska, akumulacijska i erozijska; <i>prema stalnosti</i> na stalna, sezonska i povremena; <i>prema slanoći</i> na slatka i slana te <i>prema organskoj produkciji</i> na oligotrofna, eutrofna i distrofna. ***Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. A. 3).</p>						
<p>BC. 1. 8</p>	<p>Učenik objašnjava utjecaj voda na naseljenost i gospodarski razvoj na primjerima iz svijeta i Hrvatske, koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava ulogu tekućica i dolina u naseljenosti, prometu i gospodarstvu s primjerima iz svijeta i Hrvatske - objašnjava hidroenergetsku ulogu rijeka u svijetu i Hrvatskoj te navodi pozitivne i negativne posljedice gradnje velikih akumulacija* - objašnjava uzroke i posljedice poplava te različite pristupe u obrani od poplava s primjerima iz svijeta i Hrvatske* - uspoređuje tradicionalne i suvremene 	<p>Opisuje naseljenost u dolinama, načine korištenja rijeka, posljedice poplava, ulogu temeljnice u vodoopskrbi te otjecanje u krškom dijelu Hrvatske.</p>	<p>Opisuje prometnu važnost dolina, objašnjava hidroenergetsku ulogu rijeka u svijetu i Hrvatskoj te navodi pozitivne i negativne posljedice gradnje velikih akumulacija, objašnjava uzroke i posljedice poplava.</p>	<p>Objašnjava ulogu tekućica i dolina u naseljenosti, prometu i gospodarstvu s primjerima iz svijeta i Hrvatske, objašnjava različite pristupe u obrani od poplava s primjerima iz svijeta i Hrvatske,</p>	<p>Objašnjava utjecaj voda na naseljenost i gospodarski razvoj, uspoređuje tradicionalne i suvremene načine natapanja, vodoopskrbe i odvodnje u svijetu i Hrvatskoj te razlikuje različite prirodne uvjete otjecanja i vodoopskrbe u krškom i izvankrškom dijelu</p>

		<p>načine natapanja, vodoopskrbe i odvodnje u svijetu i Hrvatskoj</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikuje različite prirodne uvjete otjecanja i vodoopskrbe u krškom i izvankrškom dijelu Hrvatske 			<p>opisuje važnost natapanja u svijetu, objašnjava važnost temeljnice u vodoopskrbi, opisuje teškoće u vodoopskrbi krškoga dijela Hrvatske.</p>	Hrvatske.
*Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. A. 4).						
BC. 1. 9	<p>Učenik analizira utjecaj čovjeka na tlo, živi svijet i bioraznolikost na primjerima iz Hrvatske i svijeta koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - navodi definiciju tla, opisuje glavne čimbenike nastanka tla - objašnjava važnost tla - navodi glavne vrste zonalnih i azonalnih tala u svijetu i Hrvatskoj - s pomoću tematskih karata obrazlaže geografsku raspodjelu glavnih vrsta tala u svijetu i Hrvatskoj - razlikuje osnovna obilježja i gospodarsku vrijednost glavnih vrsta tala - analizira procese degradacije tla (erozija, salinifikacija, laterizacija), opisuje primjere sprječavanja degradacije iz svijeta i Hrvatske - razlikuje prirodni i izmijenjeni biljni pokrivač i analizira uzroke i posljedice smanjenja bioraznolikosti i nestanka određenih staništa u svijetu i Hrvatskoj - argumentira potrebu očuvanja bioraznolikosti* 	<p>Izriče definiciju tla, navodi osnovne vrste zonalnih i azonalnih tala, opisuje načine degradacije tla i njezin utjecaj na smanjenje bioraznolikosti.</p>	<p>Objašnjava nastanak i značenje tla, opisuje raspodjelu glavnih vrsta tala i pripadajuću prirodnu vegetaciju u svijetu i Hrvatskoj te objašnjava njihovu gospodarsku vrijednost.</p>	<p>Obrazlaže utjecaj gospodarskih aktivnosti na degradaciju tla i promjenu prirodnoga biljnog pokrivača te objašnjava uzroke i posljedice smanjenja bioraznolikosti na primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>Analizira važnost, raspodjelu i društveno uvjetovane promjene tla i živoga svijeta te argumentira potrebu očuvanja bioraznolikosti.</p>
Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Biologija (B. 1. 1).						
* Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. C. 1).						

ODRŽIVOST						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
c. 1. 1	Učenik objašnjava vrijednost georaznolikosti i važnost zaštite geobaštine te opisuje primjere iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.*	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava što je georaznolikost - objašnjava geobaštinu i važnost njezina očuvanja - navodi primjere zaštićene geobaštine u svijetu i Hrvatskoj te obrazlaže uzroke njihove zaštite 	Opisuje georaznolikost i geobaštinu te navodi primjere iz Hrvatske.	Navodi uzroke izdvajanja i zaštite geobaštine te primjere iz Hrvatske.	Opisuje primjere zaštićene geobaštine u svijetu.	Objašnjava vrijednost georaznolikosti i važnost zaštite geobaštine na primjerima iz svijeta i Hrvatske.
*Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. C. 1).						
c. 1. 2	Učenik analizira uzroke i posljedice ugrožavanja i onečišćenja okoliša od lokalne do globalne razine te opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj koristeći se geografskim kartama i IKT-om.	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje glavne uzroke, izvore i oblike onečišćenja tla, vode i zraka i objašnjava glavne posljedice tih onečišćenja, uz primjere iz svijeta i Hrvatske - analizira podatke o globalnom zatopljenju i navodi moguće uzroke i posljedice - objašnjava povijesni kontekst razvoja zaštite prirode u svijetu i Hrvatskoj - navodi kategorije upravljanja zaštićenim prirodnim područjima prema IUCN-u i opisuje neke izazove upravljanja zaštićenim područjima na primjerima iz svijeta i Hrvatske - navodi kategorije zaštite prirodnih područja u Hrvatskoj, njihova obilježja i nadležna tijela koja proglašavaju pojedine kategorije - opisuje obilježja nacionalnih parkova Hrvatske 	Opisuje neke od uzroka, izvora i oblika onečišćenja tla, vode i zraka te neke posljedice tih onečišćenja, navodi kategorije zaštite prirodnih područja u Hrvatskoj i njihova obilježja.	Opisuje glavne uzroke, izvore i oblike onečišćenja tla, vode i zraka te posljedice tih onečišćenja, objašnjava povijesni kontekst razvoja zaštite prirode u svijetu i Hrvatskoj, opisuje osnovna obilježja nacionalnih parkova Hrvatske.	Objašnjava uzroke i posljedice onečišćenja tla, vode i zraka na primjerima iz svijeta i Hrvatske, opisuje globalno zatopljenje, navodi kategorije upravljanja zaštićenim prirodnim područjima prema IUCN-u, opisuje neke izazove upravljanja zaštićenim područjima na primjerima iz svijeta i Hrvatske.	Analizira uzroke i posljedice onečišćenja okoliša, analizira podatke o globalnom zatopljenju i navodi moguće uzroke i posljedice te opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj.
Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV.A.4.).						

<p>C. 1. 3</p>	<p>Učenik se odgovorno odnosi prema okolišu i istražuje stanje okoliša u svom okruženju.</p>	<p>- argumentira potrebu očuvanja okoliša i uključuje se u aktivnosti vezane uz zaštitu okoliša* - istražuje stanje okoliša u životnoj sredini (dio naselja, naselje, okolica naselja)</p>	<p>Istražuje stanje okoliša u svom okruženju i uključuje se u njegovo očuvanje.</p>	<p>Uključuje se u aktivnosti zaštite okoliša i odgovorno se odnosi prema okolišu.</p>	<p>Uočava ekološke probleme u svom okruženju, predlaže aktivnosti za njihovo rješavanje.</p>	<p>Analizira prikupljene podatke o stanju okoliša u svom okruženju i predlaže rješenja pojedinih problema.</p>
<p>*Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. B. 1).</p>						
<p>¹U ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, i kada to izrijekom nije navedeno u pojedinom ishodu, učenik se koristi IKT-om i geografskim grafičkim metodama te se služi geografskom kartom za sadržaje koji se mogu pokazati na njoj. Ostvaruju se očekivanja međupredmetne teme Uporaba IKT-a (A. 4. 1; C. 4. 1; C. 4. 3; D. 4. 2 i D. 4. 3).</p>						

PRIJEDLOG REDOSLIJEDA ČITANJA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA - 1. RAZRED (NASTAVNI PLAN 70+70+70+70 SATI)

R.B.	ŠIFRA ISHODA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD
1.	B. 1. 1	Učenik identificira i predlaže geografsko istraživanje, opisuje način provedbe i predstavljanja rezultata geografskoga istraživačkog rada.
2.	B. 1. 2	Učenik opisuje osnovna obilježja geoloških razdoblja, objašnjava postanak stijena i fosila, različite metode određivanja starosti stijena, postanak reljefa i njegovih glavnih genetskih tipova te njihovu međuovisnost s društvom i njegovim aktivnostima na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
3.	C. 1. 1	Učenik objašnjava vrijednost georaznolikosti i važnost zaštite geobaštine te opisuje primjere iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
4.	B. 1. 3	Učenik objašnjava utjecaj klimatskih modifikatora na određene klimatske elemente koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
5.	B. 1. 4	Učenik objašnjava uzroke i posljedice svih razina cirkulacije atmosfere s primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
6.	B. 1. 5	Učenik se koristi sinoptičkom kartom za razumijevanje prognoze vremena.
7.	B. 1. 6	Učenik analizira prirodno-geografska obilježja i društveno-gospodarsko značenje mora koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
8.	B. 1. 7	Učenik objašnjava i uspoređuje pojavu i značenje voda na kopnu i njihova obilježja te navodi primjere iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
9.	BC. 1. 8	Učenik objašnjava utjecaj voda na naseljenost i gospodarski razvoj na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
10.	BC. 1. 9	Učenik analizira utjecaj čovjeka na tlo, živi svijet i bioraznolikost na primjerima iz Hrvatske i svijeta koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
11.	C. 1. 2	Učenik analizira uzroke i posljedice ugrožavanja i onečišćenja okoliša od lokalne do globalne razine te opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
12.	C. 1. 3	Učenik se odgovorno odnosi prema okolišu i istražuje stanje okoliša u svom okruženju.

GEOGRAFIJA 2. RAZRED¹

PROSTORNI IDENTITET

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
AB. 2. 1	Učenik analizira utjecaj globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama.	<ul style="list-style-type: none"> - analizira utjecaj prometa i trgovine na proces globalizacije - objašnjava utjecaj globalizacije na pojedine djelatnosti (trgovina, turizam, promet, poljoprivreda, industrija) i ekonomiju znanja - analizira ulogu multinacionalnih kompanija u svjetskom gospodarstvu - analizira ulogu ekonomskih integracija i međunarodnih organizacija u svijetu (EU, NAFTA, MERCOSUR, CEFTA, OPEC, UN, WTO) 	Opisuje utjecaj globalizacije na pojedine djelatnosti (trgovina, turizam, promet, poljoprivreda, industrija) i ekonomije temeljene na znanju.	Objašnjava ulogu multinacionalnih kompanija, ekonomskih integracija i međunarodnih organizacija u svjetskom gospodarstvu te utjecaj prometa i trgovine na proces globalizacije.	Analizira ulogu multinacionalnih kompanija, ekonomskih integracija i međunarodnih organizacija u svjetskom gospodarstvu i utjecaj globalizacije na pojedine djelatnosti (trgovina, turizam, promet, poljoprivreda, industrija) i ekonomiju znanja.	Analizira utjecaj globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama te donosi zaključke o pozitivnim i negativnim učincima globalizacije.
Ostvaruju se očekivanja međupredmetnih tema Poduzetništvo (4. ciklus, A. 4. 2) te Građanski odgoj i obrazovanje (A. 4. 2; C. 4. 1 i C. 4. 3). Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetima Povijest i Etika .						

PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
B. 2. 1	Učenik analizira razmještaj i kretanje broja stanovnika, pokazatelje prirodnoga i prostornog kretanja stanovništva te demografske strukture i procese na lokalnoj, nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.	<ul style="list-style-type: none"> - analizira razmještaj i kretanje broja stanovnika te gustoću naseljenosti - analizira natalitet, mortalitet, infantilni mortalitet, fertilitet, vitalitet, prirodnu promjenu, koeficijent maskuliniteta i feminiteta - uspoređuje demografski razvoj država različitoga stupnja gospodarske razvijenosti* - analizira prostorno kretanje stanovništva (migracije prema uzroku, dometu i trajanju) - uspoređuje prostore s različitim trendovima općega kretanja stanovništva - analizira demografske strukture (biološka, obrazovna, gospodarska, nacionalna, vjerska, jezična) 	Opisuje s pomoću grafičkih prikaza razmještaj i kretanje broja stanovnika, gustoću naseljenosti, odrednice prirodnoga kretanja stanovništva, migracije prema uzroku, dometu i trajanju te demografske strukture.	Objašnjava razmještaj i kretanje broja stanovnika te gustoću naseljenosti, odrednice prirodnoga kretanja stanovništva, vrste migracija prema uzroku, dometu i trajanju te demografske strukture.	Analizira razmještaj i kretanje broja stanovnika, gustoću naseljenosti, odrednice prirodnoga i prostornog kretanja stanovništva i demografske strukture.	Analizira i uspoređuje demografski razvoj država različitoga stupnja gospodarske razvijenosti i prostore s različitim trendovima općega kretanja stanovništva na svim prostornim razinama.
<p>*Učenik uspoređuje demografski razvoj država različitoga stupnja gospodarske razvijenosti (po jedan primjer visoko razvijene, srednje razvijene i slabije razvijene države), koristeći podatke o stopama rodnosti, stopama smrtnosti, prirodnoj promjeni i ukupnoj promjeni broja stanovnika. Primjer visoko razvijene i srednje razvijene države može biti iz Europe, a slabije razvijene države iz Afrike (npr. Niger). Demografski razvoj uspoređuje s teorijom demografske tranzicije. Važno je uočiti odstupanje slabije razvijениh država Afrike od teorije demografske tranzicije. Učenik razvija odgovornost uvažavanja različitosti te poštivanja, razumijevanja i suradnje među svim ljudima, bez obzira na dobne, spolne, obrazovne, gospodarske, nacionalne, vjerske i jezične razlike.</p> <p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje (A. 4. 5).</p>						

<p>B. 2. 2</p>	<p>Učenik analizira uzroke i posljedice suvremenih demografskih procesa na lokalnoj, nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.**</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uspoređuje i analizira očekivano trajanje života u različitim dijelovima svijeta - analizira tipove i mjere populacijskih politika (eugenička, redistributivna, restriktivna i ekspanzivna) i kritički ih prosuđuje - analizira utjecaj pojedinih demografskih struktura i procesa na gospodarski i prostorni razvoj - analizira uzroke i posljedice suvremenih migracija radne snage* 	<p>Navodi i opisuje tipove populacijskih politika, primjere očekivanoga trajanja života u različitim dijelovima svijeta te navodi uzroke i posljedice suvremenih migracija radne snage.</p>	<p>Objašnjava tipove populacijskih politika, uzroke i posljedice suvremenih demografskih procesa u Hrvatskoj i svijetu te na primjerima objašnjava očekivano trajanje života u različitim dijelovima svijeta.</p>	<p>Analizira i uspoređuje očekivano trajanje života u različitim dijelovima svijeta, analizira tipove i mjere populacijskih politika te utjecaj pojedinih demografskih struktura i procesa na gospodarski i prostorni razvoj.</p>	<p>Kritički prosuđuje tipove i mjere populacijskih politika i povezanost demografskog i gospodarskog razvoja te samostalno predlaže rješenja.</p>
<p>*Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje (C. 4. 1). ** Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. C. 2).</p>						
<p>B. 2. 3</p>	<p>Učenik analizira i uspoređuje morfološku i funkcionalnu strukturu naselja te uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - navodi različite kriterije za određivanje gradskih naselja i prosuđuje njihovu primjenu - analizira funkcionalnu i morfološku strukturu naselja - uspoređuje funkcije naselja u kojemu živi s ostalim naseljima u zavičaju 	<p>Navodi različite kriterije za određivanje gradskih naselja i navodi obilježja funkcionalne i morfološke strukture naselja.</p>	<p>Prosuduje primjenu različitih kriterija za određivanje gradskih naselja, opisuje funkcionalnu i morfološku strukturu naselja u Hrvatskoj.</p>	<p>Analizira funkcionalnu i morfološku strukturu naselja te uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.</p>	<p>Analizira i uspoređuje funkcije naselja u kojemu živi u odnosu na ostala naselja u zavičaju.</p>
<p>B. 2. 4</p>	<p>Učenik istražuje nodalno-funkcionalnu organizaciju Hrvatske.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uspoređuje hijerarhijsku strukturu naselja (subregionalne, regionalne, makroregionalne i mikroregionalne centre u Hrvatskoj) - analizira funkcionalnu strukturu naselja u kojemu živi (funkcija rada, centralne funkcije) - istražuje nodalno- 	<p>Navodi hijerarhijsku strukturu naselja u Hrvatskoj, opisuje funkcionalnu strukturu naselja i istražuje nodalno-funkcionalnu organizaciju prostora u kojemu živi.</p>	<p>Objašnjava hijerarhijsku i funkcionalnu strukturu naselja u prostoru u kojemu živi.</p>	<p>Uspoređuje hijerarhijsku strukturu naselja u Hrvatskoj, analizira funkcionalnu strukturu naselja u kojemu živi.</p>	<p>Analizira prikupljene podatke dobivene istraživanjem i donosi zaključke o nodalno-funkcionalnoj organizaciji prostora u kojemu živi.</p>

		funkcionalnu organizaciju prostora u kojemu živi				
B. 2. 5	Učenik analizira razvoj urbanih naselja, promjenu njihove prostorne i socioekonomske strukture.	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje etape urbanizacije - analizira i uspoređuje razvoj urbanih naselja, njihovu prostornu i socioekonomsku strukturu - analizira promjenu funkcionalne i morfološke strukture naselja* - uspoređuje obilježja osnovnih kulturno-genetskih tipova gradova 	Opisuje etape urbanizacije i razlikuje osnovne kulturno-genetske tipove gradova.	Opisuje razvoj urbanih naselja, njihovu prostornu i socioekonomsku strukturu i obilježja osnovnih kulturno-genetskih tipova gradova.	Uspoređuje obilježja osnovnih kulturno-genetskih tipova gradova, analizira prostornu i socioekonomsku strukturu gradova Hrvatske.	Analizira promjenu funkcionalne i morfološke strukture urbanih naselja na primjerima iz zavičaja.
<p>*Grad Solin primjer je funkcionalne transformacije naselja od antike do danas pa može biti tema istraživanja njegovih uspona i padova u prostoru i vremenu. Od velikoga gradskog središta i sjedišta antičke provincije, naselje je u srednjem vijeku izgubilo funkcije koje je u međuvremenu preuzeo Split, a donekle i Klis. Učenici mogu na primjeru Solina istraživati promjene granice katastarskih općina Solina i Klisa, koje danas na nekim dijelovima prolaze samim središtem Solina što izaziva upravne prijepore i probleme. Snažna prostorna i gospodarska preobrazba Solina događa se sredinom XX. stoljeća kada postaje izrazito industrijsko područje. Predmet istraživanja svakako trebaju biti pretpostavke toga razvoja zasnovane na prirodnim i demografskim resursima. Također treba istražiti posljedice industrijalizacije na okoliš, prostorne promjene i odnos prema kulturno-povijesnoj baštini. U tom razdoblju Solin je bio prigradsko naselje u sastavu tadašnje Općine Split pa se mogu analizirati posljedice takve upravno-političke podjele. Istraživanje uzroka funkcionalne transformacije grada, koja je počela uspostavom samostalne hrvatske države, trebalo bi dati odgovor o današnjem izgledu i funkcijama Solina. Učenici će to potkrijepiti primjerima odnosa prema okolišu, demografskim pokazateljima, infrastrukturnim promjenama te upravnim i gospodarskim procesima. Teme istraživanja mogu biti gospodarski potencijali temeljeni na održivom razvoju (antička Salona, vjerski turizam, vodni resursi rijeke Jadro, očuvanost prirodno-geografskog krajolika na prostoru naselja Blaca). Rezultati istraživanja vezani uz funkcionalnu transformaciju Solina mogu se usporediti sa sličnim primjerima iz RH. Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. C. 3).</p>						
B. 2. 6	Učenik istražuje i analizira promjenu čimbenika lokacije gospodarskih djelatnosti.	<ul style="list-style-type: none"> - analizira prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti na različitim primjerima iz Hrvatske i svijeta - analizira promjenu važnosti pojedinih čimbenika lokacije - analizira i istražuje održivi razvoj prostora u kojemu živi s obzirom na lokaciju 	Istražuje i opisuje prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti na različitim primjerima iz zavičaja.	Objašnjava prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti i promjenu njihove važnosti na primjerima iz Hrvatske i svijeta.	Analizira prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti i promjenu njihove važnosti.	Istražuje i analizira održivi razvoj prostora u kojemu živi s obzirom na lokaciju gospodarskih djelatnosti.

		gospodarskih djelatnosti*				
*Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. C. 4).						
B. 2. 7	Učenik analizira i uspoređuje različite pokazatelje razvijenosti na svim prostornim razinama.	<ul style="list-style-type: none"> - analizira strukturu gospodarstva u zavičaju, Hrvatskoj, Europi i svijetu (prema udjelu zaposlenih i dohotku prema sektorima djelatnosti) - uspoređuje važnost pojedinih sektora djelatnosti - navodi, analizira i kritički raspravlja o gospodarskim i socioekonomskim pokazateljima razvijenosti 	Opisuje strukturu gospodarstva u zavičaju, Hrvatskoj, Europi i svijetu, navodi gospodarske i socioekonomske pokazatelje razvijenosti.	Objašnjava strukturu gospodarstva u zavičaju, Hrvatskoj, Europi i svijetu, opisuje gospodarske i socioekonomske pokazatelje razvijenosti te uspoređuje važnost pojedinih sektora djelatnosti.	Analizira i uspoređuje gospodarske i socioekonomske pokazatelje razvijenosti na primjerima odabranih država.	Kritički raspravlja o gospodarskim i socioekonomskim pokazateljima razvijenosti na različitim prostornim razinama.
<p>*Učenik analizira pojedine pokazatelje razvijenosti. Uspoređuje udio zaposlenih u četiri sektora djelatnosti s udjelom sektora u ukupnom BDP-u. Pritom treba voditi računa da statistika prati tri sektora djelatnosti: primarni (poljoprivreda i gospodarenje sirovinama), sekundarni (proizvodni) i tercijarni (uslužni), a u tercijarni se pribraja i kvartarni sektor (istraživanje i ekonomije temeljene na znanju).</p> <p>Učenik analizira vrijednosti bruto nacionalnoga proizvoda po državama, definirajući BNP kao ukupnu tržišnu vrijednost finalnih dobara i usluga proizvedenih u nekoj zemlji tijekom godine, koje proizvode domaći čimbenici bez obzira na to nalaze li se u zemlji ili inozemstvu. Razlikuje pojmove bruto nacionalni proizvod (BNP) i bruto domaći proizvod (BDP), pri čemu BDP definira kao ukupnu tržišnu vrijednost finalnih dobara i usluga proizvedenih u nekoj zemlji tijekom godine, bez obzira na to tko posjeduje kapital i rad koji se koristi u proizvodnji tih dobara.</p> <p>Učenik analizira odabrane pokazatelje gospodarske razvijenosti koristeći se dostupnim podacima Svjetske banke. Indeksi svjetskoga razvoja obuhvaćaju više od 800 indikatora podijeljenih u 20 kategorija. Kao posebno bitna kategorija izdvaja se HDI (human development index ili indeks ljudskoga razvoja) koji je agregirani indeks nastao zbrajanjem očekivanoga trajanja života prilikom rođenja, prosječnoga broja godina obrazovanja (osoba u dobi od 25 godina), očekivanoga trajanja školovanja (za djecu koja ulaze u sustav obrazovanja) te BNP-a po stanovniku (prema paritetu kupovne moći).</p>						
BC. 2. 8	Učenik analizira strukturu, rezerve i prostorni raspored energetske izvora i mineralnih sirovina, prepoznaje važnost sirovina i energije za gospodarski razvoj.	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje i objašnjava važnost resursa i sirovina - uz pomoć geografske karte analizira prostorni raspored neobnovljivih i obnovljivih izvora energije - argumentirano raspravlja o važnosti i obvezi korištenja 	Razlikuje energetske izvore i mineralne sirovine, s pomoću geografske karte opisuje strukturu, rezerve i prostorni raspored energetske izvora i mineralnih	Objašnjava važnost energetske izvora i sirovina, strukturu, rezerve i prostorni raspored, energetske potencijale, proizvodnju i potrošnju električne energije u zavičaju i	Analizira prostorni raspored obnovljivih i neobnovljivih izvora energije, uspoređuje proizvodnju i potrošnju električne energije u Hrvatskoj s odabranim primjerima u Europi i	Analizira korištenje energije na lokalnoj razini te kritički raspravlja o važnosti i obvezi korištenja obnovljivih izvora energije.

		<p>obnovljivih izvora energije te zauzima stav o njihovom korištenju*</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizira energetske potencijale, proizvodnju i potrošnju električne energije u zavičaju i Hrvatskoj - uspoređuje proizvodnju i potrošnju energije u Hrvatskoj s odabranim državama u Europi i svijetu 	sirovina u svijetu i Hrvatskoj.	Hrvatskoj.	svijetu.	
* Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. A. 4).						
B. 2. 9	<p>Učenik analizira razvoj, obilježja, prostorni raspored i značenje industrije.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava pojavu industrijalizacije, deindustrijalizacije i reindustrijalizacije na primjerima - razlikuje stare i nove industrije - opisuje stare i nove industrijske prostore i pokazuje ih na geografskoj karti - analizira obilježja i navodi primjere industrija visokih tehnologija u svijetu i Hrvatskoj - uspoređuje prostorni raspored tehnoloških parkova i tehnopolisa u svijetu - analizira značenje industrije za gospodarski razvoj, uspoređujući podatke o industrijskoj proizvodnji, broju zaposlenih u industriji i udjelu u BDP-u na primjeru Hrvatske 	<p>Opisuje pojavu industrijalizacije, deindustrijalizacije i reindustrijalizacije na primjerima.</p>	<p>Objašnjava pojavu industrijalizacije, deindustrijalizacije i reindustrijalizacije, razlikuje stare i nove industrije, opisuje stare i nove industrijske prostore, navodi obilježja tehnoloških parkova te primjere pokazuje na geografskoj karti.</p>	<p>Analizira obilježja industrija visokih tehnologija i uspoređuje prostorni raspored tehnoloških parkova i tehnopolisa u svijetu.</p>	<p>Analizira značenje industrije za gospodarski razvoj uspoređujući podatke o industrijskoj proizvodnji, broju zaposlenih u industriji i udjelu u BDP-u na primjeru Hrvatske i odabranih država.</p>

		i odabranih država				
Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Povijest .						

ODRŽIVOST						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI				
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA	
C. 2.1	Učenik opisuje različite načine korištenja i zbrinjavanja otpada te u njima aktivno sudjeluje.	- objašnjava važnost ponovnoga korištenja, smanjivanja, recikliranja i promjena načina korištenja otpada - analizira probleme gospodarenja otpadom u zavičaju, Hrvatskoj i svijetu** - samostalno i u skupini planira, organizira i provodi akciju zbrinjavanja otpada u školi i/ili zavičaju***	Opisuje važnost ponovnoga korištenja, smanjivanja, recikliranja i promjena načina korištenja otpada te navodi probleme gospodarenja otpadom u Hrvatskoj.	Objašnjava važnost ponovnoga korištenja, smanjivanja, recikliranja i promjena načina korištenja otpada, opisuje probleme gospodarenja otpadom u zavičaju, Hrvatskoj i svijetu.	Analizira probleme gospodarenja otpadom u zavičaju, Hrvatskoj i svijetu, prikuplja podatke o stanju okoliša u svome zavičaju.	Analizira podatke o gospodarenju otpadom u zavičaju, prezentira zaključke i aktivno sudjeluje u akciji zbrinjavanja otpada u školi i/ili zavičaju.
Ostvaruju se očekivanja međupredmetne teme Održivi razvoj (*IV. C. 1; **IV. C. 2; ***IV. B. 1).						

<p>c. 2. 2</p>	<p>Učenik primjenjuje geografska znanja i vještine u rješavanju pitanja iz svakodnevnoga života vezanih uz prostorno planiranje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - navodi osnovnu funkciju zemljišne knjige (gruntnovnice) i katastra te razlikuje katastarsku općinu od katastarske čestice - navodi ciljeve i načela prostornoga uređenja Hrvatske u skladu s važećim zakonskim odredbama - na odabranim primjerima opisuje proceduru provedbe zahvata u prostoru, primjenjujući geografska znanja i vještine - služi se informacijskim sustavom prostornoga uređenja (ISPU) -služi se preglednikom katastarskih podataka za pronalazak katastarskih čestica na katastarskom planu -upotrebljava aplikaciju za pregled zemljišnih knjiga 	<p>Navodi ciljeve i načela prostornog uređenja Hrvatske, navodi osnovnu funkciju zemljišne knjige (gruntnovnice) i katastra te sudjeluje u istraživačkom radu.</p>	<p>Razlikuje zemljišnu knjigu (gruntnovnicu) od katastra, razlikuje katastarsku općinu od katastarske čestice te opisuje proceduru provedbe zahvata u prostoru u skladu s važećim zakonskim odredbama.</p>	<p>Služi se informacijskim sustavom prostornoga uređenja kako bi detektirao probleme vezane uz prostorno planiranje i uređenje u zavičaju.</p>	<p>Služi se informacijskim sustavom prostornoga uređenja, preglednikom katastarskih podataka te aplikacijom za pregled zemljišnih knjiga za rješavanje projektnoga zadatka u sklopu istraživačkoga rada.</p>
<p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Poduzetništvo (B. 1. 2). *Ciljevi istraživanja su: uz pomoć preglednika katastarskih podataka pronaći katastarsku česticu na prostoru zavičaja, pogodnu za gradnju zamišljenoga objekta; istražiti kome katastarska čestica pripada te može li se kupiti i nad njom ostvariti vlasništvo; istražiti što je sve potrebno učiniti da bi se ostvarilo pravo gradnje zamišljenog objekta u skladu s važećim zakonskim odredbama.</p>						

¹U ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, i kada to izrijekom nije navedeno u pojedinom ishodu, učenik se koristi IKT-om, geografskim grafičkim metodama te geografskom kartom za sadržaje koji se mogu pokazati na njoj.

Ostvaruju se očekivanja međupredmetne teme **Uporaba IKT-a** (A. 4. 1; C. 4. 1; C. 4..3; D. 4. 2 i D. 4. 3).

Učenik će tijekom godine provesti terensko istraživanje i pripremiti istraživački rad. Odabrana tema treba biti na lokalnoj razini i vezana uz neki od sadržaja koji se obrađuju tijekom godine.

Istraživački terenski rad temelji se na podacima prikupljenima intervjuom ili anketom, mjerenjima ili brojanjem (npr. brojanje prometa), izradi jednostavne karte sa svim njezinim elementima (mjerilo, pravac sjevera, tumač, okvir). Učenici mogu pristupiti prikupljanju podataka u timu, ali svaki od njih samostalno obrađuje podatke, analizira ih te predaje svoj istraživački rad koji se ocjenjuje.

Primjeri tema:

- popis stanovništva u ulici/zgradi
- prirodno kretanje stanovništva u odabranome mjestu
- prostorno kretanje stanovnika odabrane ulice
- faze urbanizacije na primjeru odabranoga grada
- funkcionalna struktura odabranoga grada
- potrošnja energije u odabranoj ulici, zgradi ili kućanstvu
- sudjelovanje u akciji sakupljanja otpada

PRIJEDLOG REDOSLIJEDA ČITANJA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA - 2. RAZRED (NASTAVNI PLAN 70+70+70+70 SATI)

R.B.	ŠIFRA ISHODA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD
1.	B. 2. 1	Učenik analizira razmjestaj i kretanje broja stanovnika, pokazatelje prirodnoga i prostornog kretanja stanovništva te demografske strukture i procese na lokalnoj, nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.
2.	B. 2. 2	Učenik analizira uzroke i posljedice suvremenih demografskih procesa na lokalnoj, nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.
3.	B. 2. 3	Učenik analizira i uspoređuje morfološku i funkcionalnu strukturu naselja te uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.
4.	B. 2. 4	Učenik istražuje nodalno-funkcionalnu organizaciju Hrvatske.
5.	B. 2. 5	Učenik analizira razvoj urbanih naselja, promjenu njihove prostorne i socioekonomske strukture.
6.	B. 2. 6	Učenik istražuje i analizira promjenu čimbenika lokacije gospodarskih djelatnosti.
7.	B. 2. 7	Učenik analizira i uspoređuje različite pokazatelje razvijenosti na svim prostornim razinama.
8.	BC. 2. 8	Učenik analizira strukturu, rezerve i prostorni raspored energetske izvora i mineralnih sirovina, prepoznaje važnost sirovina i energije za gospodarski razvoj.
9.	B. 2. 9	Učenik analizira razvoj, obilježja, prostorni raspored i značenje industrije.
10.	AB. 2. 1	Učenik analizira utjecaj globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama.
11.	C. 2. 1	Učenik opisuje različite načine korištenja i zbrinjavanja otpada te u njima aktivno sudjeluje.
12.	C. 2. 2	Učenik primjenjuje geografska znanja i vještine u rješavanju pitanja iz svakodnevnoga života vezanih uz prostorno planiranje.

GEOGRAFIJA 3. RAZRED ¹						
PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI				
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA	
B. 3. 1	Učenik analizira promjene klime te argumentirano objašnjava utjecaj čovjeka na globalno zatopljenje.	<ul style="list-style-type: none"> - navodi dokaze o promjeni klime tijekom geološke prošlosti i u instrumentalno doba - objašnjava efekt staklenika - analizira podatke o glavnim stakleničkim plinovima u atmosferi i globalnoj temperaturi - objašnjava utjecaj čovjeka na emisiju stakleničkih plinova - objašnjava promjenu klime kao prirodni i antropogeno uvjetovani proces 	Navodi dokaze o klimatskim promjenama u prošlosti, nabraja glavne stakleničke plinove i opisuje efekt staklenika.	Opisuje primjere promjena klime tijekom geološke prošlosti i u instrumentalno doba te objašnjava efekt staklenika.	Navodi primjere mogućega utjecaja čovjeka na emisiju stakleničkih plinova i globalno zatopljenje.	Analizira relevantne podatke o glavnim stakleničkim plinovima u atmosferi i globalnoj temperaturi, crta grafički prikaz efekta staklenika te argumentirano raspravlja o utjecaju čovjeka na globalno zatopljenje.
Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (V. B. 1).						
B. 3. 2	Učenik analizira posljedice globalnoga zatopljenja te aktivnosti međunarodne zajednice u rješavanju toga problema.	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava utjecaj klimatskih promjena na život na Zemlji - objašnjava aktualne prirodno-geografske promjene do kojih dolazi zbog globalnoga zatopljenja** - objašnjava moguće posljedice globalnoga zatopljenja, negativne (npr. invazivne vrste, klimatske migracije stanovništva, sukobi) i pozitivne (npr. nove poljoprivredne i turističke mogućnosti) - navodi primjere međunarodne aktivnosti usmjerene smanjenju čovjekova utjecaja na klimatske promjene - uspoređuje i obrazlaže različite stavove država i organizacija u svijetu oko smanjenja emisije 	Navodi aktualne primjere prirodnih promjena prouzročenih globalnim zatopljenjem te opisuje njihove posljedice.	Objašnjava aktualne prirodno-geografske promjene prouzročene globalnim zatopljenjem i navodi primjere međunarodne aktivnosti usmjerene smanjenju čovjekova utjecaja na klimatske promjene.	Objašnjava moguće negativne i pozitivne učinke globalnoga zatopljenja.	Analizira posljedice globalnoga zatopljenja te uspoređuje i obrazlaže različite stavove država i organizacija u svijetu oko smanjenja emisije stakleničkih plinova.

		stakleničkih plinova				
	<p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (V. A. 3). **Prirodno-geografske promjene do kojih dolazi zbog globalnoga zatopljenja obučavaju one u kriosferi (smanjenje ledenih pokrova i kapa, povlačenje ledenjaka, smanjenje opsega i debljine leda u moru, taljenje permafrosta), hionosferi (smanjenje udjela snijega i trajanja snježnog pokrova, povišenje snježne granice), hidrosferi (eustatski porast razine mora) i atmosferi (učestaliji i izraženiji vremenski ekstremi).</p>					
B. 3. 3	<p>Učenik objašnjava postanak morskoga dna, glavnih reljefnih oblika u podmorju te opisuje utjecaj tektonike, vulkanizma i živoga svijeta na oblikovanje otoka i obala.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava postanak i starost morskoga dna i paleomagnetizam kao dokaz - razlikuje osnovna obilježja aktivnoga i pasivnog kontinenteskoga ruba, oceanskih bazena, dubokomorskih jaraka i oceanskih hrptova* - razlikuje tipove otoka** - opisuje uvjete za rast koralja i postanak koraljnih grebena i koraljnih otoka - obrazlaže nastanak i posljedice tsunamija 	<p>Opisuje morsko dno, razlikuje tipove otoka, pokazuje primjere na geografskoj karti te opisuje tsunami i njegove posljedice.</p>	<p>Opisuje postanak morskoga dna, osnovna obilježja dijelova kontinenteskoga ruba i ostalih glavnih oblika reljefa podmorja, uvjete za rast koralja i postanak koraljnih grebena i koraljnih otoka.</p>	<p>Objašnjava postanak morskoga dna, uspoređuje obilježja aktivnoga i pasivnog kontinenteskoga ruba s pripadajućim priobaljem i razlikuje vulkanske otoke.</p>	<p>Objašnjava postanak i starost morskoga dna i paleomagnetizam kao dokaz, obrazlaže postanak atola, obrazlaže uzroke potresa i vulkanizma u Pacifičkom vatrenom prstenu uz razlikovanje tipova granica litosfernih ploča te obrazlaže nastanak tsunamija.</p>
	<p>*Dijelovi kontinenteskoga ruba su kontinentiski pličak, kontinentaska strmina i kontinentesko podnožje. **Učenik će razlikovati tipove i podtipove kontinenteskoga i oceanskoga otoka te pokazati primjere na geografskoj karti. Kontinenteski otoci su otoci na kontinenteskom pličaku (npr. Sicilija, Velika Britanija, Irska, Kalimantan), mikrokontinenteski otoci (nastali odcjepljenjem dijelova kontinenteske kore, npr. Madagaskar, Novozelandski otoci) i prudni otoci (npr. barijerni otoci nastali akumulacijom pijeska uz morsku obalu ili otoci u deltama, a ovamo pripadaju i riječni otoci). Oceanski otoci su vulkanski i koraljni (tektonske oceanske ne treba ovdje izdvajati s obzirom na njihovu iznimno rijetku pojavu). Vulkanski se otoci dalje dijele na lučne vulkanske otoke (povezane sa subdukcijom, npr. Aleuti), vulkanske otoke na riftu (povezani sa spreadingom, npr. Island) i vulkanske otoke iznad vruće točke (npr. Havajski otoci).</p>					
B. 3. 4	<p>Učenik analizira obilježja, raspored i mogućnosti održive valorizacije subekumenskih prostora u svijetu i Hrvatskoj s pomoću geografske karte i IKT-a.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - analizira geografsku raspodjelu ekstremnih subekumenskih okoliša u svijetu i pokazuje ih na geografskoj karti - obrazlaže nastanak najvećih svjetskih vrućih i hladnih pustinja (<i>BWh</i> i <i>BWk</i>) - objašnjava geografsku rasprostranjenost i uzroke slabe naseljenosti tropskih kišnih šuma - objašnjava geografsku rasprostranjenost tajgi 	<p>Navodi ekstremne subekumenske okoliše u svijetu, pokazuje ih na geografskoj karti, objašnjava glavne razloge njihove slabe naseljenosti te navodi primjer subekumenskoga prostora u Hrvatskoj.</p>	<p>Obrazlaže razloge slabe naseljenosti, opisuje tradicionalni način života i gospodarske djelatnosti te navodi primjere suvremene valorizacije ekstremnih subekumenskih okoliša.</p>	<p>Objašnjava uzroke geografske raspodjele, tradicionalni način života i djelatnosti u pojedinim ekstremnim okolišima te analizira njihovu suvremenu valorizaciju.</p>	<p>Analizira pojavu i geografsku rasprostranjenost subekumenskih prostora u svijetu i Hrvatskoj te mogućnosti i ograničenja njihove buduće valorizacije s aspekta očuvanja okoliša.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava uzroke nastanka subpolarnih i polarnih pustoši - objašnjava uzroke slabe naseljenosti visokogorskih krajeva - objašnjava tradicionalni način života i glavne gospodarske djelatnosti u ekstremnim subekumenskim okolišima - analizira suvremenu valorizaciju ekstremnih subekumenskih okoliša te mogućnosti i ograničenja njihove buduće valorizacije s aspekta očuvanja okoliša - analizira geografsku raspodjelu subekumenskih područja u Hrvatskoj te njihovu valorizaciju uz očuvanje okoliša 				
Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (V. A. 2).						
B. 3. 5	<p>Učenik istražuje suvremene promjene u gradskim naseljima i njihovoj okolini te uspoređuje promjene u gradovima u Hrvatskoj i svijetu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - istražuje suvremene promjene u gradskim naseljima i njihovoj okolini u zavičajju i Hrvatskoj uz pomoć dostupne literature i terenskoga rada - analizira i uspoređuje socioekonomske polarizacije u gradovima i gradskim četvrtima* - uspoređuje na odabranim primjerima funkcije i probleme (komunalne i infrastrukturne) megagradova i supergradova 	Opisuje suvremene promjene u gradskim naseljima i njihovoj okolini u zavičajju i Hrvatskoj na temelju istraživanja, dostupne literature i terenskoga rada.	Razlikuje i navodi primjere supergradova i megagradova, pokazuje ih na geografskoj karti te objašnjava njihovu ulogu na nacionalnoj i globalnoj razini.	Analizira probleme u megagradovima, utjecaj onečišćenja na zdravlje te kritički prosuđuje o posljedicama nagle urbanizacije.**	Analizira podatke prikupljene istraživanjem i iznosi zaključke o socioekonomskoj polarizaciji proučavanoga primjera grada.
<p>*Učenik će s pomoću podataka, planova gradova ili tematskih karata analizirati socioekonomsku strukturu (ekonomska struktura, starost stanovništva) gradskih četvrti odabranoga grada.</p> <p>**Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (V. B. 1).</p>						

<p>AB. 3. 6</p>	<p>Učenik istražuje demografsku sliku Hrvatske, obrazlaže demografsku (ne)održivost te argumentirano iznosi vlastite prijedloge mjera populacijske politike.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava provedbu, sadržaj i značenje popisa stanovništva - uspoređuje promjenu broja stanovnika RH i upravno-teritorijalnih jedinica po popisnim godinama - izrađuje i analizira tematsku kartu gustoće naseljenosti RH po županijama, izdvaja područja različite naseljenosti te obrazlaže najvažnije razloge neravnomjerne naseljenosti - objašnjava utjecaj migracija na promjenu broja stanovnika RH - objašnjava specifičnosti demografske tranzicije Hrvatske i posljedice za demografsku održivost - analizira promjenu biološke strukture te objašnjava posljedice senilizacije na održivost - objašnjava problematiku polarizacije naseljenosti - kritički vrednuje mjere populacijske politike i predlaže mjere demografske obnove 	<p>Objašnjava osnovne demografske pokazatelje te provedbu, sadržaj i značenje popisa stanovništva.</p>	<p>Prikuplja odgovarajuće demografske podatke koristeći se digitalnim bazama podataka te ih samostalno interpretira.</p>	<p>Izrađuje grafičke prikaze na temelju prikupljenih statističkih podataka o stanovništvu te ih samostalno prezentira.</p>	<p>Istražuje demografsku sliku Hrvatske, obrazlaže njezinu demografsku održivost i mjere populacijske politike te argumentirano iznosi vlastite prijedloge mjera za ublažavanje negativnih demografskih trendova.</p>
<p>Ostvaruju se očekivanja međupredmetnih tema Održivi razvoj (V. C. 2) te Građanski odgoj i obrazovanje (A. 5. 1 i B. 5. 2).</p>						

ODRŽIVOST						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI				
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA	
BC. 3.1 Učenik analizira održivo upravljanje resursima mora i podmorja s primjerima iz svijeta i Hrvatske.	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje iskorištavanje i mogućnosti iskorištavanja mora i podmorja kao izvora energije i hrane - opisuje zakonsku regulativu u iskorištavanju mora i podmorja s primjerima iz svijeta i Hrvatske - objašnjava ekonomsku ulogu kontinentskog plićaka - analizira važnost <i>off-shore</i> vađenja rudnoga bogatstva te opisuje glavna ograničenja i opasnosti - analizira važnost i održivost morskoga ribarstva i marikulture - opisuje obilježja i posljedice El Niña - objašnjava ekološku ulogu i vrijednost koraljnih grebena i mangrova, njihovu ugroženost i potrebu zaštite - objašnjava potrebu i mogućnosti zakonske zaštite dijelova mora i podmorja na primjeru Hrvatske 	Opisuje ekonomsku ulogu kontinentskoga plićaka i važnost morskoga ribarstva i marikulture.	Opisuje značajke <i>off-shore</i> vađenja rudnoga bogatstva, objašnjava važnost iskorištavanja mora i podmorja te mogućnosti njihove zakonske zaštite.	Objašnjava ograničenja i opasnosti iskorištavanja mora i podmorja te obrazlaže potrebu održivoga upravljanja koraljnim grebenima i mangrovima.	Analizira suvremenu i buduću važnost <i>off-shore</i> vađenja rudnoga bogatstva te važnost i održivost morskoga ribarstva i marikulture, opisuje El Niño i njegove posljedice.	
						Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (V. B. 1).
BC. 3.2	Učenik analizira grad kao organizirani sustav, istražuje uzroke temperaturnih razlika u gradu te predlaže načine i mjere održivoga razvoja gradova.	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje elemente gradskoga sustava (prometni sustav, zbrinjavanje otpada, energetski sustav, namjena površina) - istražuje uzroke i posljedice postojanja gradske mikroklimе * - razlikuje obilježja pametnoga, uključivoga i održivoga grada ** 	Opisuje elemente gradskih sustava i razlikuje obilježja pametnoga, uključivoga i održivoga grada te provodi istraživanje o mikroklimatskim	Objašnjava probleme gradskih sustava kroz gubitak energije, promet, otpad i prenaseljenost te identificira elemente održivoga grada.	Na temelju postojeće planske dokumentacije argumentirano prosuđuje o gradskim projektima te debatira o rješenjima u skladu s konceptom održivoga razvoja grada.	Istražuje uzroke temperaturnih razlika u odabranome naselju te predlaže načine poboljšanja kvalitete života u njemu.

		- identificira elemente održivoga grada (okolišna, gospodarska i demografska održivost) na primjeru grada u zavičaju	obilježjima odabranoga naselja.			
<p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (V. C. 2).</p> <p>*Učenik treba istražiti mikroklimu ili toplinski otok odabranoga naselja ili grada Zagreba koristeći se podacima DHMZ-a i/ili škola uključenih u GLOBE program. Kako bi odredili postojanje toplinskoga otoka grada, treba izabrati najmanje dvije lokacije na kojima će se mjeriti temperatura. Jedna lokacija treba biti na izgrađenom prostoru, a druga u ruralnoj okolici grada. Mjerenja treba vršiti u isto vrijeme tijekom nekoliko dana na svim lokacijama istodobno te izračunati prosječnu vrijednost temperature na svakoj lokaciji. Preporuča se mjeriti temperaturu u zimskim mjesecima te u popodnevnim satima. S obzirom na dobivene prosječne temperature, treba odrediti razliku između temperature grada i okolice te utjecaj različitih gradskih površina na gradsku mikroklimu. Ako ne postoji mogućnost za određivanje toplinskoga otoka grada, učenik treba istražiti pojavu gradske mikroklimi. Za određivanje gradske mikroklimi treba vršiti mjerenja na različitim lokacijama s obzirom na podlogu (stambene zone, parkirališta, parkovi, ulice...). Mjerenja treba vršiti u isto vrijeme tijekom nekoliko dana na svim lokacijama istodobno te izračunati prosječnu vrijednost temperature na svakoj lokaciji. Preporuča se mjeriti temperaturu u zimskim mjesecima te u popodnevnim satima. S obzirom na dobivene prosječne temperature, treba odrediti razliku između temperature pojedinih dijelova grada prema podlozi te odrediti utjecaj različitih gradskih površina na gradsku mikroklimu.</p> <p>**Učenik razlikuje pojmove pametni grad, održivi grad i uključivi grad. Pametni grad podrazumijeva urbani prostor koji karakterizira održivi ekonomski razvoj i povećanje kvalitete života zbog ulaganja u infrastrukturu, ljudski kapital, društveni kapital te IKT infrastrukturu. Pametni grad podrazumijeva optimizaciju dostupnih i novih izvora kroz razvoj i primjenu novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Pametni grad čini: pametna ekonomija, pametna mobilnost, pametna uprava, pametan okoliš, pametno stanovanje i pametno stanovništvo. Uključivi grad je onaj grad u kojemu proces razvoja uključuje sve skupine stanovništva i organizacija te je problem marginaliziranosti sveden na najmanju moguću mjeru. Uključivi grad pretpostavlja aktivno i odgovorno sudjelovanje svih građana. Održivi grad je onaj grad u kojemu se povećava kvaliteta života, uključujući ekološku, kulturnu, političku, institucionalnu, socijalnu i ekonomsku komponentu bez opterećivanja budućih generacija narušavanjem prirodnih elemenata ili povećanjem financijskih davanja.</p>						
c. 3. 3	Učenik istražuje i analizira pozitivne i negativne učinke megaprojekata na okoliš te njihovu održivost.	- opisuje primjere velikih intervencija u prostoru (megaprojekti) - obrazlaže na primjerima društveno-gospodarske učinke gradnje megaprojekata - analizira utjecaj na okoliš i održivost megaprojekata na primjerima iz Hrvatske i svijeta*	Istražuje i opisuje primjere megaprojekata u svijetu i pokazuje ih na geografskoj karti.	Objašnjava na primjerima društveno-gospodarske učinke gradnje megaprojekata.	Izdvaja i uspoređuje pozitivne i negativne učinke megaprojekata u Hrvatskoj i svijetu.	Istražuje i analizira utjecaj megaprojekata na okoliš i njihovu održivost na primjerima iz Hrvatske i svijeta.
<p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (V. B. 1).</p> <p>*Učenik će istražiti utjecaj po jednoga hidroenergetskog megaprojekta iz Hrvatske (npr. sustav HE na Cetini ili na Dravi) i iz svijeta (npr. HE Tri klanca u Kini), a preporučuju se i drugi primjeri: irigacijski megaprojekti, umjetni otoci, polderi i dr.</p>						

<p>bc. 3. 4</p>	<p>Učenik istražuje uzroke i raspravlja o posljedicama tehnoloških zatajenja na stanovništvo, gospodarstvo i okoliš na primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - analizira industrijske, prometne, nuklearne, energetske i informatičke havarije - istražuje pozitivne i negativne učinke primjene tehnologije na stanovništvo, gospodarstvo i okoliš - pretpostavlja moguće posljedice zatajenja tehnologije za okoliš i prostornu organizaciju 	<p>Istražuje, opisuje i navodi vrste tehnoloških prijetnji te učinke tehnologije na gospodarstvo.</p>	<p>Uspoređuje posljedice tehnoloških prijetnji na primjerima izlijevanja nafte, nuklearnih havarija i kontaminacije vode i tla.</p>	<p>Istražuje i izvodi zaključak o pozitivnom i negativnom utjecaju tehnološkoga napretka na okoliš.</p>	<p>Argumentirano raspravlja o posljedicama tehnoloških prijetnji i zauzima stav o racionalnom i sigurnom korištenju tehnologije.</p>
<p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (V. B. 1). Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Sociologija (A. 1).</p>						
<p>c. 3. 5</p>	<p>Učenik analizira važnost održivoga razvoja na primjerima iz zavičaja i Hrvatske.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava važnost i načine gospodarenja otpadom - opisuje važnost i načine pročišćavanja otpadnih voda - obrazlaže potrebe i opisuje primjere ekoremedijacije (npr. deponija otpada, kamenoloma, rijeka)* - obrazlaže važnost energetske održivosti - objašnjava problematiku zbrinjavanja nuklearnoga otpada na primjeru NE Krško - objašnjava važnost održivoga razvoja turizma s aspekta kapaciteta prirodne osnove** - analizira ekološko stanje u zavičaju s aspekta održivoga razvoja - uspoređuje ekološko stanje u zavičaju s primjerima održivoga razvoja u Hrvatskoj i svijetu 	<p>Objašnjava važnost i načine gospodarenja otpadom te opisuje važnost i načine pročišćavanja otpadnih voda.</p>	<p>Obrazlaže važnost održivoga razvoja i energetske održivosti te objašnjava problematiku zbrinjavanja nuklearnoga otpada na primjeru NE Krško.</p>	<p>Obrazlaže potrebe i opisuje primjere ekoremedijacije te analizira važnost održivoga razvoja turizma s aspekta kapaciteta prirodne osnove.</p>	<p>Analizira ekološko stanje u zavičaju s aspekta održivoga razvoja i uspoređuje ga s primjerima održivoga razvoja u Hrvatskoj i svijetu.</p>
<p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (V. B. 1). *Primjeri ekoremedijacije mogu biti zanimljivi učenicima. Za razumijevanje toga procesa treba sagledati uzroke koji su doveli do onečišćenja i degradacije, pa i devastacije prirodnoga krajolika te mjere i postupke koji se poduzimaju da se u okolišu uspostavi stanje ekološke ravnoteže. Iako u svijetu ima mnogo primjera narušavanja takve ravnoteže, još uvijek je premalo primjera njihove uspješne ekoremedijacije. Jedan od pozitivnih primjera zasigurno je napor koji je uložila kompanija Cemex, trenutni vlasnik kamenoloma i tvornica na graničnom području Solina i Kaštela. Kako bi se učenicima približio koncept ekoremedijacije, mogu na ovome primjeru najprije istraživati prostorni obuhvat kamenoloma, usporediti dio u kojemu se još uvijek eksploatiraju lapor i vapnenac s dijelom u kojemu je iskorišavanje završeno, potom mogu istražiti uzroke koji su doveli do devastacije te opisati stanje u okolišu prije početka sanacije. Učenici trebaju otkriti mjere koje su poduzete (npr. sastav tla kojim se nasipavao napušteni dio kamenoloma, vrsta</p>						

drveća koje je zasađeno na obnovljenoj površini).

**Razvoj turizma temelji se uglavnom na očuvanoj prirodnoj osnovi pa je izuzetno važno voditi računa o kapacitetu koji priroda može izdržati s obzirom na stalna očekivanja rasta broja turista, noćenja i prihoda. Za objašnjavanje ovoga problema može poslužiti nekoliko primjera iz Hrvatske:

- a. planiranja gradnja terena za golf na Srđu iznad Dubrovnika; učenici mogu prikupljati podatke o potrebnoj infrastrukturi za golf, izvorima vode na širem prostoru i krškom reljefu
- b. prostor NP-a Kornati u kojem se, osim problema ograničenosti kapaciteta za plovidbu, mogu razmatrati i problemi vezani uz otpad, vodoopskrbu i odvodnju
- c. kapaciteti prihvata kruzera u luci Gruž i turista u samome Dubrovniku
- d. problem dnevnoga kapaciteta na Plitvičkim jezerima vezan uz broj turista, posebno u ljetnim mjesecima
- e. problemi kapaciteta prihvata turista/penjača u Alpama i Himalaji - (ne)zbrinjavanje otpada

Ostvaruje se očekivanje C. 5. 3 međupredmetne teme **Građanski odgoj i obrazovanje** (preporuke za ostvarivanje: organizirati terenski i istraživački rad (terenski tjedan) o zaštiti prirodnih i kulturnih bogatstava).

¹U ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, i kada to izrijeком nije navedeno u pojedinom ishodu, učenik se koristi IKT-om, geografskim grafičkim metodama te geografskom kartom za sadržaje koji se mogu pokazati na njoj.

Ostvaruju se očekivanja međupredmetne teme **Uporaba IKT-a** (A. 5. 2; B. 5. 3; C. 5. 3).

Učenik će tijekom godine napisati najmanje jedan raspravljački esej. Odabrana tema može biti na globalnoj razini, ali je treba usporediti s lokalnom razinom i vezati uz neki od sadržaja koji se obrađuju tijekom godine. Istraživački rad temelji se na podacima prikupljenima na internetu ili u literaturi te vlastitim opažanjem na lokalnoj razini. Učenici samostalno obrađuju podatke, analiziraju ih i rezultate predstavljaju u obliku eseja koji se ocjenjuje prema bodovnom pragu.

Primjeri tema:

- Kako čovjek utječe na globalno zatopljenje i klimatske promjene
- Postoji li toplinski otok u odabranom gradu
- Održivi grad
- Kako je odabrano tehnološko zatajenje utjecalo na određeni okoliš/grad/prostor
- Socioekonomska polarizacija u odabranom gradu

PRIJEDLOG REDOSLIJEDA ČITANJA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA - 3. RAZRED (NASTAVNI PLAN 70+70+70+70 SATI)

R.B.	ŠIFRA ISHODA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD
1.	B. 3. 1	Učenik analizira promjene klime te argumentirano objašnjava utjecaj čovjeka na globalno zatopljenje.
2.	B. 3. 2	Učenik analizira posljedice globalnoga zatopljenja te aktivnosti međunarodne zajednice u rješavanju toga problema.
3.	B. 3. 3	Učenik objašnjava postanak morskoga dna, glavnih reljefnih oblika u podmorju te opisuje utjecaj tektonike, vulkanizma i živoga svijeta na oblikovanje otoka i obala.
4.	BC. 3. 1	Učenik analizira održivo upravljanje resursima mora i podmorja s primjerima iz svijeta i Hrvatske.
5.	B. 3. 4	Učenik analizira obilježja, raspored i mogućnosti održive valorizacije subekumenskih prostora u svijetu i Hrvatskoj s pomoću geografske karte i IKT-a.
6.	B. 3. 5	Učenik istražuje suvremene promjene u gradskim naseljima i njihovoj okolini te uspoređuje promjene u gradovima u Hrvatskoj i svijetu.
7.	BC. 3. 2	Učenik analizira grad kao organizirani sustav, istražuje uzroke temperaturnih razlika u gradu te predlaže načine i mjere održivoga razvoja gradova.
8.	C. 3. 3	Učenik istražuje i analizira pozitivne i negativne učinke megaprojekata na okoliš te njihovu održivost.
9.	BC. 3. 4	Učenik istražuje uzroke i raspravlja o posljedicama tehnoloških zatajenja na stanovništvo, gospodarstvo i okoliš na primjerima iz Hrvatske i svijeta.
10.	AB. 3. 6	Učenik istražuje demografsku sliku Hrvatske, obrazlaže demografsku (ne)održivost te argumentirano iznosi vlastite prijedloge mjera populacijske politike.
11.	C. 3. 5	Učenik analizira važnost održivoga razvoja na primjerima iz zavičaja i Hrvatske.

GEOGRAFIJA 4. RAZRED						
PROSTORNI IDENTITET						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
A. 4. 1	Učenik analizira utjecaj globalizacije na nacionalni identitet i suverenitet.	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje naciju od naroda - analizira utjecaj globalizacijskih procesa u suvremenome svijetu na očuvanje nacionalnih identiteta (utjecaj medija, glazbe, kulture, sporta, filmova i dr.) - analizira utjecaj globalizacijskih procesa na suverenitet država - analizira uzroke jačanja/slabljenja nacionalizma - objašnjava nastanak antiglobalizacijskih grupa i pokreta - opisuje multikulturalnost i obrazlaže njezine utjecaje na primjerima iz Hrvatske i svijeta* - uspoređuje ostvarivanje ljudskih prava na primjerima iz Hrvatske i svijeta danas i u prošlosti ** - aktivno sudjeluje u promicanju ljudskih prava *** - raspravlja o vlastitom identitetu kao građanin Hrvatske, Europe i svijeta *** 	Razlikuje naciju od naroda, opisuje elemente nacionalnoga identiteta i suvereniteta te navodi primjere ljudskih prava.	Opisuje utjecaj globalizacijskih procesa na nacionalni identitet i suverenitet te obrazlaže potrebu promicanja ljudskih prava.	Analizira utjecaj globalizacijskih procesa na nacionalni identitet i suverenitet, obrazlaže pojave nacionalizma, antiglobalizacijskih grupa i pokreta, opisuje multikulturalnost i obrazlaže njezine utjecaje na primjerima iz Hrvatske i svijeta te sudjeluje u promicanju ljudskih prava.	Raspravlja o vlastitom identitetu kao građanin Hrvatske, Europe i svijeta, uspoređuje ostvarivanje ljudskih prava na primjerima iz Hrvatske i svijeta danas i u prošlosti te aktivno sudjeluje u promicanju ljudskih prava.
<p>Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Povijest. U ostvarivanju ishoda očekuje se primjena znanja, vještina i stavova ostvarenih ishodom iz nastavnoga predmeta Sociologija (B. 1). Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Politika i gospodarstvo (ishod: Učenik procjenjuje i promiče zaštitu i razvoj ljudskih prava te sudjelovanje građana u razvoju demokratskih odnosa). Ostvaruju se očekivanja međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje (* A. 5. 1; **B. 5. 3; ***C. 5. 4).</p>						

PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
AB. 4. 1	Učenik analizira geopolitičke, gospodarske i kulturno-civilizacijske aspekte podijeljenosti svijeta.	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje vrste kulturalnih regija (formalna, funkcionalna, vernakularna, aspiracijska) - analizira polarizaciju svijeta prema gospodarskoj razvijenosti - uspoređuje suvremene velesile prema njihovoj gospodarskoj moći i izdvajanjima za vojsku te analizira njihove utjecaje i interese - analizira uzroke nastanka suvremenih kriznih žarišta u svijetu i njihove posljedice te navodi primjere* - obrazlaže nužnost suradnje u rješavanju sukoba u svijetu 	Opisuje kulturalne regije, polarizaciju svijeta prema gospodarskoj razvijenosti te obrazlaže nužnost suradnje u svijetu.	Razlikuje kulturalne regije, uspoređuje suvremene velesile prema njihovoj gospodarskoj moći i izdvajanjima za vojsku te analizira njihove utjecaje i interese.	Analizira uzroke nastanka suvremenih kriznih žarišta u svijetu i njihove posljedice te navodi primjere.	Analizira geopolitičke, gospodarske i kulturno-civilizacijske aspekte podijeljenosti svijeta te obrazlaže nužnost suradnje u rješavanju sukoba.
ABC. 4. 2	Učenik istražuje pojavu i razvoj turizma u Hrvatskoj i svijetu.	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava pojavu i razvoj turizma te vrednuje utjecaj pojedinih čimbenika na njegov razvoj - analizira utjecaj turizma na socioekonomske i prostorne promjene na primjerima iz RH i svijeta - razlikuje oblike turizma u Hrvatskoj i svijetu - razlikuje selektivne oblike turizma* - razlikuje turističko mjesto, turističku regiju, turističku destinaciju i turistički proizvod - analizira podatke na razini država o broju turističkih dolazaka, noćenja i prihoda od turizma, izrađuje tematske 	Istražuje i objašnjava pojavu i razvoj turizma, razlikuje osnovne i selektivne oblike turizma, opisuje razlike između turističkoga mjesta, turističke regije, turističke destinacije i turističkoga proizvoda te izdvaja važnija turistička mjesta i njihove atrakcije u Hrvatskoj i svijetu.	Razlikuje i opisuje turističke regije Hrvatske i analizira utjecaj turizma na socioekonomske i prostorne promjene na primjerima iz RH i svijeta.	Analizira podatke na razini država o broju turističkih dolazaka, noćenja i prihoda od turizma, izrađuje tematske karte i izdvaja turistički najrazvijenija područja te razlikuje pozitivne i negativne učinke pojedinih oblika turizma na stanovništvo, gospodarstvo i okoliš.	Istražuje, uspoređuje i vrednuje čimbenike razvoja turizma u turistički najrazvijenijim područjima svijeta te istražuje mogućnosti održivoga turizma u Hrvatskoj.

		<p>karte i izdvaja turistički najrazvijenija područja</p> <ul style="list-style-type: none"> - istražuje i uspoređuje čimbenike razvoja turizma u turistički najrazvijenijim područjima - razlikuje turističke regije Hrvatske te opisuje njihova specifična obilježja, izdvaja važnija turistička mjesta i njihove atrakcije - razlikuje pozitivne i negativne učinke pojedinih oblika turizma na stanovništvo, gospodarstvo i okoliš - istražuje mogućnost održivoga turizma u Hrvatskoj** 				
<p>*Primjeri selektivnih oblika turizma su: zdravstveni, sportski, ekoturizam, seoski, nautički, naturizam, robinzonski, kamping, team-building, foto-safari, lovni, sportski, kulturni, kongresni, vjerski, manifestacijski, na umjetnim atrakcijama, enogastronomski, urbani, filmski, kasino turizam, party turizam, turizam u svemiru, šoping-turizam, studijska i poslovna putovanja, povijesni turizam, polarni turizam, etnički turizam, politički, eskapizam, poratni i postkrizni, virtualni turizam i dr.</p> <p>**Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (V. B. 2).</p>						
B. 4. 3	<p>Učenik istražuje utjecaj prometa, interneta i svjetskih trgovinskih i financijskih tokova na povezivanje svijeta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uspoređuje funkciju i važnost prometa u povezivanju svijeta danas i u prošlosti - analizira povezanost prometa i trgovine - istražuje utjecaj interneta i suvremenih tehnologija na povezivanje svijeta - istražuje primjere djelovanja organizacija i institucija važnih u svjetskim trgovinskim i financijskim tokovima te njihov utjecaj na povezivanje svijeta* - analizira prometnu, trgovinsku i financijsku povezanost svijeta** - opisuje međunarodne migracije radne snage kao posljedicu povezivanja svijeta 	<p>Istražuje funkciju i važnost prometa u povezivanju svijeta na primjeru trgovine, interneta i suvremenih tehnologija te navodi pravce međunarodnih migracija radne snage.</p>	<p>Uspoređuje utjecaj prometa na povezivanje svijeta danas i u prošlosti te navodi primjere organizacija i institucija značajnih u svjetskim trgovinskim i financijskim tokovima.</p>	<p>Analizira trgovinsku i financijsku povezanost svijeta te međunarodne migracije radne snage.</p>	<p>Istražuje primjere djelovanja organizacija i institucija značajnih u svjetskim trgovinskim i financijskim tokovima te njihov utjecaj na povezivanje svijeta i analizira međunarodne migracije radne snage kao posljedicu povezivanja svijeta.</p>

	<p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Poduzetništvo (A. 5. 1). Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Politika i gospodarstvo (ishod: Učenik procjenjuje izazove ekonomije u okvirima održivoga gospodarskog razvoja) i nastavnim predmetom Etika (ishod: Određuje temeljne etičke pojmove profesionalnih etika). *Burze, Svjetska banka, MMF, WTO. **Prostorno-vremenska konvergencija. Financijski tokovi uključuju i FDI - izravna strana ulaganja, priljev novca iz inozemstva (ovaj ishod ne odnosi se na strukturu međunarodne trgovine).</p>					
<p>AB. 4. 4</p>	<p>Učenik razlikuje i analizira mjesta i prakse provođenja slobodnoga vremena te njihove posljedice u prostoru.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava historijsko-geografske pretpostavke pojave slobodnoga vremena - uspoređuje trajanje radnoga/slobodnog vremena i trajanje radnog vijeka na odabranim primjerima* - obrazlaže utjecaj slobodnoga vremena na potrošačke prakse (kupnja, prehrana, zabava i kultura) - analizira utjecaj potrošačkih praksi na promjene u prostoru na primjerima iz Hrvatske i svijeta - objašnjava mogućnosti različitih načina provođenja slobodnoga vremena na selu i u gradu i navodi primjere iz svoje okoline - istražuje utjecaj socioekonomske strukture stanovništva na provođenje slobodnoga vremena** 	<p>Objašnjava historijsko-geografske pretpostavke pojave slobodnoga vremena i mogućnosti različitih načina provođenja slobodnog vremena na selu i u gradu te istražuje primjere iz svoje okoline.</p>	<p>Uspoređuje trajanje radnoga/slobodnog vremena i trajanje radnoga vijeka na odabranim primjerima te analizira utjecaj potrošačkih praksi na promjene u prostoru na primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>Istražuje s pomoću izvora i literature utjecaj socioekonomske strukture stanovništva na provođenje slobodnoga vremena.</p>	<p>Analizira mjesta i prakse provođenja slobodnoga vremena u svojoj okolini.</p>
<p>*Koristiti podatke ILO-a, EUROSTAT-a. **Na socioekonomske strukture u navedenom slučaju utječu: slobodno vrijeme, rast kupovne moći - npr. dvije plaće u obitelji, razvoj prometa, novi oblici marketinga - internet oglašavanje i sl., starenje stanovništva - (mladi) umirovljenici u razvijenim državama imaju novac i slobodno vrijeme; urbanizacija, kasnije sklapanje braka, brakovi bez djece, porast broja samaca, globalne migracije, multikulturalnost, viši stupanj obrazovanja itd.</p>						
<p>BC. 4. 5</p>	<p>Učenik istražuje značenje državnih granica u suvremenom svijetu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - identificira države kao osnovni oblik teritorijalno-političke organizacije prostora - obrazlaže nastanak hrvatskih državnih granica na kopnu i moru 	<p>Identificira države kao oblik teritorijalno-političke organizacije prostora, obrazlaže promjene i nastanak hrvatskih</p>	<p>Razlikuje enklave i eksklave i objašnjava ih na primjerima iz svijeta te razlikuje pogranična područja s</p>	<p>Obrazlaže primjere međunarodno priznatih, djelomično priznatih i nepriznatih država na primjerima iz Europe i</p>	<p>Istražuje načela rješavanja graničnih pitanja i primjere neriješenih</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje enklave i eksklave te ih objašnjava na primjerima iz svijeta - istražuje načela rješavanja graničnih pitanja i primjere neriješenih graničnih pitanja iz svijeta i Hrvatske - obrazlaže različite granične režime s obzirom na protočnost ljudi i roba - obrazlaže primjere međunarodno priznatih, djelomično priznatih i nepriznatih država na primjerima iz Europe i svijeta - razlikuje pogranična područja s obzirom na društveno-gospodarska obilježja 	državnih granica na kopnu i moru te istražuje različite granične režime s obzirom na protočnost ljudi i roba.	obzirom na društveno-gospodarska obilježja.	svijeta.	graničnih pitanja iz svijeta i Hrvatske.
Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Povijest .						
B. 4. 6	Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih i društveno-geografskih čimbenika na pojavu i širenje bolesti te na kvalitetu zdravlja na primjerima iz Hrvatske i svijeta.	<ul style="list-style-type: none"> - analizira prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike koji utječu na zdravlje ljudi* - analizira prostorni raspored i širenje određenih bolesti u svijetu u uvjetima globalizacije - razlikuje prostorni aspekt i navodi primjere endemije, epidemije i pandemije - uspoređuje podatke o indikatorima zdravlja populacije na svjetskoj i regionalnoj razini** - obrazlaže značenje i ulogu edukacije, WHO-a i <i>Liječnika bez granica</i> na suzbijanje bolesti 	Opisuje prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike koji utječu na zdravlje ljudi, razlikuje prostorni aspekt i navodi primjere endemije, epidemije i pandemije.	Analizira prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike koji utječu na zdravlje ljudi te obrazlaže značenje i ulogu edukacije, WHO-a i <i>Liječnika bez granica</i> na suzbijanje bolesti.	Uspoređuje podatke o indikatorima zdravlja populacije na primjerima iz Hrvatske i svijeta.	Analizira prostorni raspored i širenje određenih bolesti u svijetu u uvjetima globalizacije.
<p>*Učenik istražuje i uspoređuje kako pojedini prirodno-geografski čimbenici utječu na zdravlje ljudi na primjerima iz Hrvatske i svijeta. Predloženi sadržaji mogu se istražiti i prezentirati pojedinačno ili u skupini:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pogodnosti i problemi vezani uz život u oazama i pustinjama - istražiti na primjeru nastanka grada Splita utjecaj prirodno-geografskih čimbenika koji su imali pozitivan učinak na zdravlje njegovih stanovnika (npr. Splitske toplice) 						

	<ul style="list-style-type: none"> - utjecaj šuma alepskoga bora na primjerima iz Hrvatske (Lošinj, Makarsko primorje, Marjan) - pozitivni i negativni učinci na zdravlje na većim nadmorskim visinama - problemi vezani uz ljudsko zdravlje u močvarnim područjima - pozitivan i negativan učinak za zdravlje ljudi koji žive u subekumenskim područjima na primjerima iz Hrvatske - istražiti primjere gdje su prirodno-geografski čimbenici vezani uz unapređivanje zdravlja presudno utjecali na nastanak naselja <p>**Pokazatelji/indikator zdravlja: mortalitet i uzroci smrti, infantilni mortalitet, procijepljenost populacije, očekivano trajanje života, mogućnosti zdravstvene zaštite i broj liječnika, količina i kakvoća prehrane, dostupnost pitke vode i sl.</p>					
<p>B. 4. 7</p>	<p>Učenik istražuje najnovije spoznaje o svemiru i Sunčevu sustavu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - navodi i opisuje suvremene teorije o nastanku svemira, njegovoj starosti i veličini - opisuje strukturu svemira - opisuje položaj Zemlje u svemiru i Sunčevu sustavu - opisuje Sunčev sustav u skladu sa suvremenim istraživanjima - navodi primjere tehnoloških dostignuća koja su pridonijela istraživanju svemira - istražuje moguće utjecaje iz svemira na život na Zemlji 	<p>Opisuje suvremene teorije o nastanku svemira, navodi njegovu starost i veličinu te opisuje položaj Zemlje u svemiru.</p>	<p>Opisuje Sunčev sustav i njegove sastavnice prema suvremenim istraživanjima te navodi primjere tehnoloških dostignuća koja su pridonijela istraživanju svemira.</p>	<p>Opisuje strukturu svemira u skladu sa suvremenim spoznajama.</p>	<p>Učenik istražuje recentna saznanja o svemiru i njegovu utjecaju na život na Zemlji.</p>
<p>Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Fizika.</p>						

ODRŽIVOST						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
C. 4.1	Učenik istražuje važnost poljoprivrede te analizira neravnomjernu dostupnost hrane u svijetu.	<ul style="list-style-type: none"> - analizira prirodno-ogeografske i društveno-geografske čimbenike koji utječu na razvoj i mogućnosti različitih oblika poljoprivredne proizvodnje - uspoređuje najveće proizvođače i izvoznike/uvoznike glavnih prehrambenih poljoprivrednih proizvoda prema statističkim podacima FAO-a - analizira globalnu dostupnost hrane i načine rješavanja problema pothranjenosti i gladi u svijetu - raspravlja o primjeni suvremenih tehnologija u proizvodnji hrane* - raspravlja o održivoj poljoprivredi** 	Analizira prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike koji utječu na razvoj i mogućnosti različitih oblika poljoprivredne proizvodnje te istražuje obilježja suvremene poljoprivrede.	Uspoređuje najveće proizvođače i izvoznike/uvoznike glavnih prehrambenih poljoprivrednih proizvoda prema statističkim podacima FAO-a.	Analizira globalnu dostupnost hrane i načine rješavanja problema pothranjenosti i gladi u svijetu.	Raspravlja o održivoj poljoprivredi i primjeni suvremenih tehnologija u proizvodnji hrane.
<p>*Učenik istražuje i kritički prosuđuje o problemima primjene modernih tehnologija u proizvodnji hrane. Budući da je proizvodnja hrane izuzetno važna za zdravlje ljudi, treba kritički prosuđivati poštovanje etičkih načela (poštovanje roka karence i roka trajanja upotrebe proizvoda, vjerodostojnost deklaracije, uloga velikih kompanija u izvozu nekvalitetnih prehrambenih proizvoda).</p> <p>Predmet istraživanja i kritičkoga prosuđivanja su i teme vezane uz primjenu biotehnologija, od primjene antibiotika u modernom stočarstvu, GMO-a, umjetnih gnojiva, pesticida i hormona do kloniranja životinja. Učenik ili skupina istražuje i uspoređuje prikupljene podatke vezane uz porast broja stanovnika i porast proizvodnje glavnih prehrambenih proizvoda (žitarice, mlijeko, meso) u Hrvatskoj i svijetu te kritički prosuđuje o posljedicama toga porasta.</p> <p>Tema istraživanja mogu biti i posljedice primjene teške mehanizacije i prevelikoga iscrpljivanja tla zbog intenzivnoga iskorištavanja.</p> <p>**Učenik raspravlja i o svom mogućem doprinosu održivosti promjenom navika, npr. racionalna kupnja i potrošnja hrane.</p> <p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (V. A. 1).</p>						

¹U ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, i kada to izrijekom nije navedeno u pojedinom ishodu, učenik se koristi IKT-om, geografskim grafičkim metodama te geografskom kartom za sadržaje koji se mogu pokazati na njoj.

Ostvaruju se očekivanja međupredmetne teme Uporaba **IKT-a** (A. 5. 2; B. 5. 3; C. 5. 3 i D. 5. 3).

Učenici tijekom godine provode istraživački terenski rad, temeljen na problematici vezanoj uz lokalnu razinu. Primjeri tema vezani uz:

- TURIZAM – Kako razvoj turizma utječe na morfologiju naselja? Koje su mogućnosti razvoja selektivnoga oblika turizma (u naselju X/zavičaju/regiji...)? Kako turizam utječe na ponudu trgovina i njihovo radno vrijeme u gradu Y?
- GLOBALIZACIJU – Primjeri utjecaja globalizacije na identitet (osobni, zajednice)
- PROMET – Postojanje i korištenje biciklističkih staza/parkirnih mjesta/garaža u odabranome gradu
- SLOBODNO VRIJEME – Rekreativna zona grada X; Na koji način trgovine privlače kupce; Zelene površine u urbanom planiranju
- ZDRAVLJE i SLOBODNO VRIJEME – Na koji način stanovnici ulice XY koriste slobodno vrijeme?
- POLJOPRIVREDU – Poslovanje OPG-a X i njegova održivost

PRIJEDLOG REDOSLIJEDA ČITANJA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA - 4. RAZRED (NASTAVNI PLAN 70+70+70+70 SATI)

R.B.	ŠIFRA ISHODA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD
1.	BC. 4. 5	Učenik istražuje značenje državnih granica u suvremenome svijetu.
2.	A. 4. 1	Učenik analizira utjecaj globalizacije na nacionalni identitet i suverenitet.
3.	AB. 4. 1	Učenik analizira geopolitičke, gospodarske i kulturno-civilizacijske aspekte podijeljenosti svijeta.
4.	B. 4. 3	Učenik istražuje utjecaj prometa, interneta i svjetskih trgovinskih i financijskih tokova na povezivanje svijeta.
5.	AB. 4. 4	Učenik razlikuje i analizira mjesta i prakse provođenja slobodnoga vremena te njihove posljedice u prostoru.
6.	ABC. 4. 2	Učenik istražuje pojavu i razvoj turizma u Hrvatskoj i svijetu.
7.	B. 4. 6	Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih i društveno-geografskih čimbenika na pojavu i širenje bolesti te na kvalitetu zdravlja na primjerima iz Hrvatske i svijeta.
8.	C. 4. 1	Učenik istražuje važnost poljoprivrede te analizira neravnomjernu dostupnost hrane u svijetu.
9.	B. 4. 7	Učenik istražuje najnovije spoznaje o svemiru i Sunčevu sustavu.

2. NASTAVNI PLAN 70 + 70 SATI

GEOGRAFIJA 1. RAZRED						
PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI				
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA	
B. 1. 1	Učenik identificira i predlaže geografsko istraživanje, opisuje način provedbe i predstavljanja rezultata geografskoga istraživačkog rada.*	<ul style="list-style-type: none"> - identificira prostorne probleme relevantne za zanimanje za koje se obrazuje, predlaže geografsko istraživanje i postavlja istraživačka pitanja - opisuje tijek istraživačkog rada i odabire odgovarajuće geografske metode - odabire pouzdane izvore podataka - objašnjava načine korištenja geografskih karata u istraživanju i prezentaciji rezultata - objašnjava primjenu uređaja i IKT-a u geografskim istraživanjima 	Opisuje tijek istraživačkog rada te objašnjava načine korištenja geografskih karata u istraživanju i prezentaciji rezultata.	Uz učiteljevu pomoć identificira prostorne probleme, postavlja geografska istraživačka pitanja i odabire odgovarajuće geografske metode za provođenje predloženoga istraživanja.	Samostalno identificira prostorne probleme, postavlja geografska istraživačka pitanja i odabire pouzdane izvore podataka te objašnjava primjenu uređaja u geografskim istraživanjima, a uz pomoć učitelja odabire odgovarajuće geografske metode za provođenje predloženoga istraživanja.	Samostalno predlaže i planira geografsko istraživanje, opisuje način provedbe i predstavljanja rezultata geografskoga istraživačkog rada prema svim njegovim fazama i sastavnicama.
*Sadržaj istraživanja prilagođava se učeničkim kompetencijama u zanimanju za koje se obrazuju. Ostvaruju se očekivanja međupredmetne teme Uporaba IKT-a (A. 4. 1; C. 4. 2; C. 4. 3; D. 4. 2; D. 4..3).						
B. 1. 2	Učenik navodi geološka razdoblja, razlikuje vrste stijena, objašnjava postanak reljefa i opisuje utjecaj reljefa na stanovništvo i njegove aktivnosti na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.	<ul style="list-style-type: none"> - navodi geološku podjelu na eone, podjelu fanerozoika na ere i periode - razlikuje vrste stijena prema nastanku i navodi primjere njihova iskorištavanja - objašnjava endogene pokrete i oblike - objašnjava egzogene procese i oblike - opisuje geografsku raspodjelu glavnih tipova reljefa i njihov utjecaj na naseljenost, djelatnosti i život u 	Učenik razlikuje glavne genetske tipove reljefa i navodi karakteristične primjere iz Hrvatske i svijeta.	Učenik navodi geološka razdoblja i vrste stijena prema postanku, primjere iskorištavanja stijena te razlikuje georaznolikost i geobaštinu.	Učenik opisuje osnovna obilježja kenozoika, razlikuje vrste stijena prema postanku i navodi primjere, opisuje geografsku raspodjelu glavnih tipova reljefa u svijetu i Hrvatskoj, navodi razloge zaštite geobaštine.	Učenik opisuje osnovna obilježja geoloških razdoblja, prepoznaje karakteristične egzogene oblike reljefa u svojoj okolini, objašnjava utjecaj reljefa na društveno-gospodarsku nadgradnju na primjerima iz svijeta i Hrvatske, objašnjava

		svijetu i Hrvatskoj - objašnjava pojam georazolikosti, vrijednost i važnost zaštite geobaštine te navodi primjere iz svijeta i Hrvatske*				vrijednost geobaštine i opisuje primjere zaštićene geobaštine u svijetu i Hrvatskoj.
*Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. B. 1).						
B. 1. 3	Učenik objašnjava utjecaj klimatskih modifikatora na određene klimatske elemente koristeći se geografskim kartama i IKT-om.	- objašnjava temperaturu zraka, tlak zraka, vjetar, vlagu u zraku, padaline i naoblaku te koristi s njima povezane mjerne jedinice, uređaje i način mjerenja, analizira podatke iz tablica i grafičkih prikaza - objašnjava utjecaj atmosfere, geografske širine, raspodjele kopna i mora, nadmorske visine, reljefa i morskih struja na klimatske elemente - objašnjava geografsku raspodjelu temperature zraka, tlaka zraka i padalina na Zemlji s pomoću geografskih karata i IKT-a	Navodi i opisuje klimatske elemente i modifikatore.	Objašnjava klimatske elemente te uz učiteljevu pomoć obrazlaže utjecaj klimatskih modifikatora na njih.	Samostalno obrazlaže utjecaj klimatskih modifikatora.	S pomoću tematskih karata tumači geografsku rasprostranjenost klimatskih elemenata i razlikuje utjecaj pojedinih klimatskih modifikatora na njih.
B. 1. 4	Učenik objašnjava glavne uzroke i posljedice svih razina cirkulacije atmosfere i služi se sinoptičkom kartom.	- objašnjava glavne uzroke planetarnih i monsunskih vjetrova - objašnjava nastanak i obilježja ciklone i anticiklone - navodi obilježja vremenskih nepogoda - opisuje tercijarnu cirkulaciju - razlikuje elemente sinoptičke karte* - analizira situaciju na sinoptičkoj karti i na temelju nje predviđa vrijeme	Navodi planetarne vjetrove, opisuje obilježja ciklone i anticiklone te razlikuje elemente sinoptičke karte.	Opisuje planetarne vjetrove i monsune, razlikuje toplu i hladnu frontu, opisuje tropski ciklon i vremenske nepogode, sa sinoptičke karte uz učiteljevu pomoć očitava stanje vremena.	Opisuje planetarnu cirkulaciju, nastanak i obilježja ciklone i anticiklone, navodi primjere tercijarne cirkulacije, na temelju sinoptičke karte uz učiteljevu pomoć predviđa vrijeme.	Objašnjava glavne uzroke i posljedice primarne, sekundarne i tercijarne cirkulacije s primjerima iz svijeta i Hrvatske, na temelju sinoptičkih karata samostalno predviđa promjenu meteorološke situacije u Hrvatskoj i Europi.
*Način prikazivanja tlaka zraka izobarama i brojčanom vrijednošću hektopaskala, način prikazivanja fronti te slovne oznake ciklone i anticiklone.						

<p>B. 1. 5</p>	<p>Učenik analizira prirodno-geografska obilježja i društveno-gospodarsko značenje mora koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje pet oceana te otvorena i zatvorena mora za koje navodi primjere - opisuje osnovna obilježja oceana i Sredozemnoga mora - opisuje svojstva mora (temperatura, slanoća, boja i prozirnost) - objašnjava geografsku raspodjelu površinske temperature i slanoće mora - opisuje postanak, obilježja i utjecaj valova, morskih struja i morskih mijena - objašnjava gospodarsko značenje mora i podmorja te proces litoralizacije s primjerima iz svijeta i Hrvatske - opisuje osnovna obilježja i važnost Jadranskoga mora 	<p>Uspoređuje pet oceana i pokazuje njihove granice na geografskoj karti, opisuje svojstva i gibanja mora, opisuje gospodarsko značenje mora i podmorja.</p>	<p>Opisuje osnovna obilježja Jadranskoga i Sredozemnog mora, objašnjava obilježja i gibanja mora, gospodarsko značenje mora i podmorja te opisuje proces litoralizacije s primjerima iz svijeta i Hrvatske.</p>	<p>Razlikuje otvorena i zatvorena mora, s pomoću tematskih karata opisuje geografsku raspodjelu površinske temperature i slanoće mora.</p>	<p>Objašnjava i analizira prirodno-geografska obilježja te ulogu mora i podmorja u društveno-gospodarskom razvoju na primjeru svjetskoga i Jadranskog mora.</p>
<p>B. 1. 6</p>	<p>Učenik objašnjava i uspoređuje pojavu i značenje voda na kopnu i njihova obilježja te navodi primjere iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava količinu, pojavne oblike i raspodjelu voda na kopnu i u podzemlju - objašnjava osnovne tipove protočnih režima (kišni, snježni, ledenjački i kombinirani) - analizira hrvatske vodne zalihe, opisuje njihovu kakvoću i navodi mjere održivoga gospodarenja i očuvanja kakvoće voda** - opisuje glavna obilježja velikih hrvatskih rijeka te pokazuje i imenuje rijeke na geografskoj karti - razlikuje jezera prema položaju, postanku, stalnosti, slanoći i organskoj produkciji te navodi primjere iz Hrvatske i svijeta i pokazuje ih na karti* - objašnjava ekološku važnost 	<p>Opisuje količinu, pojavne oblike i raspodjelu voda na kopnu te kruženje vode u prirodi, osnovne tipove protočnih režima, hrvatske vodne zalihe te potrebe njihova očuvanja, razlikuje jezera prema položaju i postanku te navodi primjere iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>Opisuje hrvatske vodne zalihe i potrebe njihova očuvanja, opisuje glavna obilježja velikih hrvatskih rijeka i pokazuje ih i imenuje na geografskoj karti, razlikuje jezera prema organskoj produkciji, opisuje važnost močvara te navodi primjere iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>Objašnjava količinu, pojavne oblike i raspodjelu voda na kopnu, kruženje vode u prirodi, osnovne tipove protočnih režima, opisuje hrvatske vodne zalihe i njihovu kakvoću te navodi mjere očuvanja voda, objašnjava ekološku važnost močvara.</p>	<p>Uspoređuje pojavu i značenje voda na kopnu i njihova obilježja te navodi primjere iz svijeta i Hrvatske, analizira hrvatske vodne zalihe i navodi mjere održivoga gospodarenja vodom.</p>

		močvara				
	<p>*Razlikovati jezera <i>prema položaju</i> na depresije i kriptodepresije; <i>prema postanku</i> na umjetna i prirodna, a prirodna na tektonska, akumulacijska i erozijska; <i>prema stalnosti</i> na stalna, sezonska i povremena; <i>prema slanoći</i> na slatka i slana te <i>prema organskoj produkciji</i> na oligotrofna, eutrofna i distrofna.</p> <p>**Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. A. 3; IV. A. 4).</p>					
BC. 1.7	<p>Učenik objašnjava utjecaj voda na naseljenost i gospodarski razvoj na primjerima iz svijeta i Hrvatske, koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava ulogu tekućica i dolina u naseljenosti, prometu i gospodarstvu s primjerima iz svijeta i Hrvatske - objašnjava hidroenergetsku ulogu rijeka u svijetu i Hrvatskoj te navodi pozitivne i negativne posljedice gradnje velikih akumulacija - objašnjava uzroke i posljedice poplava te različite pristupe u obrani od poplava s primjerima iz svijeta i Hrvatske - uspoređuje tradicionalne i suvremene načine natapanja, vodoopskrbe i odvodnje u svijetu i Hrvatskoj - razlikuje različite prirodne uvjete otjecanja i vodoopskrbe u krškom i izvankrškom dijelu Hrvatske 	<p>Opisuje naseljenost u dolinama, načine korištenje rijeka, posljedice poplava, ulogu temeljnica u vodoopskrbi te otjecanje u krškom dijelu Hrvatske.</p>	<p>Opisuje prometnu važnost dolina, objašnjava hidroenergetsku ulogu rijeka u svijetu i Hrvatskoj te navodi pozitivne i negativne posljedice gradnje velikih akumulacija, objašnjava uzroke i posljedice poplava.</p>	<p>Objašnjava ulogu tekućica i dolina u naseljenosti, prometu i gospodarstvu s primjerima iz svijeta i Hrvatske, objašnjava različite pristupe u obrani od poplava s primjerima iz svijeta i Hrvatske, opisuje važnost natapanja u svijetu, objašnjava važnost temeljnica u vodoopskrbi, opisuje teškoće u vodoopskrbi krškoga dijela Hrvatske.</p>	<p>Objašnjava utjecaj voda na naseljenost i gospodarski razvoj, uspoređuje tradicionalne i suvremene načine natapanja, vodoopskrbe i odvodnje u svijetu i Hrvatskoj te razlikuje različite prirodne uvjete otjecanja i vodoopskrbe u krškom i izvankrškom dijelu Hrvatske.</p>
	<p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. C. 1).</p>					
BC. 1.8	<p>Učenik analizira utjecaj čovjeka na tlo, živi svijet i bioraznolikost na primjerima iz Hrvatske i svijeta koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - navodi definiciju tla i glavne čimbenike nastanka tla - objašnjava važnost tla - navodi glavne vrste zonalnih i azonalnih tala u svijetu i Hrvatskoj - uz pomoć tematskih karata obrazlaže geografsku raspodjelu glavnih vrsta tala u svijetu i Hrvatskoj - razlikuje osnovna obilježja i gospodarsku vrijednost glavnih vrsta tala - navodi procese degradacije tla (erozija, salinifikacija, laterizacija), opisuje primjere sprječavanja 	<p>Izriče definiciju tla, navodi osnovne vrste zonalnih i azonalnih tala, navodi načine degradacije tla i njezin utjecaj na smanjenje bioraznolikosti.</p>	<p>Navodi glavne čimbenike nastanka tla, objašnjava važnost tla, opisuje raspodjelu glavnih vrsta tala i pripadajuću prirodnu vegetaciju u svijetu i Hrvatskoj te objašnjava njihovu gospodarsku vrijednost.</p>	<p>Obrazlaže utjecaj gospodarskih aktivnosti na degradaciju tla i promjenu prirodnog biljnog pokrivača te objašnjava uzroke i posljedice smanjenja bioraznolikosti na primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>Analizira važnost, raspodjelu i društveno uvjetovane promjene tla i živoga svijeta te argumentira potrebu očuvanja bioraznolikosti.</p>

		<p>degradacije iz svijeta i Hrvatske</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikuje prirodni i izmijenjeni biljni pokrivač i objašnjava uzroke i posljedice smanjenja bioraznolikosti i nestanka određenih staništa u svijetu i Hrvatskoj - argumentira potrebu očuvanja bioraznolikosti 				
Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. C. 1).						

ODRŽIVOST						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI				
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA	
C. 1. 1	<p>Učenik objašnjava uzroke i posljedice ugrožavanja i onečišćenja okoliša od lokalne do globalne razine te opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje glavne uzroke, izvore i oblike onečišćenja tla, vode i zraka te objašnjava glavne posljedice tih onečišćenja, uz primjere iz svijeta i Hrvatske - analizira stanje okoliša i problem gospodarenja otpadom u životnoj sredini - navodi moguće uzroke i posljedice globalnoga zatopljenja - opisuje neke izazove upravljanja zaštićenim područjima na primjerima iz svijeta i Hrvatske - navodi kategorije zaštite prirodnih područja u Hrvatskoj i njihova obilježja - opisuje obilježja nacionalnih parkova Hrvatske 	<p>Opisuje neke od uzroka, izvora i oblika onečišćenja tla, vode i zraka te opisuje neke posljedice tih onečišćenja, navodi kategorije zaštite prirodnih područja u Hrvatskoj i njihova obilježja.</p>	<p>Opisuje glavne uzroke, izvore i oblike onečišćenja tla, vode i zraka i posljedice tih onečišćenja te osnovna obilježja nacionalnih parkova Hrvatske.</p>	<p>Objašnjava uzroke i posljedice onečišćenja tla, vode i zraka na primjerima iz svijeta i Hrvatske, opisuje globalno zatopljenje, opisuje neke izazove upravljanja zaštićenim područjima na primjerima iz svijeta i Hrvatske.</p>	<p>Opisuje moguće uzroke i objašnjava posljedice globalnoga zatopljenja, opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj te analizira stanje okoliša i problem gospodarenja otpadom u sredini u kojoj živi.</p>
Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. B. 1).						

PRIJEDLOG REDOSLIJEDA ČITANJA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA - 1. RAZRED (70+70 SATI)

R.B.	ŠIFRA ISHODA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD
1.	B.1.1	Učenik identificira i predlaže geografsko istraživanje, opisuje način provedbe i predstavljanja rezultata geografskoga istraživačkog rada.
2.	B.1.2	Učenik navodi geološka razdoblja, razlikuje vrste stijena, objašnjava postanak reljefa i opisuje utjecaj reljefa na stanovništvo i njegove aktivnosti na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
3.	B.1.3	Učenik objašnjava utjecaj klimatskih modifikatora na određene klimatske elemente koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
4.	B.1.4	Učenik objašnjava glavne uzroke i posljedice svih razina cirkulacije atmosfere i služi se sinoptičkom kartom.
5.	B.1.5	Učenik analizira prirodno-geografska obilježja i društveno-gospodarsko značenje mora koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
6.	B.1.6	Učenik objašnjava i uspoređuje pojavu i značenje voda na kopnu i njihova obilježja te navodi primjere iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
7.	BC.1.7	Učenik objašnjava utjecaj voda na naseljenost i gospodarski razvoj na primjerima iz svijeta i Hrvatske, koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
8.	BC.1.8	Učenik analizira utjecaj čovjeka na tlo, živi svijet i bioraznolikost na primjerima iz Hrvatske i svijeta koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
9.	C.1.1	Učenik objašnjava uzroke i posljedice ugrožavanja i onečišćenja okoliša od lokalne do globalne razine te opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj koristeći se geografskim kartama i IKT-om.

GEOGRAFIJA 2. RAZRED						
PROSTORNI IDENTITET						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
AB. 2. 1	Učenik objašnjava razmještaj i kretanje broja stanovnika, analizira pokazatelje prirodnoga i prostornog kretanja stanovništva te demografske strukture i procese na nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava razmještaj i kretanje broja stanovnika te gustoću naseljenosti - analizira natalitet, mortalitet, infantilni mortalitet, fertilitet, vitalitet, prirodnu promjenu, koeficijent maskuliniteta i feminiteta - uspoređuje demografski razvoj država različitoga stupnja gospodarske razvijenosti* - analizira prostorno kretanje stanovništva Hrvatske (migracije prema uzroku, dometu i trajanju) - uspoređuje prostore s različitim trendovima općega kretanja stanovništva u Hrvatskoj - analizira demografske strukture (biološka, obrazovna, gospodarska, nacionalna, vjerska, jezična) 	Opisuje s pomoću grafičkih prikaza razmještaj i kretanje broja stanovnika, gustoću naseljenosti, odrednice prirodnoga kretanja stanovništva i migracije prema uzroku, dometu i trajanju te demografske strukture.	Objašnjava odrednice prirodnoga kretanja stanovništva, vrste migracija prema uzroku, dometu i trajanju te demografske strukture.	Analizira demografske strukture služeći se tablicama, grafičkim prikazima i geografskim kartama te navodi uzroke i posljedice na primjerima iz Hrvatske i svijeta.	Uspoređuje demografski razvoj država različitoga stupnja gospodarske razvijenosti i prostore s različitim trendovima općega kretanja stanovništva u Hrvatskoj.
<p>*Učenik uspoređuje demografski razvoj država različitoga stupnja gospodarske razvijenosti (po jedan primjer visoko razvijene, srednje razvijene i slabije razvijene države), koristeći se podacima o stopama rodosti, stopama smrtnosti, prirodnoj promjeni i ukupnoj promjeni broja stanovnika. Primjer visoko razvijene i srednje razvijene države može biti iz Europe, a slabije razvijene države iz Afrike (npr. Niger). Demografski razvoj uspoređuje s teorijom demografske tranzicije. Važno je uočiti odstupanje slabije razvijениh država Afrike od teorije demografske tranzicije. Učenik razvija odgovornost uvažavanja različitosti te poštivanja, razumijevanja i suradnje među svim ljudima, bez obzira na dobne, spolne, obrazovne, gospodarske, nacionalne, vjerske i jezične razlike.</p> <p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje (A. 4. 5).</p>						

<p>AB. 2. 2</p>	<p>Učenik analizira uzroke i posljedice suvremenih demografskih procesa na nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uspoređuje očekivano trajanje života u različitim dijelovima svijeta - objašnjava tipove i mjere populacijskih politika (eugenička, redistributivna, restriktivna i ekspanzivna) i raspravlja o njima - analizira utjecaj pojedinih demografskih struktura i procesa na gospodarski i prostorni razvoj Hrvatske - objašnjava uzroke i posljedice suvremenih migracija radne snage 	<p>Navodi i opisuje tipove populacijskih politika te s pomoću grafičkih prikaza i tematskih karata navodi primjere očekivanoga trajanja života u različitim dijelovima svijeta.</p>	<p>Objašnjava uzroke i posljedice suvremenih demografskih procesa u Hrvatskoj i svijetu.</p>	<p>Analizira utjecaj pojedinih demografskih struktura i procesa na gospodarski i prostorni razvoj Hrvatske.</p>	<p>Raspravlja o tipovima i mjerama populacijskih politika i povezanosti demografskoga i gospodarskoga razvoja.</p>
<p>Ostvaruju se očekivanja međupredmetnih tema Održivi razvoj (IV. C. 4) te Građanski odgoj i obrazovanje (C. 4. 1).</p>						

<p style="text-align: center;">PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI</p>						
<p>ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD</p>		<p>RAZRADA ISHODA</p>	<p style="text-align: center;">RAZINE USVOJENOSTI</p>			
			<p style="text-align: center;">ZADOVOLJAVAJUĆA</p>	<p style="text-align: center;">DOBRA</p>	<p style="text-align: center;">VRLO DOBRA</p>	<p style="text-align: center;">IZNIMNA</p>
<p>B. 2. 1</p>	<p>Učenik objašnjava morfološku, funkcionalnu i socioekonomsku strukturu naselja te uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje etape urbanizacije - navodi različite kriterije za određivanje gradskih naselja i obrazlaže njihovu primjenu - objašnjava morfološku, funkcionalnu i socioekonomsku strukturu naselja - uspoređuje funkcije naselja u kojemu živi s ostalim naseljima u zavičaju 	<p>Opisuje etape urbanizacije, navodi različite kriterije za određivanje gradskih naselja i obrazlaže njihovu primjenu.</p>	<p>Objašnjava morfološku, funkcionalnu i socioekonomsku strukturu naselja u Hrvatskoj.</p>	<p>Uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.</p>	<p>Uspoređuje funkcije naselja u kojemu živi s ostalim naseljima u zavičaju.</p>

<p>B. 2. 2</p>	<p>Učenik uspoređuje različite pokazatelje razvijenosti, čimbenike razvoja i čimbenike lokacije pojedinih gospodarskih djelatnosti na različitim prostornim razinama.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - obrazlaže čimbenike razvoja pojedinih djelatnosti - uspoređuje gospodarske i socioekonomske pokazatelje razvijenosti * - uspoređuje važnost pojedinih sektora djelatnosti (usporedbom udjela zaposlenih i ostvarenoga dohotka) - analizira prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti na različitim primjerima iz Hrvatske i svijeta - analizira i istražuje čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti u zavičaju 	<p>Navodi čimbenike razvoja i čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti u zavičaju, opisuje strukturu i razvijenost gospodarstva u zavičaju, Hrvatskoj, Europi i svijetu.</p>	<p>Opisuje čimbenike razvoja i čimbenike lokacije te analizira strukturu gospodarstva i uspoređuje važnost pojedinih sektora djelatnosti u zavičaju, Hrvatskoj, Europi i svijetu.</p>	<p>Analizira pokazatelje razvijenosti te prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti na različitim primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>Analizira gospodarske i socioekonomske pokazatelje razvijenosti te čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti u zavičaju.</p>
<p>*Učenik analizira pojedine pokazatelje razvijenosti. Uspoređuje udio zaposlenih u četiri sektora djelatnosti s udjelom sektora u ukupnom BDP-u. Pritom treba voditi računa da statistika prati tri sektora djelatnosti: primarni (poljoprivreda i gospodarenje sirovinama), sekundarni (proizvodni) i tercijarni (uslužni), te da se u tercijarni pribraja i kvartarni sektor (istraživanje i ekonomije temeljene na znanju).</p> <p>Učenik analizira vrijednosti bruto nacionalnoga proizvoda po državama, definirajući BNP kao ukupnu tržišnu vrijednost finalnih dobara i usluga proizvedenih u nekoj zemlji tijekom godine, koje proizvode domaći čimbenici bez obzira na to nalaze li se u zemlji ili u inozemstvu. Razlikuje pojmove bruto nacionalni proizvod (BNP) i bruto domaći proizvod (BDP), pri čemu BDP definira kao ukupnu tržišnu vrijednost finalnih dobara i usluga proizvedenih u nekoj zemlji tijekom godine, bez obzira na to tko posjeduje kapital i rad koji se koristi u proizvodnji ovih dobara.</p> <p>Učenik analizira odabrane pokazatelje gospodarske razvijenosti koristeći se dostupnim podacima Svjetske banke. Indeksi svjetskoga razvoja obuhvaćaju više od 800 indikatora podijeljenih u 20 kategorija. Kao posebno bitna kategorija izdvaja se HDI (human development index ili indeks ljudskog razvoja) koji je agregirani indeks nastao zbrajanjem očekivanog trajanja života prilikom rođenja, prosječnog broja godina obrazovanja (osoba u dobi od 25 godina), očekivanog trajanja školovanja (za djecu koja ulaze u sustav obrazovanja) te BNP-a po stanovniku (prema paritetu kupovne moći).</p> <p>Ostvare se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. A. 4).</p>						
<p>AB. 2. 3</p>	<p>Učenik objašnjava utjecaj globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava utjecaj prometa i trgovine na proces globalizacije - objašnjava utjecaj globalizacije na pojedine djelatnosti (trgovina, turizam, promet, industrija, poljoprivreda) i ekonomiju temeljenu na znanju 	<p>Navodi definiciju multinacionalne kompanije i opisuje utjecaj globalizacije na pojedine djelatnosti (trgovina, turizam, promet, industrija,</p>	<p>Opisuje ulogu multinacionalnih kompanija, ekonomskih integracija i međunarodnih organizacija u</p>	<p>Obrazlaže ulogu multinacionalnih kompanija, ekonomskih integracija i međunarodnih organizacija u svjetskome</p>	<p>Objašnjava pozitivne i negativne učinke globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama.</p>

		- obrazlaže ulogu multinacionalnih kompanija u svjetskome gospodarstvu te ulogu ekonomskih integracija i međunarodnih organizacija u svijetu (EU, OPEC, UN, WTO)	poljoprivreda) i ekonomiju znanja.	svjetskome gospodarstvu, objašnjava utjecaj prometa i trgovine na proces globalizacije te utjecaj globalizacije na pojedine djelatnosti (trgovina, turizam, promet, industrija, poljoprivreda) i ekonomiju znanja.	gospodarstvu, analizira utjecaj prometa i trgovine na proces globalizacije te utjecaj globalizacije na pojedine djelatnosti (trgovina, turizam, promet, industrija, poljoprivreda) i ekonomiju znanja.	
Ostvaruju se očekivanja međupredmetnih tema Poduzetništvo (A. 4. 2) te Građanski odgoj i obrazovanje (A. 4. 2; C. 4. 1; C. 4. 3).						
BC. 2. 4	Učenik objašnjava strukturu, rezerve i prostorni raspored energetske izvora i mineralnih sirovina, obrazlaže važnost sirovina i energije za gospodarski razvoj te obilježja, prostorni raspored i značenje industrije.	- obrazlaže važnost resursa i sirovina - s pomoću geografske karte opisuje prostorni raspored neobnovljivih i obnovljivih izvora energije - raspravlja o važnosti i obvezi korištenja obnovljivih izvora energije te zauzima stav o njihovom korištenju - analizira energetske potencijale, proizvodnju i potrošnju električne energije u zavičaju i Hrvatskoj - opisuje razvoj te analizira obilježja, prostorni raspored i značenje industrije u Hrvatskoj	Opisuje važnost resursa i sirovina, razvoj industrije, navodi energetske izvore i mineralne sirovine te opisuje obilježja industrije u zavičaju i Hrvatskoj.	Opisuje prostorni raspored važnijih energetske izvora i mineralnih sirovina te industrije u zavičaju i Hrvatskoj.	Analizira energetske potencijale, proizvodnju i potrošnju električne energije te obilježja i prostorni raspored industrije u zavičaju i Hrvatskoj.	Obrazlaže važnost sirovina, energije i industrije za gospodarski razvoj i raspravlja o važnosti i obvezi korištenja obnovljivih izvora energije.
Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. A. 4).						
ABC. 2. 5	Učenik objašnjava pojavu i razvoj turizma u Hrvatskoj i svijetu.	- objašnjava pojavu i razvoj turizma te vrednuje utjecaj pojedinih čimbenika na njegov razvoj - objašnjava utjecaj turizma na socioekonomske i prostorne promjene na primjerima iz Hrvatske i svijeta	Objašnjava pojavu i razvoj turizma, razlikuje osnovne i selektivne oblike turizma te izdvaja važnija turistička mjesta i	Razlikuje turističke regije Hrvatske te objašnjava utjecaj turizma na socioekonomske i prostorne promjene	Uspoređuje podatke na razini država o broju turističkih dolazaka, noćenja i prihoda od turizma, izrađuje tematske karte, izdvaja	Vrednuje čimbenike razvoja turizma u turistički najrazvijenijim područjima svijeta te obrazlaže mogućnosti održivoga turizma u

		<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje oblike turizma u Hrvatskoj i svijetu - navodi selektivne oblike turizma u Hrvatskoj - uspoređuje podatke na razini država o broju turističkih dolazaka, noćenja i prihoda od turizma, izrađuje tematske karte i izdvaja turistički najrazvijenija područja - objašnjava čimbenike razvoja turizma u turistički najrazvijenijim područjima - razlikuje turističke regije Hrvatske te opisuje njihova specifična obilježja, izdvaja važnija turistička mjesta i njihove atrakcije - razlikuje pozitivne i negativne učinke pojedinih oblika turizma na stanovništvo, gospodarstvo i okoliš - obrazlaže mogućnost održivoga turizma u Hrvatskoj 	njihove atrakcije u Hrvatskoj i svijetu.	na primjerima iz Hrvatske i svijeta.	turistički najrazvijenija područja te razlikuje pozitivne i negativne učinke pojedinih oblika turizma na stanovništvo, gospodarstvo i okoliš.	Hrvatskoj.
--	--	--	--	--------------------------------------	---	------------

ODRŽIVOST						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
c. 2. 1	Učenik analizira važnost poljoprivrede i neravnomjernu dostupnost hrane u svijetu.	<ul style="list-style-type: none"> - analizira prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike koji utječu na razvoj i mogućnosti različitih oblika poljoprivredne proizvodnje - izdvaja najveće proizvođače i izvoznike/uvoznike glavnih prehrambenih poljoprivrednih 	Analizira prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike koji utječu na razvoj i mogućnosti različitih oblika poljoprivredne proizvodnje.	Izdvaja najveće proizvođače i izvoznike/uvoznike glavnih prehrambenih poljoprivrednih proizvoda prema statističkim	Objašnjava globalnu dostupnost hrane i načine rješavanja problema pothranjenosti i gladi u svijetu.	Raspravlja o održivoj poljoprivredi i primjeni suvremenih tehnologija u proizvodnji hrane.

		<p>proizvoda prema statističkim podacima FAO-a</p> <ul style="list-style-type: none"> - objašnjava globalnu dostupnost hrane i načine rješavanja problema pothranjenosti i gladi u svijetu - raspravlja o primjeni suvremenih tehnologija u proizvodnji hrane i o održivoj poljoprivredi 		podacima FAO-a.		
Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. C. 3).						
bc. 2. 2	<p>Učenik objašnjava utjecaj prirodno-geografskih i društveno-geografskih čimbenika na pojavu i širenje bolesti te na kvalitetu zdravlja na primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike koji utječu na zdravlje ljudi - obrazlaže prostorni raspored određenih bolesti i njihovo širenje u uvjetima globalizacije - razlikuje prostorni aspekt endemije, epidemije i pandemije i navodi primjere - uspoređuje podatke o indikatorima zdravlja populacije u Hrvatskoj i svijetu - obrazlaže značenje i ulogu edukacije, WHO-a, <i>Liječnika bez granica</i> na suzbijanje bolesti 	<p>Opisuje prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike koji utječu na zdravlje ljudi, razlikuje prostorni aspekt endemije, epidemije i pandemije i navodi primjere.</p>	<p>Objašnjava prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike koji utječu na zdravlje ljudi te obrazlaže značenje i ulogu edukacije, WHO-a, <i>Liječnika bez granica</i> na suzbijanje bolesti.</p>	<p>Uspoređuje podatke o indikatorima zdravlja populacije na primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>Obrazlaže prostorni raspored određenih bolesti i njihovo širenje u uvjetima globalizacije.</p>
c. 2. 3	<p>Učenik primjenjuje geografska znanja i vještine u rješavanju pitanja iz svakodnevnoga života vezanih uz prostorno planiranje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - navodi osnovnu funkciju zemljišne knjige (gruntovnice) i katastra - na odabranim primjerima opisuje proceduru provedbe zahvata u prostoru primjenjujući geografska znanja i vještine - služi se informacijskim sustavom prostornoga uređenja (ISPU) - služi se preglednikom katastarskih podataka za pronalazak katastarskih čestica na katastarskom planu 	<p>Navodi ciljeve i načela prostornoga uređenja Hrvatske, osnovnu funkciju zemljišne knjige (gruntovnice) i katastra te sudjeluje u istraživačkom radu. *</p>	<p>Razlikuje zemljišnu knjigu (gruntovnicu) od katastra, razlikuje katastarsku općinu od katastarske čestice te opisuje proceduru provedbe zahvata u prostoru u skladu s važećim zakonskim odredbama.</p>	<p>Služi se informacijskim sustavom prostornoga uređenja kako bi detektirao probleme vezane uz prostorno planiranje i uređenje u zavičajju.</p>	<p>Služi se informacijskim sustavom prostornoga uređenja, preglednikom katastarskih podataka te aplikacijom za pregled zemljišnih knjiga za rješavanje projektnoga zadatka u sklopu istraživačkoga rada.</p>

		- upotrebljava aplikaciju za pregled zemljišnih knjiga				
	<p>*Ciljevi istraživanja su: uz pomoć preglednika katastarskih podataka pronaći katastarsku česticu na prostoru zavičaja, pogodnu za gradnju zamišljenoga objekta; istražiti kome katastarska čestica pripada te može li se kupiti i nad njom ostvariti vlasništvo; istražiti što je sve potrebno učiniti da bi se ostvarilo pravo gradnje zamišljenog objekta u skladu s važećim zakonskim odredbama.</p> <p>Ostvaruju se očekivanja međupredmetnih tema Uporaba IKT-a (A. 5. 2) i Poduzetništvo (B. 1. 2)</p>					

PRIJEDLOG REDOSLIJEDA ČITANJA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA - 2. RAZRED (70+70 SATI)

R.B.	ŠIFRA ISHODA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD
1.	AB. 2. 1	Učenik objašnjava razmještaj i kretanje broja stanovnika, analizira pokazatelje prirodnoga i prostornog kretanja stanovništva te demografske strukture i procese na nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.
2.	AB. 2. 2	Učenik analizira uzroke i posljedice suvremenih demografskih procesa na nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.
3.	B. 2. 1	Učenik objašnjava morfološku, funkcionalnu i socioekonomsku strukturu naselja te uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.
4.	B. 2. 2	Učenik uspoređuje različite pokazatelje razvijenosti, čimbenike razvoja i čimbenike lokacije pojedinih gospodarskih djelatnosti na različitim prostornim razinama.
5.	AB. 2. 3	Učenik objašnjava utjecaj globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama.
6.	BC. 2. 4	Učenik objašnjava strukturu, rezerve i prostorni raspored energetske izvora i mineralnih sirovina, obrazlaže važnost sirovina i energije za gospodarski razvoj te obilježja, prostorni raspored i značenje industrije.
7.	BC. 2. 5	Učenik objašnjava pojavu i razvoj turizma u Hrvatskoj i svijetu.
8.	C. 2. 1	Učenik analizira važnost poljoprivrede i neravnomjernu dostupnost hrane u svijetu.
9.	BC. 2. 2	Učenik objašnjava utjecaj prirodno-geografskih i društveno-geografskih čimbenika na pojavu i širenje bolesti te na kvalitetu zdravlja na primjerima iz Hrvatske i svijeta.
10.	C. 2. 3	Učenik primjenjuje geografska znanja i vještine u rješavanju pitanja iz svakodnevnoga života vezanih uz prostorno planiranje.

3. NASTAVNI PLAN 70 + 35 SATI (35 + 70 SATI)

Ishodi označeni s 1/2 ostvaruju se u onom razredu u kojem je nastavni plan 70 sati.

GEOGRAFIJA 1. RAZRED						
PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI				
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA	
B. 1. 1	Učenik identificira i predlaže geografsko istraživanje, opisuje način provedbe i predstavljanja rezultata geografskoga istraživačkog rada.*	<ul style="list-style-type: none"> - identificira prostorne probleme relevantne za zanimanje za koje se obrazuje, predlaže geografsko istraživanje i postavlja istraživačka pitanja - opisuje tijek istraživačkoga rada i odabire odgovarajuće geografske metode - odabire pouzdane izvore podataka - objašnjava načine korištenja geografskih karata u istraživanju i prezentaciji rezultata - objašnjava primjenu uređaja i IKT-a u geografskim istraživanjima 	Opisuje tijek istraživačkog rada te objašnjava načine korištenja geografskih karata u istraživanju i prezentaciji rezultata.	Uz učiteljevu pomoć identificira prostorne probleme, postavlja geografska istraživačka pitanja i odabire odgovarajuće geografske metode za provođenje predloženoga istraživanja.	Samostalno identificira prostorne probleme, postavlja geografska istraživačka pitanja i odabire pouzdane izvore podataka te objašnjava primjenu uređaja u geografskim istraživanjima, a uz učiteljevu pomoć odabire odgovarajuće geografske metode za provođenje predloženoga istraživanja.	Samostalno predlaže i planira geografsko istraživanje, opisuje način provedbe i predstavljanja rezultata geografskoga istraživačkoga rada prema svim njegovim fazama i sastavnicama.
*Sadržaj istraživanja prilagođava se učeničkim kompetencijama u zanimanju za koje se obrazuju. Ostvaruju se očekivanja međupredmetne teme Uporaba IKT-a (A. 4. 1; C. 4. 2; C. 4. 3; D. 4. 2; D. 4. 3).						
B. 1. 2	Učenik navodi geološka razdoblja, razlikuje vrste stijena, objašnjava postanak reljefa i opisuje utjecaj reljefa na stanovništvo i njegove aktivnosti na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.	<ul style="list-style-type: none"> - navodi geološku podjelu na eone, podjelu fanerozoika na ere i periode - razlikuje vrste stijena po nastanku i navodi primjere njihova iskorištavanja - objašnjava endogene pokrete i oblike - objašnjava egzogene procese i oblike - opisuje geografsku raspodjelu glavnih tipova reljefa i njihov utjecaj 	Učenik razlikuje glavne genetske tipove reljefa i daje karakteristične primjere iz Hrvatske i svijeta.	Učenik navodi geološka razdoblja i vrste stijena prema postanku, navodi primjere iskorištavanja stijena te razlikuje georaznolikost i geobaštinu.	Učenik opisuje osnovna obilježja kenozoika, razlikuje vrste stijena po postanku i navodi primjere, opisuje geografsku raspodjelu glavnih tipova reljefa u svijetu i Hrvatskoj, navodi razloge zaštite geobaštine.	Učenik opisuje osnovna obilježja geoloških razdoblja, prepoznaje karakteristične egzogene oblike reljefa u svojoj okolini, objašnjava utjecaj reljefa na društveno-gospodarsku nadgradnju na primjerima iz svijeta i Hrvatske, objašnjava vrijednost geobaštine i

		<p>na naseljenost, djelatnosti i život u svijetu i Hrvatskoj</p> <ul style="list-style-type: none"> - objašnjava pojam georazolikosti, vrijednost i važnost zaštite geobaštine te navodi primjere iz svijeta i Hrvatske 				<p>opisuje primjere zaštićene geobaštine u svijetu i Hrvatskoj.</p>
<p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. B. 1).</p>						
B. 1. 3	<p>Učenik objašnjava utjecaj klimatskih modifikatora na određene klimatske elemente koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava temperaturu zraka, tlak zraka, vjetar, vlagu u zraku, padaline i naoblaku te koristi s njima povezane mjerne jedinice, uređaje i način mjerenja, analizira podatke iz tablica i grafičkih prikaza - objašnjava utjecaj atmosfere, geografske širine, raspodjele kopna i mora, nadmorske visine, reljefa i morskih struja na klimatske elemente - objašnjava temperaturu zraka, tlak zraka i padaline na Zemlji s pomoću geografskih karata i IKT-a 	<p>Navodi i opisuje klimatske elemente i modifikatore.</p>	<p>Opisuje klimatske elemente te uz učiteljevu pomoć obrazlaže utjecaj klimatskih modifikatora na njih.</p>	<p>Samostalno obrazlaže utjecaj klimatskih modifikatora.</p>	<p>S pomoću tematskih karata tumači geografsku raspodjelu klimatskih elemenata i razlikuje utjecaj pojedinih klimatskih modifikatora na njih.</p>
B. 1. 4	<p>Učenik objašnjava glavne uzroke i posljedice svih razina cirkulacije atmosfere i služi se sinoptičkom kartom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava glavne uzroke planetarnih i monsunskih vjetrova - objašnjava nastanak i obilježja ciklone i anticiklone - navodi obilježja vremenskih nepogoda - opisuje tercijarnu cirkulaciju - razlikuje elemente sinoptičke karte* - analizira situaciju na sinoptičkoj karti i na temelju nje predviđa vrijeme 	<p>Navodi planetarne vjetrove, opisuje obilježja ciklone i anticiklone te razlikuje elemente sinoptičke karte.</p>	<p>Opisuje planetarne vjetrove i monsunne, razlikuje toplu i hladnu frontu, opisuje tropski ciklon i vremenske nepogode, sa sinoptičke karte uz učiteljevu pomoć očitava stanje vremena.</p>	<p>Opisuje planetarnu cirkulaciju, nastanak i obilježja ciklone i anticiklone, navodi primjere tercijarne cirkulacije, na temelju sinoptičke karte uz učiteljevu pomoć predviđa vrijeme.</p>	<p>Objašnjava glavne uzroke i posljedice primarne, sekundarne i tercijarne cirkulacije s primjerima iz svijeta i Hrvatske, na temelju sinoptičkih karata samostalno predviđa promjenu meteorološke situacije u Hrvatskoj i Europi.</p>
<p>*Način prikazivanja tlaka zraka izobarama i bročanom vrijednošću hektopaskala, način prikazivanja fronti te slovne oznake ciklone i anticiklone.</p>						

<p>BC. 1. 5</p>	<p>Učenik objašnjava utjecaj mora i voda na naseljenost i gospodarski razvoj na primjerima iz svijeta i Hrvatske, koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje osnovna obilježja i važnost Jadranskoga mora - objašnjava gospodarsko značenje mora i podmorja te proces litoralizacije s primjerima iz svijeta i Hrvatske - objašnjava ulogu tekućica i dolina u naseljenosti, prometu i gospodarstvu s primjerima iz svijeta i Hrvatske - objašnjava hidroenergetsku ulogu rijeka u svijetu i RH te navodi neke pozitivne i negativne posljedice gradnje velikih akumulacija - objašnjava uzroke i posljedice poplava te različite pristupe u obrani od poplava s primjerima iz svijeta i Hrvatske - razlikuje različite prirodne uvjete otjecanja i vodoopskrbe u krškom i izvankrškom dijelu Hrvatske - objašnjava ekološku važnost močvara - analizira hrvatske vodne zalihe, opisuje njihovu kakvoću i navodi mjere održivoga gospodarenja i očuvanja kakvoće voda 	<p>Navodi važnost Jadranskoga mora kao izvora hrane i soli, u prometu i turizmu, opisuje naseljenost u dolinama, načine korištenja rijeka, posljedice poplava te navodi osnovne načine vodoopskrbe u Hrvatskoj.</p>	<p>Opisuje osnovna obilježja i važnost Jadranskoga mora, prometnu važnost dolina, objašnjava hidroenergetsku ulogu rijeka u svijetu i Hrvatskoj te navodi neke pozitivne i negativne posljedice gradnje velikih akumulacija, objašnjava uzroke i posljedice poplava.</p>	<p>Opisuje proces litoralizacije, objašnjava ulogu tekućica i dolina u naseljenosti, prometu i gospodarstvu, različite pristupe u obrani od poplava s primjerima iz svijeta i Hrvatske, opisuje teškoće u vodoopskrbi krškoga dijela Hrvatske te objašnjava ekološku važnost močvara.</p>	<p>Objašnjava ulogu mora i podmorja u društveno-gospodarskom razvoju, na primjeru svjetskoga i Jadranskoga mora, utjecaj kopnenih voda na naseljenost i gospodarski razvoj, razlikuje različite prirodne uvjete otjecanja i vodoopskrbe u krškom i izvankrškom dijelu Hrvatske, analizira hrvatske vodne zalihe i navodi mjere održivoga gospodarenja i očuvanja kakvoće voda.</p>
<p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. A. 3).</p>						
<p>BC. 1. 6</p>	<p>Učenik analizira utjecaj čovjeka na tlo, živi svijet i bioraznost na primjerima iz Hrvatske i svijeta koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - navodi definiciju tla i glavne čimbenike nastanka tla - objašnjava važnost tla - navodi glavne vrste zonalnih i azonalnih tala u svijetu i Hrvatskoj - uz pomoć tematskih karata obrazlaže geografsku raspodjelu glavnih vrsta tala u svijetu i Hrvatskoj - razlikuje osnovna obilježja i 	<p>Izriče definiciju tla, navodi osnovne vrste zonalnih i azonalnih tala, navodi načine degradacije tla i njezin utjecaj na smanjenje bioraznosti.</p>	<p>Navodi glavne čimbenike nastanka tla, objašnjava važnost tla, opisuje raspodjelu glavnih vrsta tala i pripadajuću prirodnu vegetaciju u</p>	<p>Obrazlaže utjecaj gospodarskih aktivnosti na degradaciju tla i promjenu prirodnoga biljnog pokrivača te objašnjava uzroke i posljedice smanjenja bioraznosti na primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>Analizira važnost, raspodjelu i društveno uvjetovane promjene tla i živoga svijeta te argumentira potrebu očuvanja bioraznosti.</p>

	<p>gospodarsku vrijednost glavnih vrsta tala</p> <ul style="list-style-type: none"> - navodi procese degradacije tla (erozija, salinifikacija, laterizacija), opisuje primjere sprječavanja degradacije iz svijeta i Hrvatske - razlikuje prirodni i izmijenjeni biljni pokrivač te objašnjava uzroke i posljedice smanjenja bioraznolikosti i nestanka određenih staništa u svijetu i Hrvatskoj - argumentira potrebu očuvanja bioraznolikosti 		<p>svijetu i Hrvatskoj te objašnjava njihovu gospodarsku vrijednost.</p>		
<p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. C. 1).</p>					

ODRŽIVOST					
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
<p>C. 1. 1</p> <p>Učenik objašnjava uzroke i posljedice ugrožavanja i onečišćenja okoliša od lokalne do globalne razine te opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje glavne uzroke, izvore i oblike onečišćenja tla, vode i zraka te objašnjava glavne posljedice tih onečišćenja, uz primjere iz svijeta i Hrvatske - analizira stanje okoliša i problem gospodarenja otpadom u životnoj sredini - navodi moguće uzroke i posljedice globalnoga zatopljenja - opisuje neke izazove upravljanja zaštićenim područjima na primjerima iz svijeta i Hrvatske - navodi kategorije zaštite prirodnih područja u Hrvatskoj, njihova obilježja - opisuje obilježja nacionalnih 	<p>Opisuje neke od uzroka, izvora i oblika onečišćenja tla, vode i zraka te opisuje neke posljedice tih onečišćenja, navodi kategorije zaštite prirodnih područja u Hrvatskoj i njihova obilježja.</p>	<p>Opisuje glavne uzroke, izvore i oblike onečišćenja tla, vode i zraka te posljedice tih onečišćenja, opisuje osnovna obilježja nacionalnih parkova Hrvatske.</p>	<p>Objašnjava uzroke i posljedice onečišćenja tla, vode i zraka na primjerima iz svijeta i Hrvatske, opisuje globalno zatopljenje, opisuje neke izazove upravljanja zaštićenim područjima na primjerima iz svijeta i Hrvatske.</p>	<p>Opisuje moguće uzroke i objašnjava posljedice globalnoga zatopljenja, opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj te analizira stanje okoliša i problem gospodarenja otpadom u životnoj sredini.</p>

	parkova Hrvatske				
Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. B. 1).					

PRIJEDLOG REDOSLIJEDA ČITANJA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA - 1. RAZRED (70 + 35 SATI ILI 35 + 70 SATI)

R.B.	ŠIFRA ISHODA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD
1.	B. 1. 1	Učenik identificira i predlaže geografsko istraživanje, opisuje način provedbe i predstavljanja rezultata geografskoga istraživačkog rada.
2.	B. 1. 2	Učenik navodi geološka razdoblja, razlikuje vrste stijena, objašnjava postanak reljefa i opisuje utjecaj reljefa na stanovništvo i njegove aktivnosti na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
3.	B. 1. 3	Učenik objašnjava utjecaj klimatskih modifikatora na određene klimatske elemente koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
4.	B. 1. 4	Učenik objašnjava glavne uzroke i posljedice svih razina cirkulacije atmosfere i služi se sinoptičkom kartom.
5.	BC. 1. 5	Učenik objašnjava utjecaj mora i voda na naseljenost i gospodarski razvoj na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
6.	BC. 1. 6	Učenik analizira utjecaj čovjeka na tlo, živi svijet i bioraznolikost na primjerima iz Hrvatske i svijeta koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
7.	C. 1. 1	Učenik objašnjava uzroke i posljedice ugrožavanja i onečišćenja okoliša od lokalne do globalne razine te opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj koristeći se geografskim kartama i IKT-om.

GEOGRAFIJA 2. RAZRED						
PROSTORNI IDENTITET						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
AB. 1./2. 1	Učenik objašnjava razmještaj i kretanje broja stanovnika, pokazatelje prirodnoga i prostornog kretanja stanovništva te demografske strukture i procese na nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava razmještaj i kretanje broja stanovnika te gustoću naseljenosti - analizira natalitet, mortalitet, infantilni mortalitet, fertilitet, vitalitet, prirodnu promjenu, koeficijent maskuliniteta i feminiteta - obrazlaže prostorno kretanje stanovništva Hrvatske (migracije prema uzroku, dometu i trajanju) - uspoređuje prostore s različitim trendovima općega kretanja stanovništva u Hrvatskoj - objašnjava demografske strukture (biološka, obrazovna, gospodarska, nacionalna, vjerska, jezična) 	Opisuje s pomoću grafičkih prikaza kretanje broja stanovnika, gustoću naseljenosti, temeljne odrednice prirodnoga i prostornog kretanja te glavne demografske strukture.	Objašnjava kretanje broja stanovnika, gustoću naseljenosti i odrednice prirodnoga kretanja, navodi primjere migracija prema uzroku, dometu i trajanju te objašnjava demografske strukture.	Uspoređuje prostore u Hrvatskoj s različitim trendovima općega kretanja stanovništva.	Uspoređuje osnovne demografske strukture i procese Hrvatske s odabranim primjerima iz svijeta.
Ostvaruju se očekivanja međupredmetnih tema Održivi razvoj (IV. C. 4) te Građanski odgoj i obrazovanje (A. 4. 5; C. 4. 1).						

<p>AB. 1./2. 2</p>	<p>Učenik objašnjava uzroke i posljedice suvremenih demografskih procesa na nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uspoređuje očekivano trajanje života u različitim dijelovima svijeta - navodi tipove i mjere populacijskih politika (eugenička, redistributivna, restriktivna i ekspanzivna) te raspravlja o njima - objašnjava utjecaj pojedinih demografskih struktura i procesa na gospodarski i prostorni razvoj Hrvatske - objašnjava uzroke i posljedice suvremenih migracija radne snage 	<p>Opisuje važnost podatka o očekivanom trajanju života, navodi tipove populacijskih politika i njihov utjecaj na demografske procese i strukture.</p>	<p>Uspoređuje očekivano trajanje života u različitim dijelovima svijeta, navodi mjere pojedinih tipova populacijskih politika te navodi uzroke i posljedice suvremenih migracija radne snage.</p>	<p>Raspravlja o tipovima i mjerama populacijskih politika s posebnim osvrtom na hrvatsku populacijsku politiku.</p>	<p>Objašnjava utjecaj pojedinih demografskih struktura i procesa te mjera populacijske politike na gospodarski i prostorni razvoj Hrvatske.</p>
-------------------------------	--	--	--	---	---	---

PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
<p>B. 1./2. 1</p>	<p>Učenik objašnjava morfološku i funkcionalnu strukturu naselja te uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje etape urbanizacije - navodi različite kriterije za određivanje gradskih naselja i obrazlaže njihovu primjenu - objašnjava morfološku i funkcionalnu strukturu naselja u Hrvatskoj - uspoređuje funkcije naselja u kojemu živi s ostalim naseljima u zavičaju 	<p>Opisuje etape urbanizacije, navodi različite kriterije za izdvajanje gradskih naselja te opisuje morfološku strukturu naselja u zavičaju.</p>	<p>Objašnjava etape urbanizacije, obrazlaže primjenu kriterija za izdvajanje gradskih naselja te opisuje morfološku i funkcionalnu strukturu naselja u Hrvatskoj.</p>	<p>Objašnjava morfološku i funkcionalnu strukturu naselja u Hrvatskoj.</p>	<p>Uspoređuje funkcije naselja u kojemu živi s ostalim naseljima u zavičaju.</p>

<p>B. 2. 2</p>	<p>Učenik uspoređuje različite pokazatelje razvijenosti, čimbenike razvoja i čimbenike lokacije pojedinih gospodarskih djelatnosti na različitim prostornim razinama.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - obrazlaže čimbenike razvoja pojedinih djelatnosti - uspoređuje gospodarske i socioekonomske pokazatelje razvijenosti* - uspoređuje važnost pojedinih sektora djelatnosti (usporedbom udjela zaposlenih i ostvarenoga dohotka) - analizira prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti na različitim primjerima iz Hrvatske i svijeta - analizira čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti u zavičaju 	<p>Navodi čimbenike razvoja i čimbenike lokacije, opisuje strukturu i razvijenost gospodarstva u zavičaju, Hrvatskoj, Europi i svijetu.</p>	<p>Opisuje čimbenike razvoja i čimbenike lokacije te analizira strukturu gospodarstva i uspoređuje važnost pojedinih sektora djelatnosti u zavičaju, Hrvatskoj, Europi i svijetu.</p>	<p>Analizira pokazatelje razvijenosti te prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti na različitim primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>Analizira gospodarske i socioekonomske pokazatelje razvijenosti te čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti u zavičaju.</p>
<p>*Učenik analizira pojedine pokazatelje razvijenosti. Uspoređuje udio zaposlenih u četiri sektora djelatnosti s udjelom sektora u ukupnom BDP-u. Pritom treba voditi računa da statistika prati tri sektora djelatnosti: primarni (poljoprivreda i gospodarenje sirovinama), sekundarni (proizvodni) i tercijarni (uslužni) te da se u tercijarni pribraja i kvartarni sektor (istraživanje i ekonomije temeljene na znanju).</p> <p>Učenik analizira vrijednosti bruto nacionalnoga proizvoda po državama, pritom definirajući BNP kao ukupnu tržišnu vrijednost finalnih dobara i usluga proizvedenih u nekoj zemlji tijekom godine, koje proizvode domaći čimbenici, bez obzira na to nalaze li se u zemlji ili inozemstvu. Razlikuje pojmove bruto nacionalni proizvod (BNP) i bruto domaći proizvod (BDP), pri čemu BDP definira kao ukupnu tržišnu vrijednost finalnih dobara i usluga proizvedenih u nekoj zemlji tijekom godine, bez obzira na to tko posjeduje kapital i rad koji se koristi u proizvodnji tih dobara.</p> <p>Učenik analizira odabrane pokazatelje gospodarske razvijenosti koristeći se dostupnim podacima Svjetske banke. Indeksi svjetskoga razvoja obuhvaćaju više od 800 indikatora podijeljenih u 20 kategorija. Kao posebno bitna kategorija izdvaja se HDI (human development index ili indeks ljudskog razvoja) koji je agregirani indeks nastao zbrajanjem očekivanoga trajanja života prilikom rođenja, prosječnoga broja godina obrazovanja (osoba u dobi od 25 godina), očekivanoga trajanja školovanja (za djecu koja ulaze u sustav obrazovanja) te BNP-a po stanovniku (prema paritetu kupovne moći).</p> <p>Ostvare se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. A. 4).</p>						
<p>AB. 2. 3</p>	<p>Učenik objašnjava utjecaj globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava utjecaj prometa i trgovine na proces globalizacije - objašnjava utjecaj globalizacije na pojedine djelatnosti (trgovina, turizam, promet, industrija, poljoprivreda) i ekonomiju znanja - obrazlaže ulogu multinacionalnih kompanija u svjetskom 	<p>Navodi definiciju multinacionalne kompanije i opisuje utjecaj globalizacije na pojedine djelatnosti (trgovina, turizam, promet, industrija, poljoprivreda) i ekonomiju znanja.</p>	<p>Opisuje ulogu multinacionalnih kompanija, ekonomskih integracija i međunarodnih organizacija u svjetskom gospodarstvu te utjecaj</p>	<p>Obrazlaže ulogu multinacionalnih kompanija, ekonomskih integracija i međunarodnih organizacija u svjetskom</p>	<p>Objašnjava pozitivne i negativne učinke globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama.</p>

		gospodarstvu te ulogu ekonomskih integracija i međunarodnih organizacija u svijetu (EU, OPEC, UN, WTO)		prometa i trgovine na proces globalizacije.	gospodarstvu.	
Ostvaruju se očekivanja međupredmetnih tema Poduzetništvo (4. ciklus, A. 4. 2) te Građanski odgoj i obrazovanje (A. 4. 2, C. 4. 1, C. 4. 3).						
BC. 2. 4	Učenik objašnjava strukturu, rezerve i prostorni raspored energetske izvora i mineralnih sirovina, obrazlaže važnost sirovina i energije za gospodarski razvoj te obilježja, prostorni raspored i značenje industrije.	<ul style="list-style-type: none"> - obrazlaže važnost resursa i sirovina - s pomoću geografske karte opisuje prostorni raspored neobnovljivih i obnovljivih izvora energije - raspravlja o važnosti i obvezi korištenja obnovljivih izvora energije te zauzima stav o njihovu korištenju - analizira energetske potencijale, proizvodnju i potrošnju električne energije u zavičaju i Hrvatskoj - analizira razvoj, obilježja, prostorni raspored i značenje industrije u Hrvatskoj 	Opisuje važnost resursa i sirovina, razvoj industrije, navodi energetske izvore i mineralne sirovine te opisuje obilježja industrije u zavičaju i Hrvatskoj.	Opisuje prostorni raspored važnijih energetske izvora i mineralnih sirovina te industrije u zavičaju i Hrvatskoj.	Analizira energetske potencijale, proizvodnju i potrošnju električne energije te obilježja i prostorni raspored industrije u zavičaju i Hrvatskoj.	Obrazlaže važnost sirovina, energije i industrije za gospodarski razvoj te raspravlja o važnosti i obvezi korištenja obnovljivih izvora energije.
Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. A. 4).						
ABC. 2. 5	Učenik objašnjava pojavu i razvoj turizma u Hrvatskoj i svijetu.	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava čimbenike razvoja turizma - objašnjava utjecaj turizma na socioekonomske i prostorne promjene na primjerima iz Hrvatske i svijeta - razlikuje oblike turizma u Hrvatskoj i svijetu - navodi selektivne oblike turizma u Hrvatskoj - uspoređuje podatke na razini država o broju turističkih dolazaka, 	Objašnjava pojavu i razvoj turizma, razlikuje osnovne i selektivne oblike turizma te izdvaja važnija turistička mjesta i njihove atrakcije u Hrvatskoj i svijetu.	Razlikuje turističke regije Hrvatske te objašnjava utjecaj turizma na socioekonomske i prostorne promjene na primjerima iz Hrvatske i svijeta.	Uspoređuje podatke na razini država o broju turističkih dolazaka, noćenja i prihoda od turizma, prepoznaje turistički najrazvijenija područja te razlikuje pozitivne i negativne učinke pojedinih oblika turizma na stanovništvo,	Objašnjava čimbenike razvoja turizma u turistički najrazvijenijim područjima svijeta.

		<p>noćenja i prihoda od turizma te prepoznaje turistički najrazvijenija područja</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikuje turističke regije Hrvatske, izdvaja važnija turistička mjesta i njihove atrakcije - navodi pozitivne i negativne učinke pojedinih oblika turizma na stanovništvo, gospodarstvo i okoliš 			gospodarstvo i okoliš.	
--	--	---	--	--	------------------------	--

ODRŽIVOST						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
c. 2.1	Učenik analizira važnost poljoprivrede i neravnomjernu dostupnost hrane u svijetu.	<ul style="list-style-type: none"> - analizira prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike koji utječu na poljoprivrednu proizvodnju - izdvaja najveće proizvođače i izvoznike/uvoznike glavnih prehrambenih poljoprivrednih proizvoda prema statističkim podacima FAO-a - objašnjava globalnu dostupnost hrane i načine rješavanja problema pothranjenosti i gladi u svijetu - raspravlja o primjeni suvremenih tehnologija u proizvodnji hrane i o održivoj poljoprivredi 	Analizira prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike koji utječu na poljoprivrednu proizvodnju.	Izdvaja najveće proizvođače i izvoznike/uvoznike glavnih prehrambenih poljoprivrednih proizvoda prema statističkim podacima FAO-a.	Objašnjava globalnu dostupnost hrane i načine rješavanja problema pothranjenosti i gladi u svijetu.	Raspravlja o održivoj poljoprivredi i primjeni suvremenih tehnologija u proizvodnji hrane.
Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. C. 3).						

<p>AC. 2. 2</p>	<p>Učenik primjenjuje geografska znanja i vještine u rješavanju pitanja iz svakodnevnoga života vezanih uz prostorno planiranje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - navodi osnovnu funkciju zemljišne knjige (grunтовnice) i katastra - na odabranim primjerima opisuje proceduru provedbe zahvata u prostoru primjenjujući geografska znanja i vještine - služi se informacijskim sustavom prostornoga uređenja (ISPU) - služi se preglednikom katastarskih podataka za pronalazak katastarskih čestica na katastarskom planu - upotrebljava aplikaciju za pregled zemljišnih knjiga 	<p>Učenik navodi ciljeve i načela prostornoga uređenja Hrvatske, osnovnu funkciju zemljišne knjige (grunтовnice) i katastra te sudjeluje u istraživačkom radu.*</p>	<p>Učenik razlikuje zemljišnu knjigu (grunтовnicu) od katastra i katastarsku općinu od katastarske čestice te opisuje proceduru provedbe zahvata u prostoru u skladu s važećim zakonskim odredbama.</p>	<p>Učenik se služi informacijskim sustavom prostornoga uređenja kako bi detektirao probleme vezane uz prostorno planiranje i uređenje u zavičaju.</p>	<p>Učenik se služi informacijskim sustavom prostornoga uređenja, preglednikom katastarskih podataka te aplikacijom za pregled zemljišnih knjiga za rješavanje projektnoga zadatka u sklopu istraživačkog rada.</p>
<p>*Ciljevi istraživanja su: uz pomoć preglednika katastarskih podataka pronaći katastarsku česticu na prostoru zavičaja, pogodnu za gradnju zamišljenoga objekta; istražiti kome katastarska čestica pripada te može li se kupiti i nad njom ostvariti vlasništvo; istražiti što je sve potrebno učiniti da bi se ostvarilo pravo gradnje zamišljenoga objekta u skladu s važećim zakonskim odredbama. Ostvaruju se očekivanja međupredmetnih tema Uporaba IKT-a (A. 5. 2) i Poduzetništvo (B. 1. 2).</p>						

PRIJEDLOG REDOSLIJEDA ČITANJA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA - 2. RAZRED (70 + 35 SATI ILI 35 + 70 SATI)

R.B.	ŠIFRA ISHODA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD
1.	AB. 1./2. 1	Učenik objašnjava razmještaj i kretanje broja stanovnika, pokazatelje prirodnoga i prostornog kretanja stanovništva te demografske strukture i procese na nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.
2.	AB. 1./2. 2	Učenik objašnjava uzroke i posljedice suvremenih demografskih procesa na nacionalnoj i svjetskoj razini s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.
3.	B. 1./2. 1	Učenik objašnjava morfološku i funkcionalnu strukturu naselja te uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.
4.	B. 2. 2	Učenik uspoređuje različite pokazatelje razvijenosti, čimbenike razvoja i čimbenike lokacije pojedinih gospodarskih djelatnosti na različitim prostornim razinama.
5.	AB. 2. 3	Učenik objašnjava utjecaj globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama.
6.	BC. 2. 4	Učenik objašnjava strukturu, rezerve i prostorni raspored energetske izvora i mineralnih sirovina, obrazlaže važnost sirovina i energije za gospodarski razvoj te obilježja, prostorni raspored i značenje industrije.
7.	ABC. 2. 5	Učenik objašnjava pojavu i razvoj turizma u Hrvatskoj i svijetu.
8.	C. 2. 1	Učenik analizira važnost poljoprivrede i neravnomjernu dostupnost hrane u svijetu.
9.	AC. 2. 2	Učenik primjenjuje geografska znanja i vještine u rješavanju pitanja iz svakodnevnoga života vezanih uz prostorno planiranje.

4. NASTAVNI PLAN 70 SATI

GEOGRAFIJA 1. ILI 2. RAZRED						
PROSTORNI IDENTITET						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
AB. 1./2. 1	Učenik objašnjava razmještaj i kretanje broja stanovnika, pokazatelje prirodnoga i prostornog kretanja stanovništva, demografske strukture i utjecaj demografskih obilježja na gospodarski i prostorni razvoj Hrvatske s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava razmještaj i kretanje broja stanovnika te gustoću naseljenosti - analizira natalitet, mortalitet, prirodnu promjenu stanovništva - obrazlaže prostorno kretanje stanovništva (migracije prema uzroku, dometu i trajanju) - objašnjava demografske strukture (biološka, obrazovna, gospodarska, nacionalna, vjerska, jezična) - objašnjava utjecaj pojedinih demografskih struktura i procesa na gospodarski i prostorni razvoj Hrvatske - objašnjava uzroke i posljedice suvremenih migracija radne snage 	Opisuje s pomoću grafičkih prikaza razmještaj i kretanje broja stanovnika, gustoću naseljenosti, odrednice prirodnoga kretanja stanovništva, migracije i demografske strukture u Hrvatskoj.	Objašnjava odrednice prirodnoga kretanja stanovništva te vrste migracija prema uzroku, dometu i trajanju u Hrvatskoj.	Objašnjava demografske strukture koristeći se tablicama, grafičkim prikazima i geografskim kartama te navodi uzroke i posljedice na primjerima iz Hrvatske.	Objašnjava utjecaj pojedinih demografskih struktura i procesa na gospodarski i prostorni razvoj Hrvatske.
Ostvaruju se očekivanja međupredmetnih tema Građanski odgoj i obrazovanje (A. 4. 5; C. 4. 1) te Održivi razvoj (IV. C. 2).						

PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD		RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI			
			ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
B. 1./2. 1	Učenik navodi geološka razdoblja, razlikuje vrste stijena, objašnjava postanak reljefa i opisuje utjecaj reljefa na stanovništvo i njegove aktivnosti na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.	<ul style="list-style-type: none"> - navodi geološku podjelu na eone, podjelu fanerozoika na ere i periode - razlikuje vrste stijena po nastanku i navodi primjere njihova iskorištavanja - objašnjava endogene pokrete i oblike - objašnjava egzogene procese i oblike - opisuje geografsku raspodjelu glavnih tipova reljefa i njihov utjecaj na naseljenost, djelatnosti i život u svijetu i Hrvatskoj - objašnjava pojam georaznolikosti, vrijednost i važnost zaštite geobaštine te navodi primjere iz svijeta i Hrvatske 	Učenik razlikuje glavne genetske tipove reljefa i daje karakteristične primjere iz Hrvatske i svijeta.	Učenik navodi geološka razdoblja i vrste stijena prema postanku, navodi primjere iskorištavanja stijena te razlikuje georaznolikost i geobaštinu.	Učenik opisuje osnovna obilježja kenozoika, razlikuje vrste stijena prema postanku i navodi primjere, opisuje geografsku raspodjelu glavnih tipova reljefa u svijetu i Hrvatskoj, navodi razloge zaštite geobaštine.	Učenik opisuje osnovna obilježja geoloških razdoblja, prepoznaje karakteristične egzogene oblike reljefa u svojoj okolini, objašnjava utjecaj reljefa na društveno-gospodarsku nadgradnju na primjerima iz svijeta i Hrvatske, objašnjava vrijednost geobaštine i opisuje primjere zaštićene geobaštine u svijetu i Hrvatskoj.
	Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. B. 1).					
B. 1./2. 2	Učenik objašnjava glavne uzroke i posljedice svih razina cirkulacije atmosfere i služi se sinoptičkom kartom.	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava glavne uzroke planetarnih i monsunskih vjetrova - objašnjava nastanak i obilježja ciklone i anticiklone - navodi obilježja vremenskih nepogoda - opisuje tercijarnu cirkulaciju - razlikuje elemente sinoptičke karte* - analizira situaciju na sinoptičkoj karti i na temelju nje predviđa vrijeme 	Navodi planetarne vjetrove, opisuje obilježja ciklone i anticiklone te razlikuje elemente sinoptičke karte.	Opisuje planetarne vjetrove i monsun, razlikuje toplu i hladnu frontu, opisuje tropski ciklon i vremenske nepogode, sa sinoptičke karte uz učiteljevu pomoć očitava stanje vremena.	Opisuje planetarnu cirkulaciju, nastanak i obilježja ciklone i anticiklone, navodi primjere tercijarne cirkulacije, na temelju sinoptičke karte uz učiteljevu pomoć predviđa vrijeme.	Objašnjava glavne uzroke i posljedice primarne, sekundarne i tercijarne cirkulacije s primjerima iz svijeta i Hrvatske, na temelju sinoptičkih karata samostalno predviđa promjenu meteorološke situacije u Hrvatskoj i Europi.
	*Način prikazivanja tlaka zraka izobarama i brojčanom vrijednošću hektopaskala, način prikazivanja fronti te slovne oznake ciklone i anticiklone.					
B. 1./2. 3	Učenik objašnjava morfološku i funkcionalnu strukturu naselja te uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.	<ul style="list-style-type: none"> - navodi karakteristične funkcije gradskih naselja - objašnjava morfološku i funkcionalnu strukturu naselja u Hrvatskoj - uspoređuje funkcije naselja u kojemu živi s ostalim naseljima u zavičaju 	Navodi karakteristične funkcije gradskih naselja, opisuje morfološku i funkcionalnu strukturu naselja u kojemu živi.	Opisuje morfološku i funkcionalnu strukturu naselja u Hrvatskoj.	Objašnjava obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.	Uspoređuje funkcije naselja u kojemu živi s ostalim naseljima u zavičaju.

<p>B. 1./2. 4</p>	<p>Učenik analizira razvijenost gospodarstva i čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - obrazlaže čimbenike razvoja pojedinih djelatnosti - analizira s pomoću tematskih karata gospodarske i socioekonomske pokazatelje razvijenosti* - objašnjava važnost pojedinih sektora djelatnosti (usporedbom udjela zaposlenih i ostvarenog dohotka) - navodi primjere prirodno-geografskih i društveno-geografskih čimbenika lokacije pojedinih gospodarskih djelatnosti - analizira čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti u zavičaju 	<p>Razlikuje BNP od BDP-a i na tematskoj karti izdvaja najrazvijenije prostore (države) svijeta, opisuje važnost pojedinih sektora djelatnosti.</p>	<p>Objašnjava važnost sintetičkih pokazatelja razvijenosti na primjeru HDI-ja te na tematskoj karti izdvaja države s najvišim HDI-jem, navodi primjere prirodno-geografskih i društveno-geografskih čimbenika lokacije pojedinih djelatnosti.</p>	<p>Obrazlaže čimbenike razvoja pojedinih djelatnosti te objašnjava čimbenike lokacije na primjeru odabrane djelatnosti.</p>	<p>Analizira zastupljenost i važnost gospodarskih djelatnosti u zavičaju i analizira njihove čimbenike lokacije.</p>
<p>*Učenik analizira pojedine pokazatelje razvijenosti. Uspoređuje udio zaposlenih u četiri sektora djelatnosti s udjelom sektora u ukupnom BDP-u. Pritom treba voditi računa da statistika prati tri sektora djelatnosti: primarni (poljoprivreda i gospodarenje sirovinama), sekundarni (proizvodni) i tercijarni (uslužni) te da se u tercijarni pribraja i kvartarni sektor (istraživanje i ekonomije temeljene na znanju). Učenik analizira vrijednosti bruto nacionalnoga proizvoda po državama, definirajući BNP kao ukupnu tržišnu vrijednost finalnih dobara i usluga proizvedenih u nekoj zemlji tijekom godine, koje proizvode domaći čimbenici, bez obzira na to nalaze li se u zemlji ili inozemstvu. Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. A. 4).</p>						
<p>AB 1./2. 5</p>	<p>Učenik objašnjava utjecaj globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava utjecaj prometa i trgovine na proces globalizacije - opisuje utjecaj globalizacije na pojedine djelatnosti (trgovina, turizam, promet, industrija, poljoprivreda) i ekonomiju znanja - obrazlaže ulogu multinacionalnih kompanija u svjetskome gospodarstvu te ulogu ekonomskih integracija i međunarodnih organizacija u svijetu (EU, OPEC, UN, WTO) - objašnjava čimbenike razvoja turizma - navodi oblike turizma u Hrvatskoj - navodi pozitivne i negativne učinke pojedinih oblika turizma na stanovništvo, gospodarstvo i okoliš 	<p>Navodi definiciju multinacionalne kompanije, čimbenike razvoja turizma, oblike turizma, opisuje utjecaj globalizacije na pojedine djelatnosti (trgovina, turizam, promet, industrija, poljoprivreda) i ekonomiju znanja.</p>	<p>Opisuje na odabranim primjerima ulogu multinacionalnih kompanija, ekonomskih integracija i međunarodnih organizacija u svjetskom gospodarstvu, utjecaj prometa i trgovine na proces globalizacije te čimbenike razvoja turizma.</p>	<p>Obrazlaže na odabranim primjerima ulogu multinacionalnih kompanija, ekonomskih integracija i međunarodnih organizacija u svjetskom gospodarstvu te objašnjava čimbenike razvoja turizma.</p>	<p>Objašnjava primjere pozitivnih i negativnih učinaka globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama te primjere pozitivnih i negativnih učinaka pojedinih oblika turizma na stanovništvo, gospodarstvo i okoliš.</p>
<p>Ostvaruju se očekivanja međupredmetnih tema Poduzetništvo (4. ciklus, A. 4. 2) te Građanski odgoj i obrazovanje (A. 4. 2; C. 4. 1; C. 4. 3).</p>						

<p>BC. 1./2. 6</p>	<p>Učenik objašnjava utjecaj mora i voda na naseljenost i gospodarski razvoj na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje osnovna obilježja i važnost Jadranskoga mora - objašnjava gospodarsko značenje mora i podmorja te proces litoralizacije s primjerima iz svijeta i Hrvatske - objašnjava ulogu tekućica i dolina u naseljenosti, prometu i gospodarstvu s primjerima iz svijeta i Hrvatske - objašnjava hidroenergetsku ulogu rijeka u svijetu i Hrvatskoj te navodi neke pozitivne i negativne posljedice gradnje velikih akumulacija - objašnjava uzroke i posljedice poplava te različite pristupe u obrani od poplava s primjerima iz svijeta i Hrvatske - razlikuje različite prirodne uvjete otjecanja i vodoopskrbe u krškom i izvankrškom dijelu Hrvatske - objašnjava ekološku važnost močvara - analizira hrvatske vodne zalihe, opisuje njihovu kakvoću i navodi mjere održivoga gospodarenja i očuvanja kakvoće voda 	<p>Navodi važnost Jadranskoga mora kao izvora hrane i soli, u prometu i turizmu, opisuje naseljenost u dolinama, načine korištenja rijeka, posljedice poplava te navodi osnovne načine vodoopskrbe u Hrvatskoj.</p>	<p>Opisuje osnovna obilježja i važnost Jadranskoga mora, prometnu važnost dolina, objašnjava hidroenergetsku ulogu rijeka u svijetu i Hrvatskoj te navodi neke pozitivne i negativne posljedice gradnje velikih akumulacija, objašnjava uzroke i posljedice poplava.</p>	<p>Opisuje proces litoralizacije, objašnjava ulogu tekućica i dolina u naseljenosti, prometu i gospodarstvu, različite pristupe u obrani od poplava s primjerima iz svijeta i Hrvatske, opisuje teškoće u vodoopskrbi krškoga dijela Hrvatske te objašnjava ekološku važnost močvara.</p>	<p>Objašnjava ulogu mora i podmorja u društveno-gospodarskom razvoju, na primjeru svjetskoga i Jadranskoga mora, utjecaj kopnenih voda na naseljenost i gospodarski razvoj, razlikuje različite prirodne uvjete otjecanja i vodoopskrbe u krškom i izvankrškom dijelu Hrvatske, analizira hrvatske vodne zalihe te navodi mjere održivoga gospodarenja i očuvanja kakvoće voda.</p>
<p>Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. C. 1).</p>						
<p>BC. 1./2. 7</p>	<p>Učenik analizira utjecaj čovjeka na tlo, živi svijet i bioraznolikost na primjerima iz Hrvatske i svijeta koristeći se geografskim kartama i IKT-om.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - navodi definiciju tla i glavne čimbenike nastanka tla - objašnjava važnost tla - navodi glavne vrste zonalnih i azonalnih tala u svijetu i Hrvatskoj - s pomoću tematskih karata obrazlaže geografsku raspodjelu glavnih vrsta tala u svijetu i Hrvatskoj - razlikuje osnovna obilježja i gospodarsku vrijednost glavnih vrsta tala - navodi procese degradacije tla (erozija, salinifikacija, laterizacija), 	<p>Izriče definiciju tla, navodi osnovne vrste zonalnih i azonalnih tala, navodi načine degradacije tla i njezin utjecaj na smanjenje bioraznolikosti.</p>	<p>Navodi glavne čimbenike nastanka tla, objašnjava važnost tla, opisuje raspodjelu glavnih vrsta tala i pripadajuću prirodnu vegetaciju u svijetu i Hrvatskoj te objašnjava njihovu gospodarsku vrijednost.</p>	<p>Obrazlaže utjecaj gospodarskih aktivnosti na degradaciju tla i promjenu prirodnoga biljnog pokrivača te objašnjava uzroke i posljedice smanjenja bioraznolikosti na primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p>	<p>Analizira važnost, raspodjelu i društveno uvjetovane promjene tla i živoga svijeta te argumentira potrebu očuvanja bioraznolikosti.</p>

		<p>opisuje primjere sprječavanja degradacije iz svijeta i Hrvatske</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikuje prirodni i izmijenjeni biljni pokrivač te objašnjava uzroke i posljedice smanjenja bioraznolikosti i nestanka određenih staništa u svijetu i Hrvatskoj - argumentira potrebu očuvanja bioraznolikosti 				
Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. C. 1).						
BC. 1./2. 8	<p>Učenik objašnjava strukturu, rezerve i prostorni raspored energetske izvora i mineralnih sirovina, važnost sirovina i energije za gospodarski razvoj te obilježja, prostorni raspored i značenje industrije.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objašnjava važnost resursa i sirovina - s pomoću geografske karte opisuje prostorni raspored obnovljivih i obnovljivih izvora energije - raspravlja o važnosti i obvezi korištenja obnovljivih izvora energije te zauzima stav o njihovu korištenju - opisuje energetske potencijale, proizvodnju i potrošnju električne energije u zavičaju i Hrvatskoj - objašnjava obilježja, prostorni raspored i značenje industrije u Hrvatskoj 	<p>Navodi resurse, sirovine, izvore energije i vrste industrije u zavičaju i Hrvatskoj.</p>	<p>Opisuje prostorni raspored resursa i sirovina, važnost resursa, sirovina, izvora energije i obilježja industrije u zavičaju i Hrvatskoj.</p>	<p>Opisuje energetske potencijale, proizvodnju i potrošnju električne energije te objašnjava prostorni raspored industrije u zavičaju i Hrvatskoj.</p>	<p>Objašnjava važnost sirovina, energije i industrije za gospodarski razvoj te raspravlja o važnosti i obvezi korištenja obnovljivih izvora energije.</p>
Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. A. 4).						

ODRŽIVOST						
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI				
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA	
C. 1./2. 1	Učenik objašnjava uzroke i posljedice ugrožavanja i onečišćenja okoliša od lokalne do globalne razine te opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj koristeći se geografskim kartama i IKT-om.	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje glavne uzroke, izvore i oblike onečišćenja tla, vode i zraka te objašnjava glavne posljedice tih onečišćenja, uz primjere iz svijeta i Hrvatske - istražuje stanje okoliša i problem gospodarenja otpadom u sredini u kojoj živi - navodi moguće uzroke i posljedice globalnoga zatopljenja - opisuje neke izazove upravljanja zaštićenim područjima na primjerima iz svijeta i Hrvatske - navodi kategorije zaštite prirodnih područja u Hrvatskoj i njihova obilježja - opisuje obilježja nacionalnih parkova Hrvatske 	Opisuje neke od uzroka, izvora i oblika onečišćenja tla, vode i zraka te neke posljedice tih onečišćenja, navodi kategorije zaštite prirodnih područja u Hrvatskoj i njihova obilježja.	Opisuje glavne uzroke, izvore i oblike onečišćenja tla, vode i zraka te posljedice tih onečišćenja, navodi osnovna obilježja nacionalnih parkova Hrvatske.	Objašnjava uzroke i posljedice onečišćenja tla, vode i zraka na primjerima iz svijeta i Hrvatske, opisuje globalno zatopljenje, navodi neke izazove upravljanja zaštićenim područjima na primjerima iz svijeta i Hrvatske.	Opisuje moguće uzroke i objašnjava posljedice globalnoga zatopljenja, opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj te istražuje stanje okoliša i problem gospodarenja otpadom u sredini u kojoj živi.
Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. B. 1).						
C. 1./2. 2	Učenik analizira važnost poljoprivrede i neravnomjernu dostupnost hrane u svijetu.	<ul style="list-style-type: none"> - navodi prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike koji utječu na poljoprivrednu proizvodnju - objašnjava globalnu dostupnost hrane i načine rješavanja problema pothranjenosti i gladi u svijetu - raspravlja o primjeni suvremenih tehnologija u proizvodnji hrane i o održivoj poljoprivredi 	Navodi uz učiteljevu pomoć osnovne prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike koji utječu na poljoprivrednu proizvodnju te primjere prostora pothranjenosti i gladi u svijetu.	Samostalno navodi prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike koji utječu na poljoprivrednu proizvodnju te objašnjava globalnu dostupnost hrane.	Opisuje obilježja suvremene poljoprivrede te navodi načine rješavanja problema pothranjenosti i gladi u svijetu.	Raspravlja o održivoj poljoprivredi i primjeni suvremenih tehnologija u proizvodnji hrane.
Ostvaruje se očekivanje međupredmetne teme Održivi razvoj (IV. C. 3).						

<p>AC. 1./2. 3</p>	<p>Učenik primjenjuje geografska znanja i vještine u rješavanju pitanja iz svakodnevnoga života vezanih uz prostorno planiranje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - navodi osnovnu funkciju zemljišne knjige (gruntnovnice) i katastra - na odabranim primjerima opisuje proceduru provedbe zahvata u prostoru primjenjujući geografska znanja i vještine - služi se informacijskim sustavom prostornoga uređenja (ISPU) - služi se preglednikom katastarskih podataka za pronalazak katastarskih čestica na katastarskom planu - upotrebljava aplikaciju za pregled zemljišnih knjiga* 	<p>Razlikuje funkcije zemljišne knjige (gruntnovnice) i katastra te sudjeluje u istraživačkom radu*.</p>	<p>Opisuje proceduru provedbe zahvata u prostoru u skladu s važećim zakonskim odredbama.</p>	<p>Služi se informacijskim sustavom prostornoga uređenja u rješavanju pitanja iz svakodnevnoga života.</p>	<p>Služi se informacijskim sustavom prostornoga uređenja, preglednikom katastarskih podataka te aplikacijom za pregled zemljišnih knjiga za rješavanje projektnog zadatka u sklopu istraživačkoga rada.</p>
<p>*Ciljevi istraživanja su: uz pomoć preglednika katastarskih podataka pronaći katastarsku česticu na prostoru zavičaja pogodnu za gradnju zamišljenog objekta; istražiti kome katastarska čestica pripada te može li se kupiti i nad njom ostvariti vlasništvo; istražiti što sve treba učiniti da bi se ostvarilo pravo gradnje zamišljenog objekta u skladu s važećim zakonskim odredbama. Ostvaruju se očekivanja međupredmetnih tema Uporaba IKT-a (A. 5. 2) i Poduzetništvo (B. 1. 2)</p>						

PRIJEDLOG REDOSLIJEDA ČITANJA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA - 1. ILI 2. RAZRED (70 SATI)

R.B.	ŠIFRA ISHODA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD
1.	B. 1./2. 1	Učenik navodi geološka razdoblja, razlikuje vrste stijena, objašnjava postanak reljefa i opisuje utjecaj reljefa na stanovništvo i njegove aktivnosti na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
2.	B. 1./2. 2	Učenik objašnjava glavne uzroke i posljedice svih razina cirkulacije atmosfere i služi se sinoptičkom kartom.
3.	Bc. 1./2. 6	Učenik objašnjava utjecaj mora i voda na naseljenost i gospodarski razvoj na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
4.	Bc. 1./2. 7	Učenik analizira utjecaj čovjeka na tlo, živi svijet i bioraznolikost na primjerima iz Hrvatske i svijeta koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
5.	c. 1./2. 1	Učenik objašnjava uzroke i posljedice ugrožavanja i onečišćenja okoliša od lokalne do globalne razine te opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj koristeći se geografskim kartama i IKT-om.
6.	AB. 1./2. 1	Učenik objašnjava razmještaj i kretanje broja stanovnika, pokazatelje prirodnoga i prostornog kretanja stanovništva, demografske strukture i utjecaj demografskih obilježja na gospodarski i prostorni razvoj Hrvatske s pomoću tablica, grafičkih prikaza i geografske karte.
7.	B. 1./2. 3	Učenik objašnjava morfološku i funkcionalnu strukturu naselja te uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj.
8.	B. 1./2. 4	Učenik analizira razvijenost gospodarstva i čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti.
9.	AB. 1./2. 5	Učenik objašnjava utjecaj globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama.
10.	Bc. 1./2. 8	Učenik objašnjava strukturu, rezerve i prostorni raspored energetske izvora i mineralnih sirovina, važnost sirovina i energije za gospodarski razvoj te obilježja, prostorni raspored i značenje industrije.
11.	c. 1./2. 2	Učenik analizira važnost poljoprivrede i neravnomjernu dostupnost hrane u svijetu.
12.	AC. 1./2. 3	Učenik primjenjuje geografska znanja i vještine u rješavanju pitanja iz svakodnevnoga života vezanih uz prostorno planiranje.

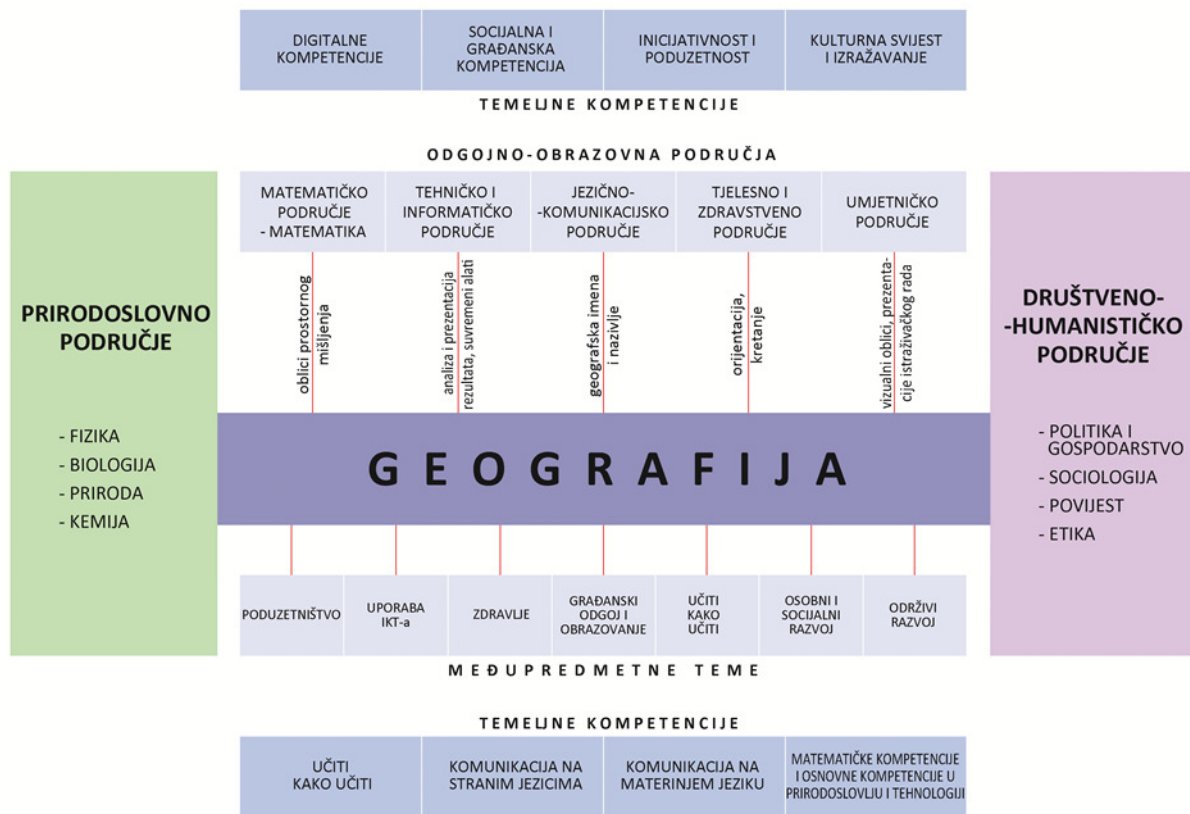
E. POVEZANOST S DRUGIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM PODRUČJIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Kao znanost u interdisciplinarnim područjima znanosti, geografija je mosna znanost koja povezuje prirodno i društveno područje znanosti. Ona pridonosi razvoju generičkih kompetencija u odgojno-obrazovnim područjima kurikuluma, međupredmetnim temama i nastavnim predmetima, što je vidljivo u odgojno-obrazovnim ciljevima, ishodima i sadržajima učenja i poučavanja nastavnoga predmeta Geografija. Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije i suvremenih kartografskih alata pridonosi razvoju informacijske i digitalne pismenosti. Svojim sadržajima iz fizičke i društvene geografije te njihovom povezanošću Geografija pridonosi razvoju kritičkoga mišljenja te osobnom i socijalnom razvoju.

Geografija ostvaruje povezanost sa svim područjima kurikuluma, što je čini jedinstvenim nastavnim predmetom. Fizička geografija, zajedno s fizikom, kemijom i biologijom, pridonosi razvoju korištenja prirodoslovnih znanja, prepoznavanju prirodoslovnih pitanja i donošenju zaključaka temeljenih na dokazima. Društvena geografija velikim dijelom sudjeluje u ostvarivanju očekivanja društveno-humanističkoga područja te pridonosi proučavanju povijesnoga razvoja određenoga područja i objašnjavanju uzročno-posljedičnih veza i procesa. Značajan je doprinos Geografije nastavnim predmetima Sociologija, Politika i gospodarstvo u razumijevanju sadržaja u domenama Politička pismenost, Ekonomska pismenost te Potencijali i odgovornost kroz detaljniju obradu pojedinih sadržaja na fenomenološkoj razini. Geografija pridonosi Povijesti dajući prostorni kontekst u objašnjavanju uzročno-posljedičnih veza i procesa. Geografija doprinosi razvoju svih oblika mišljenja, a posebno prostornog, što učenicima olakšava razumijevanje sadržaja u domeni Oblik i prostor u Matematici, a matematička znanja i vještine primjenjuju se u rješavanju prostornih problema u geografiji. Koristeći geografska imena i znanstveno utemeljenu terminologiju, Geografija pridonosi razvoju jezično-komunikacijskoga područja. Geografija je povezana s tehničkim i informatičkim područjem koristeći suvremenu informacijsku i komunikacijsku tehnologiju pri provedbi istraživanja, analizi i prezentaciji rezultata te korištenju suvremenih alata poput GIS-a. Izrada grafičkih prikaza i tematskih karata te različiti vizualni oblici prezentiranja istraživačkoga rada povezuju Geografiju s umjetničkim područjem. Geografija pridonosi tjelesnom i zdravstvenom području razvojem vještine orijentacije i kretanja u prostoru.

Također Geografija pridonosi ostvarenju odabranih odgojno-obrazovnih očekivanja svih međupredmetnih tema. Razvijanjem svijesti o ograničenosti izvora energije i sirovina te potrebe za održivim upravljanjem prostorom Geografija u sklopu koncepta Održivosti pridonosi ostvarivanju očekivanja međupredmetne teme Održivi razvoj. Ostvarivanjem ishoda poput analize utjecaja globalizacije na nacionalni identitet i suverenitet drugih, Geografija pridonosi realizaciji očekivanja međupredmetnih tema Građanski odgoj i obrazovanje te Osobni i socijalni razvoj. Objašnjavanjem čimbenika razvoja i lokacije pojedinih aktivnosti Geografija pridonosi realizaciji očekivanja međupredmetne teme Poduzetništvo. Ostvarivanju očekivanja međupredmetne teme Zdravlje Geografija pridonosi analizom utjecaja prirodno-geografskih i društveno-geografskih čimbenika na širenje bolesti i kvalitetu zdravlja te analizom neravnomjerne dostupnosti hrane u svijetu. Spoznajama o tome kako prikupljati, odabirati, organizirati, prezentirati te efikasno koristiti informacije s ciljem rješavanja prostornih problema Geografija pridonosi ostvarivanju očekivanja međupredmetne teme Učiti kako učiti.

Sl. 2. Povezanost Geografije s odgojno-obrazovnim područjima, međupredmetnim temama i nastavnim predmetima

F. UČENJE I POUČAVANJE NASTAVNOGA PREDMETA GEOGRAFIJA

Glavna načela u učenju i poučavanju Geografije usmjerena su prema razvoju učenika kao cjelovitih osoba, pri čemu su učenici aktivni dionici u procesu učenja. Učenicima se postavljaju visoka očekivanja prilagođena njihovoj dobi i kognitivnim mogućnostima, koja ih trebaju osposobiti za cjeloživotno učenje te aktivno sudjelovanje u životu lokalne, nacionalne i globalne zajednice.

Radi zadovoljavanja odgojno-obrazovnih potreba učenika s teškoćama, ovaj kurikulum se prilagođava u skladu sa smjernicama *Okvira za poticanje i prilagođavanje iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama*, a radi zadovoljavanja odgojno-obrazovnih potreba darovitih učenika uvodi se razlikovni kurikulum u skladu sa smjernicama *Okvira za poticanje iskustva učenja i vrednovanje postignuća darovite djece i učenika*.

Iskustva učenja

Ciljevi učenja i poučavanja Geografije ostvaruju se uz pomoć geografskih koncepata i u sklopu njih definiranih odgojno-obrazovnih ishoda. Poučavanjem temeljenim na konceptima kod učenika se razvija sposobnost razumijevanja Zemljinih sustava, njihovih sadržaja, odnosa, ovisnosti i odraza nastalih prožimanjem prirodnih i/ili društvenih elemenata s ciljem predviđanja, planiranja i donošenja dalekosežnih odluka. Učenici uče pristupati svijetu poglavito kroz prostornu perspektivu, utvrđivanjem zakonitosti u prostoru i definiranjem određenih prostorno-vremenskih modela s ciljem funkcionalne organizacije prostora za potrebe ljudskih zajednica, poštujući potrebe očuvanja okoliša za buduće generacije i druge vrste živoga svijeta. U procesu učenja i poučavanja Geografije kod učenika se razvija istraživački pristup proučavanju prostora, omogućava se sustavno provođenje istraživanja, primjena geografskih metoda, ključnih koncepata i prostorno-vremenskih modela.

U učenju i poučavanju Geografije primjenjuje se kompetencijski pristup. Razvoj geografskih kompetencija odvija se postupno tijekom osnovnoškolskoga i srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja, što potvrđuju sve složeniji odgojno-obrazovni ishodi definirani u pojedinim konceptima. Prostorni obuhvat kao specifičan geografski koncept poučava se primjenom načela *od bližega prema daljem*.

Učenje i poučavanje treba biti u znaku aktivnoga učenja koje omogućava razvijanje ne samo geografskih nego i metodičkih, komunikacijskih i socijalnih kompetencija učenika. Učenicima trebaju biti na raspolaganju različiti izvori znanja (tekstualni, grafički...) te tehnika i tehnologija kako bi ih učili svrhovito odabirati i prikladno koristiti. Aktivnom učenju treba pridonijeti primjena načela slobodnoga izbora organizacijskih oblika rada, strategija učenja i izbora sadržaja učenja, što bi moglo rezultirati većom motivacijom i višom razinom usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Stare postulate *slušaj, pamti, ponovi* valja zamijeniti postulatima *istraži, promisli, stvori nešto novo*.

Uloga učitelja

Tradicionalna uloga učitelja kao prenositelja znanja u suvremeno se doba transformira u ulogu medijatora i voditelja procesa učenja te suradnika i mentora. Ovakva uloga učitelja Geografije implicira veću kreativnost u planiranju poučavanja te primjenu odgovarajućih strategija učenja i poučavanja u vođenju učenika kroz proces aktivnog učenja, a s ciljem ostvarivanja visoke razine usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda.

Učitelj treba učenicima pružiti emocionalnu, socijalnu i intelektualnu podršku, a odnos između njega i učenika mora biti suradnički i fleksibilan s jasno određenim pravilima rada, ponašanja i međusobnoga uvažavanja. Važna uloga učitelja je i praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje. Učitelj treba pružiti potpunu i pravodobnu informaciju o uspješnosti učenja i napretku učenika s ciljem njegova usmjeravanja u tom procesu, ali i kao poticaj i ohrabrenje kako bi se povećalo samopoštovanje i uspješnost kao važni preduvjeti individualnoga napretka. Radi ostvarivanja potencijala svakog učenika individualizacija poučavanja izuzetno je važna jer učenici odgojno-obrazovne ishode svladavaju različitim tempom, imaju različite mogućnosti, interese i sposobnosti te razine predznanja.

Materijali i izvori

U učenju geografije koriste se udžbenik, atlas i radna bilježnica te brojni drugi različiti analogni i digitalni materijali i izvori za učenje koji pridonose uspješnijem ostvarenju ishoda i potiču znatiželju. Vizualizacija geografskih sadržaja ostvaruje se korištenjem različitih vrsta geografskih karata, atlasa, modela, uređaja, grafičkih i slikovnih materijala, udžbeničke i ostale literature te brojnih sadržaja i alata u elektroničkom obliku. Tijekom procesa učenja i poučavanja učenici dio materijala i izvora izrađuju i pronalaze samostalno. E-učenje osposobljava učenike za korištenje računalne tehnologije i internetskih izvora kao preduvjeta uspješnoga cjeloživotnog učenja. U višim obrazovnim ciklusima nužno je korištenje GIS-a koji učenicima omogućava interpretaciju i vizualizaciju prostornih organizacija i procesa te lakše uočavanje obrazaca, trendova i problema u prostoru.

Okruženje

Okruženje u kojemu se Geografija poučava i uči treba biti sigurno, ugodno i poticajno. Učionica za Geografiju, u kojoj se odvija najveći dio učenja i poučavanja, treba biti estetski dopadljiva i opremljena različitim nastavnim pomagalicama čije korištenje pridonosi ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda.

Objekt istraživanja geografije je prostor. On je idealno okruženje za njezino učenje i poučavanje i zbog toga se dio učenja i poučavanja treba odvijati na terenu, izvan učionice. Poželjno bi bilo organizirati geografsku promatračnicu u školi ili njezinu okruženju, u kojoj mogu biti smješteni instrumenti potrebni za geografska praćenja i istraživanja, te postaviti meteorološku kućicu. Geografski terenski rad oblik je iskustvenog učenja u kojem se učenici susreću s izvornom stvarnošću. Učeći na terenu, učenici povezuju teorijska znanja s vlastitim

iskustvom čime se povećava njihov interes, ali i razvija vještina promatranja neposrednog okoliša te uočavanje uzročno-posljedičnih veza i odnosa koji se u njemu događaju. Vrijednost terenskoga rada povećava se ako se provodi interdisciplinarno jer potiče međupredmetno povezivanje i omogućava sveobuhvatniji doživljaj i razumijevanje prostorne stvarnosti.

Učenje i poučavanje Geografije odvija se i u školskoj knjižnici koja je informacijsko, medijsko i komunikacijsko središte škole. To je prostor koji omogućava samostalno učenje i istraživanje jer učenici imaju pristup različitim izvorima znanja: stručnoj literaturi, referentnoj zbirci, časopisima i raznim digitalnim izvorima. Služenje literaturom i izvorima, pravilno citiranje navoda, jedan je od važnih preduvjeta stjecanja vještina za cjeloživotno učenje koja se prakticira naročito kod pisanja samostalnih, istraživačkih radova. Knjižnica je servis koji omogućava kreativnu suradnju između učenika, školskoga knjižničara i učitelja te korelacijski pristup radu.

Mnogi geografski sadržaji odnose se na prostore koji su znatno udaljeni od prostora života učenika te upotreba IKT-a omogućava vizualan doživljaj svih dijelova svijeta. Jedan od ciljeva učenja i poučavanja Geografije jest osposobiti učenike za djelotvorno korištenje alata digitalne tehnologije s ciljem prikupljanja relevantnih informacija, njihove obrade, analize i pohrane te korištenja za potrebe istraživanja zadanih odgojno-obrazovnim ishodima. Suvremena učionica za nastavni predmet Geografiju trebala bi biti opremljena dovoljnim brojem računala povezanih na internet i sa softverskim programima koji omogućuju implementaciju GIS-a.

Određeno vrijeme

Geografski sadržaji se uče i poučavaju od prvoga ciklusa kroz predmet Priroda i društvo, a od 5. razreda do kraja petoga ciklusa kroz samostalni nastavni predmet Geografiju. U petom razredu Geografija se poučava 53 sata, a u ostalim razredima osnovne škole po 70 sati godišnje. U srednjoj školi nastavni plan ovisi o vrsti programa. U gimnazijama se poučava sve četiri godine po 70 sati godišnje, s iznimkom trećega razreda jezične i klasične gimnazije s 35 sati godišnje. U strukovnim školama godišnji nastavni plan Geografije i razredi u kojima se Geografija uči i poučava ovise o tipu škole.

Određivanje vremena potrebnog za realizaciju pojedinih ishoda dio je autonomije učitelja i ovisi o potencijalu razrednog odjela kao cjeline te o interesima, sposobnostima i vještinama učenika da usvoje propisana znanja i razviju vještine za pojedini razred, a treba biti vidljivo kroz izvedbeni kurikulum koji samostalno izrađuje svaki učitelj. Tjedna i godišnja dinamika realizacije pojedinih ishoda određuje se kurikulumom škole.

Grupiranje učenika

Svaki razredni odjel sadrži određene potencijale koje učitelj treba prepoznati i koristiti za uspješnije učenje. Pri planiranju učenja i poučavanja treba voditi računa o razrednom odjelu kao cjelini, ali i o učenicima kao pojedincima koji znanja, vještine i stavove stječu na sebi svojstven način. Učitelj treba osvijestiti da su učenici različiti i svoje poučavanje prilagoditi različitim stilovima učenja. Poučavanje Geografije treba omogućiti suradničko učenje koje pretpostavlja mnoga znanja i vještine potrebne za uspješno buduće uključivanje u svijet rada, a odvija se radom u paru ili skupinama. U suradnji s drugim učenicima pojedinci razvijaju sposobnosti rješavanja problema, logičkoga zaključivanja, kreativno i kritičko razmišljanje te im se pruža mogućnost promatranja situacije iz tuđe perspektive. Radeći u paru ili skupini, učenici razvijaju svoje socijalne i komunikacijske kompetencije te emocionalnu inteligenciju, koje su važne za uspjeh u životu.

Broj učenika u skupini ovisi o složenosti zadatka. Učenike s teškoćama treba uključivati u skupine pazeći da unutar skupine imaju podršku i razumijevanje te im dodijeliti one zadatke kojima će pridonijeti radu skupine.

G. VREDNOVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA U NASTAVNOM PREDMETU GEOGRAFIJA

Vrednovanje, ocjenjivanje i izvješćivanje detaljno je opisano u *Okviru za vrednovanje procesa i ishoda učenja u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju*, u *Okviru za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama* te u *Okviru za poticanje iskustava učenja i vrednovanje postignuća darovite djece i učenika*, a u ovom se poglavlju navode specifičnosti za nastavni predmet Geografija.

Tri su osnova pristupa vrednovanju: vrednovanje naučenoga, vrednovanje za učenje i vrednovanje kao učenje.

Vrednovanje naučenoga

Vrednovanje naučenoga podrazumijeva procjenu razine usvojenosti znanja, vještina i stavova na kraju određenoga obrazovnog razdoblja u odnosu na kurikulumom definirane odgojno-obrazovne ishode, njihovu razradu i razine usvojenosti. Rezultira ocjenom, a elementi vrednovanja u nastavnom predmetu Geografija u svim su ciklusima geografska znanja, geografsko istraživanje i vještine te kartografska pismenost.

Element **geografska znanja** obuhvaća činjenično, konceptualno i proceduralno znanje. Činjenično znanje je temelj za razumijevanje geografskih sadržaja, no težište treba staviti na konceptualno i proceduralno znanje koje će omogućiti primjenu znanja u novim situacijama i kreativno rješavanje prostornih problema. Usvojenost odgojno-obrazovnih ishoda u ovom elementu provjerava se usmenim ispitivanjem, pisanim provjerama i vrednovanjem učeničke mape. Usmeno ispitivanje provodi se kontinuirano tijekom nastavne godine. Pisane provjere sastavlja učitelj i uključuje zadatke otvorenoga i zatvorenog tipa. Zadatci otvorenoga tipa su zadatci s kratkim odgovorima, dopunjavanja i esejskog tipa. Zadatci zatvorenoga tipa su zadatci višestrukog izbora, višestrukih kombinacija, povezivanja, redanja, sređivanja i korekcijski zadatci. Pisane provjere provode se periodično, nakon učenja i poučavanja određene skupine ishoda. Pisano provjeravanje može se provoditi kao dio hibridnoga vrednovanja. Učenička mapa (portfolio) zbirka je sustavno prikupljenih učeničkih radova koji dokumentiraju učenikova ostvarenja i postignuća. Mapu je nužno kronološki organizirati kako bi omogućila evidenciju učeničkoga napretka unutar predviđenoga vremena. Učenicima mape omogućuju kritički osvrt na vlastiti rad i samoprocjenu kao važne postupke u cjeloživotnom učenju i planiranju sljedećih koraka u učenju. Razvijaju i metakognitivno znanje te učenicima omogućuju procjenu širine i dubine vlastita znanja i uvid u prednosti i nedostatke pri obavljanju određenih zadataka. Nužno je da učitelj na početku nastavne godine, u konzultaciji s učenicima, odredi okvirni sadržaj mape te elemente i indikatore koje će primjenjivati pri procjeni kvalitete radova.

Element **geografsko istraživanje i vještine** obuhvaća geografsko istraživanje i vještine koje su u funkciji njegova ostvarivanja. To su vještine: opažanja, postavljanja pitanja, planiranja istraživanja; prikupljanja podataka; bilježenja, vrednovanja i predstavljanja podataka; interpretiranja i analiziranja podataka te zaključivanja; komuniciranja rezultata i postupka istraživanja te vještine reflektiranja o provedenom istraživanju. Osim navedenoga, u ovom elementu treba vrednovati grafičke, statističke, matematičke i orijentacijske vještine (orijentiranje s pomoću orijentira, uređaja - kompas, GPS i planova/geografskih karata) koje se razvijaju postupno i ne moraju biti isključivo vezane uz geografsko istraživanje koje učenici provode u određenom razredu.

U elementu **kartografska pismenost** vrednuje se poznavanje elemenata i sadržaja svih vrsta geografskih karata te interpretacija prostorne organizacije i procesa čitanjem sadržaja geografskih karata. Razvijenost kartografske pismenosti provjerava se usmenim ispitivanjem te pisanim provjerama koje uključuju i slijepe karte.

Vrednovanje za učenje

Vrednovanje za učenje služi unaprjeđivanju i planiranju budućega učenja i poučavanja. Učitelji se mogu koristiti ciljanim pitanjima tijekom nastave radi provjere razumijevanja učenika, opažanjima ponašanja tijekom individualnoga, rada u parovima i u skupinama, vođenjem skupnih rasprava, provjerom domaćih zadaća, predstavljanjem učeničkih radova, portfolijem, kratkim pisanim provjerama s ciljem formativnoga vrednovanja te konzultacijama s učenicima tijekom geografskoga istraživačkog rada. Navedene metode i tehnike ne

rezultiraju brojčanom ocjenom, nego relevantnim povratnim informacijama učenicima o rezultatima i napredovanju u radu, boljom motivacijom te unaprjeđivanjem procesa učenja.

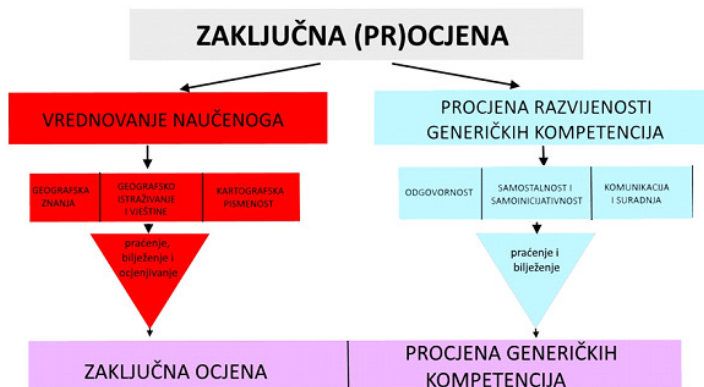
Vrednovanje kao učenje

Vrednovanje kao učenje razvija kompetenciju “učiti kako učiti”. Implicira da je proces vrednovanja zapravo integriran u sam proces učenja, pri čemu vrednovanje postaje prilika za učenje, za samoanalizu i samovrednovanje. Metode i tehnike u ovom pristupu vrednovanju su razgovori s učenicima, refleksije o učenju (naročito nakon provedenoga istraživanja) i učenička mapa s pomoću koje učenici prate vlastito napredovanje i ostvarivanje ciljeva učenja.

Zaključna (pr)ocjena

Zaključna (pr)ocjena proizlazi iz sva tri jednakovrijedna elementa vrednovanja naučenoga. Određuje se na temelju usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda, uz uvažavanje pokazatelja o učenikovu učenju i napredovanju koje treba kontinuirano bilježiti i obrazlagati baš kao i brojčane ocjene.

Uz zaključnu ocjenu u predmetu učitelj daje procjenu razvijenosti generičkih kompetencija u predmetu: **odgovornost, samostalnost i samoinicijativnost te komunikacija i suradnja**. Elementi, stupnjevi i način procjene razvijenosti navedenih generičkih kompetencija detaljno su opisani u *Okviru za vrednovanje procesa i ishoda učenja u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju*.

Sl. 3. Elementi i postupci prisutni u procesu donošenja zaključne (pr)ocjene

POJMOVNIK

POJAM/SINTAGMA	ZNAČENJE
analizirati (npr. podatke, procese, raspodjelu...)	- raščlaniti na sastavnice; razina raščlambe postaje složenija prema višim ciklusima odgoja i obrazovanja
čitati geografsku kartu	- analizirati sadržaj geografske karte; podrazumijeva pravilno usmjeravanje karte, poznavanje i razumijevanje elemenata karte, poznavanje i korištenje kartografskih znakova, opisivanje prikazanog prostora (sadržaja, odnosa), imenovanje i pokazivanje zadanog sadržaja, kretanje u prostoru uz pomoć odgovarajuće karte (od TK-a do autokarte)
demonstrirati (npr. rotaciju i revoluciju Zemlje)	- zorno prikazati ili pokazati
geografska pismenost	- sposobnost razumijevanja Zemljinih sustava, njihovih sadržaja, odnosa, ovisnosti i odraza nastalih prožimanjem prirodnih i/ili društvenih elemenata s ciljem predviđanja, planiranja i donošenja dalekosežnih odluka
identificirati (pojavu, proces, obilježja...)	- ovisno o kontekstu, prepoznati, odrediti ili utvrditi
imenovati	- navesti geografsko ime
imenovati na slijepoj karti	- upisati geografsko ime na odgovarajuće mjesto na slijepoj karti
interpretirati (npr. izvore, podatke)	- usmeno ili pisano opisati, objasniti, obrazložiti ili tumačiti
istražiti (npr. podatke, pojave)	- prikupiti, obraditi i predstaviti podatke samostalno ili u skupini radi stjecanja novih znanja i razvijanja geografskih vještina; ne rezultira nužno istraživačkim radom
istraživački rad	- simulacija (jednostavnoga) znanstvenog istraživanja; učenici istraživanjem uče sadržaj i procese - upoznaju znanstvenu metodologiju i organizaciju istraživanja, usvajaju pojedine tehnike i metode, razvijaju vještine opažanja, postavljanja pitanja, planiranja istraživanja, prikupljanja podataka, bilježenja, vrednovanja i predstavljanja podataka (npr. statistički, grafički), interpretiranja i analiziranja podataka te zaključivanja, komuniciranja rezultata i postupka istraživanja te vještine reflektiranja o provedenom istraživanju
izvedbeni kurikulum	- kurikulum namijenjen planiranju izvedbe nastave na makrorazini (godišnja)
izdvojiti (npr. države, regije, prirodna obilježja)	- izabrati iz skupine prema nekom kriteriju ili odabrati prema nekom zajedničkom obilježju
klasificirati (npr. rijeke po sljevodima)	- razvrstati prema određenim kriterijima u kategorije/klase/grupe
koristiti se geografskom kartom	- rabiti kartu za određenu namjenu, poput orijentacije i slično; podrazumijeva izbor odgovarajuće karte i njenu uporabu
kritički	- raspravljati na temelju prosuđivanja/vrednovanja činjenica

(argumentirano) raspravljati	
opisati (npr. obilježja)	- navesti značajke
objasniti (npr. antropogeni utjecaj na tlo)	- učiniti nešto jasnijim, razumljivijim; protumačiti
obrazložiti (npr. utjecaj)	- objasniti razloge, potkrijepiti razlozima
orijentirati kartu	- usjeveriti, usmjeriti kartu prema sjeveru
orijentirati (se)	- odrediti strane svijeta (istok, zapad, sjever, jug), stajalište (stojnu točku), položaje objekata na terenu te pravac i/ili cilj kretanja na terenu
prezentirati (rad)	- predstaviti, prikazati, izložiti
procijeniti (npr. utjecaj)	- utvrditi/odrediti vrijednost ili važnost nečega
prostorno mišljenje	- sposobnost vizualiziranja i tumačenja smještaja, udaljenosti, smjerova, odnosa, kretanja i promjena u prostoru
raspravljajući esej	- vrsta rasprave kojom učenik nastoji razjasniti neke pojave, procese ili probleme tako da ih promatra s različitih strana (gledišta) koristeći pritom svoje znanje; sastoji se od kratkoga uvoda, afirmacije teze, negacije teze i zaključka te nudi mogućnost iznošenja vlastitoga mišljenja
raspravljati (npr. o identitetu)	- razmotriti nešto s više gledišta s namjerom da se objasni (usmeno/pisano)
slijepa karta	- karta koja u podlozi ima elemente fizičke (kopno i more, jezera, rijeke, planine) i/ili političke (državne granice) osnove, ovisno o njezinoj namjeni, te mjerilo i pravokutnik za izradu tumača
učenička mapa (portfolio/procesna mapa)	- zbirka sustavno prikupljenih učeničkih radova i sličnih materijala koji predočuju učenikova ostvarenja i postignuća; ona dokumentira faze učenja te omogućuje progresivnu evidenciju učeničkoga napretka unutar predviđenoga vremena pa je nužno da se kronološki organizira jer se tako mogu uočiti promjene u učenju; osim prezentiranja svojih radova, mape omogućuju učenicima kritički osvrt na svoje radove i samoprocjenu, a učitelj, samostalno ili u konzultaciji s učenicima, određuje kakav treba biti sadržaj mape te elemente i indikatore koji će se primjenjivati pri vrednovanju radova
vrednovati (npr. istraživački rad)	- procijeniti znanje i/ili vještine uz pomoć nekog oblika pisanoga rada, usmenoga izlaganja, grafičkoga predočavanja prema elementima i indikatorima te u skladu s time dodijeliti ocjenu